Název: Přístav volá
Autor: Jaroslav Foglar
Nakladatelství: Olympia, 1995
Stav: naskenováno, Zdeněk
Tato kniha pochází z Knihovny digitálních dokumentů.
Slouží pouze pro potřeby těžce zrakově postižených.
Doplňující informace naleznete v přiloženém souboru.
***

1 Touha po příhodách

Jiří Dražan to všechno snášel už příliš dlouho! Ale teď se rozhodl, že se z toho musí dostat, a to stůj co stůj!
Chce něco prožít! Nemíní shnít dlouhou chvíli v té jejich střízlivé ulici, se zahrádkami před moderními domy, kde se nikdy a nic nepřihodí.
Zprotivilo se mu všechno kolem!
Znechutily se mu jeho knížky s různými dobrodružstvími, z nichž většina měla ten protivný název "Kniha pro mládež", nebo dokonce "Dětská povídka"! Z těch knížek vše přímo křičelo nadvládou dospělých nad těmi, pro které byly určeny.
Zprotivilo se mu bezúčelné pobíhání po ulicích a prohlížení výkladů, z nichž si nikdy nemohl nic koupit.
Kdyby aspoň měl nějakého kamaráda, s kterým by bylo možné něco podnikat! Ó – Jiří by věděl tolik krásných věcí, jež by mohli dělat------ale s kým jen? Samotnému se Jiřímu do ničeho nechtělo.
Pravda – byli tu hoši ze školy! Ale jací obyčejní a nepod-nikaví chlapci to byli! Cpali se do biografu na divoké filmy, odebírali všechny indiánské romány v sešitech na pokračování a rvali se pro každou maličkost.
Ale víc nic! Neměli nejmenší touhy prožít něco neobyčejného a vzrušujícího! Plivali ze školních oken na lidi dole na chodníku. Otvírali dveře obchodů a pak utekli. Chodili po ulicích v kabátech na ruby a čekali, kdy je zastaví strážník. To vše nazývali ti obyčejní všední hoši "dobrodružstvím".
Ale Jiří cítil, jak je to všechno dětské a nevyhovující.
To on, Jiří Dražan, chtěl dělat něco docela jiného než jeho známí ze školy. Ale právě proto, že nemohl nalézt nikde a nic z toho, po čem toužil, protivil se mu celý jeho dosavadní život, tak nudný a bez událostí.
Někdy z dlouhé chvíle pozoroval na dvoře život v klempířské dílně. Stříhali tam plech, ohýbali ho a vyráběli z něj roztodivné věci.
Jiří se tak trochu seznámil s učedníkem Oldou z dílny. Byl to vyzáblý, bledý hoch, slabší a menší než Jiří, ačkoliv už měl školu za sebou.
Byl veselý a pořád hvízdal. Každou chvíli ho mistr okřikl, protože pískání neměl rád, ale Olda za chvíli zapomněl a hvízdal dále. Tohle bylo Jiřímu vždy velmi k smíchu.
A také ho Olda udivoval. Byl první rok v učení a co už všechno uměl! A psal si deník!
Jiří by to ani nevěděl, protože spolu skoro téměř nepromluvili. Vždyť Jiří nahlédl do dílny jen otevřenými dveřmi. Ale jednou vypadl Oldovi při práci na dvoře z kapsy notýsek a Jiří mu ho zdvihl.
"Děkuju –" řekl neohrabaně Olda. "Je to můj deník."
A tak si Jiří začal psát deník také.
Z počátku si zapisoval každý den svědomitě, ale pak byly jeho zápisky kratší a stručnější.
Jiří neměl, co by psal. Psát, co měli doma k obědu, co k večeři a z čeho byl ve škole vyvolaný, to se Jiřímu brzy znudilo. A žádné velké příhody, které by křičely po zapsání, neprožíval.
' Skutečně se divil, co asi píše do svého deníku Olda. Ovšem – ten měl větší příležitost k nějaké příhodě. Chodil s mistrem spravovat okapy v závratných výškách nad ulicemi, byl každý den v objetí Smrti, když přivázaný lanem nakukoval ze střechy nad pátým poschodím do hrůzné prohlubně, kde se lidé zdáli být

jen pohybujícími se tečkami.
Nebo opravovali vodovodní zařízení. Olda odváděl spravené věci a prolezl tak každý den několik cizích bytů.
Holenku – při takovém zaměstnání lze už něco vidět a zažít!
Ale co Jiří? K ničemu takovému se nedostane.
Chtěl něco prožít. Toužil po nějakých dlouhotrvajících napínavých příhodách, jež by vzrušily každý jeho nerv a jež by zaměstnávaly jeho mysl od rána do večera. Božínku – to by pak psal deník!
Jiří opravdu netušil, že něco takového přijde a že jeho deník nebude ani stačit na to, co by do něj o těch vzrušujících událostech chtěl napsat!
2 Jiříkův obchod
Jiří věděl o receptu, jak se vyléčit z nudy, která mu protivila všechno všední a činila ho nespokojeným.
Jiří vášnivě toužil po kole. Střádal si na ně už dva roky a hledal usilovně kdejakou sebenepatrnější příležitost, která by mu úspory na kolo pomohla zvýšit.
Kdyby měl kolo, ani by nevzdechl po těch různých vysněných příhodách, jež nepřicházely. Netoužil by zažít něco dobrodružného, tajemného. Kolo by mu docela stačilo! Proháněl by se po ulicích, i za město by si vyjel! A do školy by jezdil také na kole!
Ó – jak Jiří záviděl některým hochům ve třídě, kteří měli vše, oč doma požádali. Bohatí tatínci jim koupili všechno – všecičko, i přepychové kolo s balonovými pneumatikami a elektrickým dynamkem na svícení.
Takoví hoši nepoznali trýzeň zoufale pomalého střádání po drobných penízcích na velké věci. Měli vše, co chtěli – a ani si toho neváţili. Nic jim neudělalo radost dost velikou!
A Jiří? Byl by nejšťastnějším hochem v městě, kdyby měl kolo. Chodil po ulicích a celé dlouhé hodiny vydržel prohlížet výkladní skříně cyklistických obchodů. Srovnával vzhled jednotlivých kol, jejich různé ceny, prohlížel každou maličkost na nich, jako by je už kupoval------a pak se vždycky
dostavilo zdesateronásobení té palčivé touhy: "Já chci kolo!"
Ale Jiří byl chlapec činu.
Smířil se s tím, že mu tatínek ze své malé mzdy kolo nikdy koupit nemůže, a nikdo cizí mu je nedá. A tak si Jiří na kolo vydělával sám. A jak si, panečku, vydělával!
Ve škole proslul jako obchodník. Prodal vše, co bylo možné zpeněžit. Obchodoval cizozemskými známkami, dělal hochům rysy a výkresy a když si někdo zapomněl tužku nebo násadku, mohl si ji ve škole u Jiříka vypůjčit za malý poplatek.
Ale nejvýnosnějším Jiříkovým obchodem byla přece jen půjčovna dobrodružných povídek. Byly to povídky ještě ze starého klukovského věku, nyní se nikde nedaly koupit. Byly už zcela rozebrané a znovu nevycházely. V těch povídkách
byla ještě pravá nenásilná dobrodružnost, žádná vyprávění o moderních letadlech, ponorkách a o rádiu.
Jiříkovi se podivuhodným způsobem dostalo do majetku víc než padesát svazků těch neobyčejných knížek, na jejichž čtení se hoši ve škole jen třásli.
Ovšem Jiří je nepůjčoval zadarmo! Každý svazek všil do tvrdých desek ze starých učebnic a sešitů a půjčoval za dvacetník.
Vedl si zvláštní knihu, v níž měl každý svazek svůj list, a na ten Jiří zapisoval, kdo si onen svazek půjčil a kdy ho vrátil.
Kdo nevrátil svazek do tří dnů po vypůjčení zpět, musel zaplatit nový dvacetník, jako by si knížku vypůjčil znovu.
Bylo to nutné, protože knížka, u nějakého nedbalce dlouho ležící, zahálela a nevydělávala peníze.
Někdy se stávalo, že se Jiří dostal do sporu s některým z hochů, který nechtěl platit nový dvacetník nebo se vůbec zdráhal vypůjčenou knížku vrátit. Takové hochy si Jiří dobře pamatoval a nikdy víc jim knížku nepůjčil. Zisk, který tím snad ztrácel, se mu za takové spory a za škody, jež mu jimi vznikly, nevyplácel.

Pak rozšířil Jiří pole své obchodní činnosti i na jiné třídy. V každé třídě si vybral některého trochu známého chlapce a ten pro něj ve své třídě pracoval za čtvrtinu dosaženého zisku. Tím se Jiříkovy úspory kvapem zvyšovaly. Se vzrušením si vypočítával, kolik měsíců, týdnů a dnů ještě zbývá, než si koupí kolo. Výpočty ovšem vycházely z předpokladu, že zisky Jiříkova obchodování zůstanou takové, jako až dosud.

3 Zmařená radost

Po důkladné zimě se do kraje vrátilo jaro.
Venku za městem ohlásilo se ovšem způsobem daleko víc vzrušujícím, ale i zde v městě způsobilo pravou spoušť. Ulice se rozjasnily jiskřivým jarním sluncem. Na dlažbě se lesklo šedohnědé hluboké bláto, rozježděné a mokré. Ale pohled na ten roztávající kal nebyl protivný. Vždyť to bylo jarní bláto, třpytící se v nezvyklé sluneční záři a říkající, že už se nemůže vrátit sníh, aby zakřikl jaro, které se rozehrávalo.
A Jiří spočítal, že v jednom z těch kouzelných měsíců si koupí toužené kolo. Byl hrdý na to, že tak učiní za své peníze, za vydělané peníze!
Jeho rozmrzelost a touha po něčem neznámém mizela každým novým jarním dnem, který ho přibližoval té slavné události. Svět se mu začínal zdát najednou krásný a nový. Chodil po ulicích a usmíval se na lidi. Jeho prohlížení výkladních skříní s koly teď nebralo konce. Prohlížel znalecky i kola jedoucí po ulicích a točil se za každým cyklistou.
Ale pak se stalo něco hrozného a krutého, co Jiřího docela zlomilo a vrátilo ho do období těch rozmrzelých nálad, jaké měl před několika měsíci.
Jednoho večera přišel jeho otec z továrny velmi pozdě domů. Jiří už ležel v posteli. Usínal, ale probudil se otcovým příchodem. Byl tak ospalý, že se ani nepohnul.
"Tak už je to tady," řekl otec nezvykle divným hlasem.
"Co je tady?" otázala se maminka, ale v jejím hlase bylo znát, že ví, co se stalo.
"Karel musí ty ztracené peníze nahradit! Dnes to v továrně na ředitelství rozhodli!"
"Ježíši Kriste – –" vykřikla bolestně maminka, "co si teď ale počneme – co si jen počneme?"
"Musíme mu pomoct za každou cenu!" hovořil stísněně otec. "Půjčíme mu všechny úspory a snad seženeme nějakou půjčku i jinde! Jenom to ho zachrání!"
Karel byl tatínkův bratr, tedy Jiříkův strýc. Byl zaměstnaný v téže továrně jako tatínek. Jeho úkolem bylo docházet s velkými částkami peněz do banky a na poštu a pak je třídit před sobotní výplatou. Před několika dny se nějakým nevysvětlitelným způsobem ztratilo z tašky, ve které peníze nosil, osmadvacet tisíc! Ani vyšetřování nevneslo do záhady světlo. Snad mu peníze někdo odcizil ještě ve dvoraně banky, snad je ztratil. Nalezeny však nebyly! A nyní má Jiříkův strýc peníze nahradit, nechce-li přijít o zaměstnání.
Maminka provázela otcův hovor tichým bědováním.
"Snad se nám společně podaří peníze nějak sehnat!" pravil pak otec znovu, ale v jeho hlase bylo cítit, jak tomu sám nevěří.
"Několik tisícovek máme ve spořitelně------ale kde sežene Karel další?" děsila se maminka.
"No – uvidíme, uvidíme," klidnil ji tatínek. "A Jiří si zatím to kolo nesmí koupit! Vím, jak se na ně těší, i to, že si na ně sám ušetřil! Ale i jeho peněz teď bude zapotřebí. Později je přece dostane zpátky!"
Jiří byl při tom hrozném rozhovoru už docela vzhůru, ale předstíral, že spí!
Byl zpocený a srdce mu tlouklo. Zpod poodhrnuté peřiny viděl otce, ustaraného a udřeného, i uslzenou maminku.
Horko a zoufalství Jiříka objaly.
Ne – ne, kolo si přece jen koupí!
Nechce rozumět tomu, co maminka s tatínkem tady před chvílí povídají!

Co je mu do starostí velkých lidí?
Vědí oni, jakou práci mu dalo to střádání a vydělávání peněz na kolo?
Násilně tlumil pod peřinou vzlykot z lítosti i přívaly vzteku proti Osudu. Nevěděl co počít.
Teď bude zticha. Ale ráno se rozhodně opře proti přání, aby si kolo nekupoval. Nikdo to přece nemůže od něho chtít!
Tolik se na kolo těšil a tolik se pro ně napracoval! Hlavou mu teď probleskly vzpomínky na všechna ta trápení a starosti, které souvisely s jeho obchodem ve škole.
Ty hádky s nepřesnými vypůjčovateli jeho dobrodružných knížek, obtíže s pomocníky z jiných tříd, kteří občas chtěli začít obchodovat s jeho věcmi na vlastní pěst a pro svou kapsu, shánění rozpůjčených násadek, zabitá krásná odpoledne nad rysy a výkresy hochů, kteří si mohli zaplatit za jejich vypracování.
Každý jiný hoch probil poslední padesátník za zmrzlinu nebo v biografu. On si nedopřál ani nejmenší radosti a střádal. Na kolo!
A teď z toho nic nemá mít, celé to odříkání a těšení i práce byly nadarmo!
10
Pak usnul těžkým spánkem.
Druhý den vstal s trpkostí a dopolední školu prožil jako v mátohách.
A když si ho odpoledne maminka vzala k sobě a s očima plnýma slz a chvějícím se hlasem mu sdělovala, co se stalo, jen němě přikývl k návrhu, aby své peníze zatím strýci Karlovi na rok či na dva půjčil! Nemohl mamince odříct!
Ten den byl Jiří zoufalý, jako ještě nikdy předtím ...
4 Paní Zábranská
Maminka hned na Jiřím poznala, jak je nešťastný a těšila ho, jak nejlíp dovedla, zatímco otec zdánlivě nic nepozoroval a neztratil v té věci ani slůvka.
Jen jejich sousedka, paní Zábranská, měla očividnou radost z Jiříkova utrpení.
"Copak bys dělal s kolem?" mluvila k Jiříkovi při občasné své návštěvě u nich. "Škoda dát za to peníze. Ještě na něco narazíš a zabiješ se!"
Jiří neměl paní Zábranskou nikdy rád. V jeho očích byla tou nejprotivnější ženou na světě.
Téměř pokaždé, když někam namířil nebo když se připravoval k nějaké své oblíbené práci, přišla se žádostí, aby jí došel tam či onam – a kazila mu tak všechny jeho plány.
Kárala ho ustavičně, jako by byla jeho maminkou, ačkoli sama nebyla nijak ctnostná. Jiří ji při své tiché chůzi po schodech několikrát přistihl, jak poslouchala za cizími dveřmi.
Ustavičně viděla na Jiříkovi něco špatného. V jejich bytě byla pečená vařená a Jiří byl vždy předmětem jejího zájmu, pokud právě neprobírala nějaké klepy ze sousedství.
Vyslýchala, jak se ve škole učí, zda má hotové úkoly a vůbec se o něj starala způsobem nanejvýš nepříjemným.
Jiří už několikrát zkusil být na ni hrubý a dát jí najevo, že nestojí o její starostlivost a bdění nad ním. Ale se zlou se potázal. Paní Zábranská si stěžovala u maminky i u otce a Jiří ji nakonec musel ještě odprosit.
11
A když teď k Jiříkově neštěstí přiložila ještě polínko svými řečmi o nepotřebnosti kola, stala se mu ta vyzáblá, ošklivá žena ještě protivnější než dřív.
5 Tonda Pazderů
Pak se jaro začalo ozývat ještě silněji a do Jiříkovy rozbolest-něné duše pomalu vnášelo smíření s tím, že si nemohl koupit kolo.
Byly dny, že slunce svítilo od rána do pozdních hodin odpoledních.
Na řeku přiletěli rackové, křičeli a prali se o kousky

chleba.
V sadech dělníci kypřili voňavou hlínu.
Hoši si zasazovali do květináčů barevné fazole.
Podivná příjemná únava se zmocňovala všech lidí.
A Jiří vnímal celou duší tu radostnou jarní proměnu, třebaže letos na všem jako by ležel i nějaký smutek.
Jiříkův tatínek pořád ještě sháněl pro strýce Karla zbytek peněz. Každý den chodil po přátelích, o kterých se domníval, že by nějakou stovku mohli půjčit a vracel se domů pozdě večer, ustaraný a uběhaný, zpravidla s nepořízenou.
Maminka doma téměř ani nepromluvila a zdála se Jiříkovi tak smutná, jak ji ještě nikdy neviděl. Její tvář se vyjasňovala jen k večeru, když přicházel tatínek a Jiří pozoroval, jak se před ním maminka snaží být hovorná a veselá.
Za takových okolností nebylo naděje, že by Jiří dostal své peníze brzy zpět, aby si kolo mohl koupit. Byl přesvědčený, že je to skoro až hřích, myslet teď na takovou zbytečnost, jako je kolo, když maminka s otcem a strýcem tonou v takových starostech.
Ale ačkoli se styděl a v duchu si neustále namlouval, že ani trochu kolo nechce, v hloubi duše zůstala otevřená rána po nesplněné touze, tak hrdinně zapírané. Ano – on přece jen to kolo chtěl...!
Z ulic se pomalu ztrácelo bláto a stávaly se znamenitě

schopnými pro jízdu na kole. Každý den odpoledne vyrukovali teď hoši bohatých otců se svými koly na asfaltové ulice.
Jiří tu viděl kola cestovní, závodní a polozávodní, barevně smaltovaná, s různými vymoženostmi ve výzbroji, o jakých se mu ani nezdálo.
Občas se hoši sjížděli do hloučku, prohlíželi si kola ostatních, hádali se, kdo má lepší a půjčovali si je navzájem k přezkoušení na jednu jízdu.
Jen jednou kdyby tak Jiřímu některé z kol půjčili! Jen jednou! Jen opravdu na jednu jízdu po ulici k dřevařské ohradě a zpět. Jistě by kolu nic neudělal, vždyť přece dovede dobře jezdit!
Ale Jiří neměl odvahu jít k těm krásně oblečeným hochům s jejich vznešeným chováním a požádat je o půjčení kola. Připadali mu jako z docela jiného světa. Ne – raději by si ukousl jazyk.
Aspoň kdyby měl nějakého kamaráda, s nímž by mohl něco podnikat! Hochy ve škole Jiří za kamarády nepovažoval. S nikým z nich se nestýkal, byli to prostě zákazníci jeho obchodu a jeho půjčovny knížek.
Vlastně ve třídě mluvil a tak trochu kamarádil jen s jedním hochem, s Tondou Pazderů. Ale to spíš proto, že Tonda bydlel blízko Jiříka a měli společnou cestu do školy.
Tonda rozhodně stál o Jiřího víc než Jiří o Tondu. Často ho zval, aby šel k nim domů. Jiří se tomu vždy bránil a hledal kdejaký důvod a výmluvu, aby k Pazderovům nemusel.
Jiří opravdu nechodil k Pazderům rád. Bylo tam vše takové smutné a nevlídné. A jak byli pan Pazdera i Tondova maminka na Tondu zlí! Jiří se někdy skutečně divil proč! Vždyť Tonda je docela hodný chlapec! Utírá nádobí, zametá, chodí nakupovat a ráno zatápí. A přece si Jiří nepamatoval, že by doma promluvili na Tondu nějaké vlídné, laskavé slovo.
Ovšem – Tonda byl z docela jiného těsta než Jiří. Tonda byl vážný a jakoby dospělý. S ním se maminka ani snad nemohla mazlit. A Tondův otec se pořád zlobil a křičel. Každá maličkost mu byla příležitostí ke křiku.
Když Tonda vedl Jiřího k sobě domů, ptal se vždy Jiří, jestli je Tondův tatínek doma. Někdy se stalo, že Tonda řekl "ne", ale otec náhodou přece jen doma byl. To by byl Jiří vždy nejraději utekl od Pazderů ze dveří.
Alenka byla Tondova malá sestra. Nechodila ještě do školy. A Jiří ji vždycky zastihl, jak si hraje v koutě u okna s vypranými malými oblázky a s rozdrbanou hadrovou panenkou v

krabici od cukru. Tonda byl k ní hodný a úžasně trpělivý. Hrál si s ní celé volné chvíle, ač ho to hraní ani trochu nebavilo.
Někdy ráno čekal Jiří na Tondu před vchodem do jejich domu a pak šli spolu do školy. Ale jen někdy. Jiří o Tondu příliš nestál, nebyla s ním žádná zábava. Tonda nečetl knihy, jen každý den večerní noviny. Neměl nejmenší touhu něco zažít, vymanit se z té jednotvárnosti obyčejného života bez příhod a bez vzrušení.
Byli to dva rozdílní hoši a Jiří se často divil, proč s Tondou vlastně kamarádí, když se Tondovi nikdy nelíbí to, co jemu.

6 První cesta do Přístavní čtvrti

Vzrušení jarních dnů dostoupilo vrcholu a nyní se vše uklidňovalo. Ledy z řeky byly již pryč. Slunce teď značně hřálo. Hoši už před několika týdny trvale uklidili brusle, lyže, hokejové hole a puky a teď do skříní pověsili i své dlouhé kabáty.
Někteří nejotužilejší chlapci začali chodit už jen v rozhalené košili, bez čepice a v krátkých kalhotách, s nahými koleny.
Nyní, když zima už byla pryč, připravoval se Jiří zvolna na letní zábavy a sporty, pokud ovšem byly zadarmo, ale ani z takových se ještě nedalo mnoho dělat.
Všechna volná nezastavěná .místa, vhodná jako nouzové hřiště pro kopanou, byla dosud plná bláta.
Na koupání nebylo teprve pomyšlení!
Jezdit na kole – aspoň po asfaltových ulicích------bylo možné už sice dost dlouho, ale na to Jiří raději ani nemyslel.
A tak mu nezbylo nic než ono toulání po ulicích, na které se vydával vždy s jakousi dychtivou předtuchou, že se mu něco přihodí, něco neobyčejného a úžasného – – a které končilo s večerním soumrakem, aniž se jeho očekávání vyplnilo.
A přece se jednoho dne měla ta podivná Jiříkova předtucha vyplnit – a ten den se blížil víc a víc, až konečně nadešel.
Kteréhosi dne toho podivného jara se Jiří jako obvykle vydal na toulky do ulic.
Nevěděl, kam půjde, s kým půjde a co bude dělat. Ale jen pryč z té protivné asfaltové ulice, pryč od těch hochů s krásnými koly! Jiří zde neměl klid.
Paní Zábranská sice z okna na Jiřího křičela, že by potřebovala přinést ze sklepa brambory k večeři, ale Jiří se tvářil, že její volání neslyší, ba že ji ani nevidí, a zmizel rychle za rohem domu.
Dnes se vydal směrem, kterým předtím málokdy chodíval, a to vždy ještě nejvýš malý kousek cesty. Dnes tudy v zamyšlení kráčel dlouho.
Ulice se stávaly neznámějšími. Jiří bez zájmu prohlížel výkladní skříně, s ostražitostí pozoroval cizí hochy, kteří šli kolem, v jeho mysli se nuda a smutek mísily do špatné nálady.
Chvíli se díval na lakýrníka, jak maluje reklamní tabule, pak dlouho civěl u přízemního okna oplatkárny a s rozkoší dýchal sladkou oplatkovou vůni. Jeho oči se vpíjely do kornoutů se zlomky oplatek, připravených pro ty, kteří musí počítat s každým padesátníkem.
Proběhl mnoho dalších ulic, jednotvárných a nudných.
A pak přišel k mostu, přes řeku vedoucímu do Přístavní čtvrti. Zde se zastavil.
Přístavní čtvrť byla nejstarší část města, sevřená ze všech stran novějšími rozsáhlými čtvrtěmi. Byla to čtvrť starodávných spletitých uliček, všelijak točených, křivolakých. Tajemné domy a domečky se tísnily v ustavičném šeru a na jejich malé zapáchající dvorečky málokdy zasvitlo slunce.
Mnohé uličky tu spojovaly tmavé průchody, pro neobeznámeného chodce naprosto nepozorovatelné. Průchod začínal v domě s obyčejnými vrátky, vedl vlhkým domem přes dvorky a vyústil

daleko v jiné uličce, a rovněž obyčejnými nenápadnými vrátky některého z domů.
15
Řeka tu podivnou část města obtékala téměř ze tří čtvrtin.] Před mnoha lety byla zde rozsáhlá přístaviště říčních lodí,? které sem dovážely plodiny z nejúrodnějších částí země, a odtud se rozesílaly dál do jiných měst, neležících na řece. Později, když město vzrůstalo a když na jeho obvodu v kaly celé nové moderní čtvrti, které rozlohu města zdesaterc násobily, byla nedostačující přístaviště zrušena a přeložený do volnějších míst mimo Přístavní čtvrť.
A tak tato nejstarší část města ztratila svou důležitost, jméno jí zůstalo.
Jiří v Přístavní čtvrti ještě nikdy nebyl. Přístavní čtvrť měld velmi špatnou pověst, získanou ještě v dobách, kdy její uličky přeplňovali křičící opilí lodníci, kteří využívali krátké zastaví ky své lodi v městě k vyřizování starých sporů i k hledání no| vých.
Došlo zde také víc než kde jinde k mnoha hrubým zloči*| nům, i několik hochů se zde ztratilo, aniž byli kdy vypátráni^
Nechoďte do Přístavní čtvrti! Nechoďte do Přístavní čtvr-í ti!
To bylo heslo, které Jiří slýchával už od svého dětství stej-í ně jako jiní chlapci i děvčata v ostatních částech města, ačko-i li v Přístavní čtvrti žilo také mnoho dětí, kterým se nikdy nic nestalo.
Říkalo se také, že v Přístavní čtvrti v podvečer, když už je| v jejích uličkách tma, chodí muž se zrůdně utvářenou hlavou,; který sbírá odpadky a živí se jimi.
Jeho zjev je prý tak hrozný, že musí mít hlavu zabalenou! do šátku, aby aspoň trochu zakryl její znetvoření a nemůže jít| po ulici za denního světla.
Ale ať už byly všechny ty podivné řeči o Přístavní čtvrti] pravdivé nebo ne, pověst nebezpečnosti jí zůstala a i Jiří tak| na ni pohlížel.
Dnes však, když stál na jejím pokraji, pocítil náhle tajem-1 nou touhu jít dál------přejít ten most a podívat se do spleti] těch ponurých uliček, o nichž už tolik slyšel.
Poslechl tu touhu.
Vykročil na most a prvním krokem, který na něm učinil, sel začal přibližovat k největšímu dobrodružství, které až dosud] prožil.
16
Jiří ovšem netušil, co na něho v Přístavní čtvrti čeká a že to, co tam dnes zažije, bude jen nepatrným začátkem všeho dalšího, krásného i vzrušujícího.
A právě proto, že to netušil, přeběhl most klidně a bez vzrušení a ponořil se do onoho podivného bludiště, nad nímž se už snášely fialové páry večera, smíšené s kouřem.
7 Příhoda u žluté zdi
Podivný hluk a šum Jiříka obklopil, jakmile vkročil do prvních uliček za mostem.
Zvědavost se v něm vzbudila. Bloudil spletí uliček, průjezdy nesměle vnikal na otevřené dvorečky přecpané starými bednami, vozíky a jiným haraburdím a opět vycházel.
Nikdo si Jiřího nevšímal. Lidé přecházeli kolem jakoby ve stálém spěchu.
Jiřímu se zde líbilo. Panečku — tady by se bydlelo. Všechno zde bylo takové zvláštní, starodávné. Tramvaje sem nejezdily, automobily nehoukaly. Ve většině krámků zahlédl Jiří petrolejové lampy. Děti si hrály před vraty na chodníku.
Jiřík vnikal hlouběji a hlouběji do Přístavní čtvrti. Přeskakoval schůdky v kopcovitých uličkách, točil se na zábradlích a zvědavě pohlížel do otevřených vrátek domů.
Na rozhraní tří uliček se náhle zastavil.
Z vedlejší ulice zaslechl dusot mnoha nohou. A křik nějakých hochů. Dřív než mohl uvažovat, co poplach znamená, vyrazil na prostranství jakýsi hoch, asi v Jiříkově věku, a hned za ním tlupa hochů jiných.

Z jejich výkřiků i výrazů tváří ihned Jiří poznal, že tlupa a pronásleduje onoho prvního hocha.
Ten se teď zastavil u dost vysoké zídky na prostranství – | a byl v pasti.
"Konečně tě máme –" vykřikl nejstarší z pronásledovate-f lů a ostatní obstoupili pronásledovaného do půlkruhu. Vypa-| dal dost unaveně, ale nezdálo se, že by měl strach z chlapců, | kteří ho obklopovali.
Měl příjemnou tvář, teď dočervena uzardělou, a hrdě se rozhlížel po svých nepřátelích. Byl oblečený skoro jako Jiří. Měl krátké kalhoty nad kolena a podkolenky svinuté dolů ke kotníkům. Nohy měl ještě opálené od loňského slunce.
Jiří si toho v rychlosti povšiml.
"Tak se odvažte," posměšně řekl pronásledovaný hoch, "je vás tu na mne dost!"
"Tentokrát nám neujdeš," pronesl výhružně jeden z pronásledovatelů. Teď, když ho měli v pasti, po bůhvíjaké honbě, stáli zde jistí si svou kořistí a nepospíchali s uštědřením výprasku.
Jen jeden z nejprudších, který se cítil dokonale bezpečný v kruhu ostatních, učinil výpad a udeřil ho do tváře.
"Nech ho pro Michala! – Zapomínáš na úmluvu, zeje Michal první na řadě," ozvaly se rozhořčené výkřiky ostatních a v nich zanikla i slova udeřeného, platící onomu hrubci.
Michal byl onen nejstarší z tlupy a Jiřímu připadalo, že je i jejím náčelníkem, podle toho, jak se ostatní vůči němu chovali.
"Prašivko –" procedil teď vztekle skrze zuby Michal a vrhl se na pronásledovaného. Učinil tak naprosto neočekávaně, prudce a z bezprostřední blízkosti. Chytil ho za ruce a zkroutil mu je vzad až k prasknutí.
Pronásledovaný hoch se nemohl neočekávanému útoku vyhnout. Jeho tvář se zkřivila bolestí.
"Nejdřív nám řekneš, kam ses odstěhoval," rozkazoval Michal.
"Proč to chcete vědět?" tázal se zajatec. Jeho ruce zůstaly zkroucené v Michalových tlapách.
"Abychom ti mohli jít napráskat, kdykoli se nám zlíbí, ty jedna padavko nezralá. Teď teprve ti nastane pravé utrpení za to, cos řekl a udělal."
Ostatní se rozchechtali a Michal se tvářil samolibě.
Jiří pozoroval celý výjev z pozadí a pořád dost dobře nechápal, oč běží.
Kdo je ten Michal? A kdo je pronásledovaný? A proč mají vůči němu ti ostatní takovou nenávist? Jiřímu se naopak dost zamlouval.
18
19
Dokonce k němu cítil i jakýsi obdiv. Chování pronásledovaného k tyranům bylo opravdu mužné a hrdinné. Neprosil. Neplakal. Ani nenadával, ani zbaběle nemluvil, jak mívají ve zvyku mnozí hoši, které znal Jiří ze školy.
"Byl bych blázen, kdybych vám svou adresu řekl," pravil teď týraný hoch výsměšně, třebaže bolest kroucených rukou neustávala.
"Vilemíne, nehraj si!" vykřikl naň výhružně Michal a zakroutil mu ruce ještě víc, načež pronásledovaný hoch klesl koleny na blátivou zem.
Jiřímu v tom zmatku bleskla hlavou zvláštní malicherná myšlenka, že teď Vilemín bude mít zamazaná kolena.
Pro jiné chlapce snad špinavá kolena nikdy nic neznamenala, ale Jiří – jako sportovec – měl rád vždy jen čisté, vymydlené tělo. A zdálo se, že Vilemín zastával Jiříkovy názory o čistotě celého zevnějšku.
"Pustit! Pusť mně ruce," zasykl nyní Vilemín bolestí a jeho obličej úžasně zrudl ponižujícím postavením, v němž se octl. Klečel v bolestech pod svým nepřítelem.
V Jiříkově mysli, vždy tak horující pro spravedlnost a poctivost v boji, se při pohledu na ten výjev vše bouřilo.

"Nebudu mluvit dřív, dokud mi nepustíš ruce," mluvil zase Vilemín.
"Dobře tedy------" povolil Michal, "ale na nářez se stejně můžeš těšit!" Pustil mu ruce, Vilemín povstal a narovnal se v celé výšce svého dobře rostlého těla.
Rozhlédl se kolem sebe, jako by v kruhu nepřátel hledal mezeru, kudy by unikl.
Jiřímu se sevřelo srdce nepříjemnou předtuchou, že musí být svědkem dalšího týrání toho obdivuhodného hocha.
Nevěděl, co má podniknout.
Má vrazit mezi tlupu a vyrvat jim ho? Jak by to bylo marné a nemožné! Ale co tedy? Copak ho vůbec nic nenapadne?
Uprostřed Jiřího zoufalých a horečných úvah učinil Vilemín něco úžasného.
Jediným odrazem svých silných nohou vyskočil u zdi a zachytl se jejího okraje rukama.
Překvapení útočníci se za ním vrhli, ale dřív než se jejich napřažené ruce dotkly jeho volně visících nohou, vysunul se Vilemín bleskurychle na zeď, udeřil ještě neúmyslně jednoho z nejbližších do brady a zmizel za zdí.
Banda se s křikem rozprchla různými směry, aby si uprchlíka nadeběhla z jiných stran. Ale když Jiří viděl, jak ti hoši těžkopádně utíkají, věděl už napřed, že tak mrštného a rychlého hocha nikdy nedohoní.
Jiří pak dál bloudil v hlubokých, tajemných uličkách, rozrušený tou podivnou příhodou a ještě víc oním neznámým hochem Vilemínem.
Bylo to tak obdivuhodné! Ta hrdost, s jakou se díval na své věznitele! Ta řeč, plná výsměchu a odvahy! A pak ten Skok na zeď!
Vilemínův útěk trval skutečně jen zlomek vteřiny.
Jiří sice vše dobře pozoroval, ale ten Vilemínův skok na zeď a zmizení za ní bylo tak rychlé, že když si pak později doma chtěl vše představit, shledal, že zde má v paměti šedé prázdno, jež nemůže doplnit ani představou. Tak rychle pracoval Vilemín při svém útěku.
Jiřímu se zdál ten podivuhodný chlapec trochu pyšný. Něco v jeho pohledu mluvilo o hrdosti a přezírání.
Božínku – s takovýmhle kamarádem by se dalo už něco podnikat! A i kdyby nedělali nic, i kdyby ten tajemný hoch netoužil po tom, po čem Jiří, totiž po všelijakých vysněných dobrodružstvích, Jiřímu by docela stačilo, kdyby spolu kamarádili jen tak, jako třeba teď kamarádí s Tondou.
Za toho Jiříkova přemítání se ulice setměly zelenavým soumrakem. Tam, kde Jiří bydlel, bylo teď jistě ještě dost obstojné světlo. Ale v těchhle úzkých uličkách soumrak uléhal mnohem dřív.
V maličkých krámcích se rozsvěcovaly blikavé petrolejové lampičky.
V uličkách bylo plno ruchu. Lidé chodili spěšně všemi směry, domů, na nákup, každý měl nějakou záležitost, za kterou spěchal.
Lampáři rozžehávali plynové lampy. Každá rozhodila kolem mihotavou zelenou zář a lidé v jejím okruhu se svými mrtvolně bledými obličeji vypadali jako duchové.
20
21
I na některých domečcích, se soškou svatého ve výklenku, svítily barevné lucerničky.
Pak se Jiří náhle vytrhl z přemýšlení – a shledal, že zabloudil. Nejenom že nemohl objevit ono místo, kde viděl neznámého hocha, ale nenalézal ani východiště ze spleti uliček, průchodů a všelijakých dvorků.
Zrychlil trochu polekaně krok jako každý, kdo zabloudí.
Několikrát se mu stalo, že oklikou přišel na stejné místo, kde už byl.
Neklid se ho zmocňoval víc a více. Večer pokročil. Nebe bylo už docela černé. Ruch v uličkách utichal.

Pak Jiřímu jakýsi dělník ukázal nejbližší směr k mostu. Cestou k němu se musel ještě několikrát znovu dotazovat, než ho nalezl.
Když most přebíhal ke své části města, připadalo mu, jako by unikal z nějakého hrůzného chapadla.
Za hodinu dorazil k domovu. Do své střízlivé moderní ulice, s velikými přepychovými obchody, s novými domy.
Ve vratech domu stála paní Zábranská a rozhlížela se ulicí nalevo i napravo jako ostříž vyhlížející svou kořist.
Jiří chvíli čekal v povzdálí, až se paní Zábranská odlepila od vrat a přešla do pekařství. Pak vklouzl do domu a přeskakoval dva schody najednou.
Maminka se mračila, protože musela jít za něj nakoupit a do sklepa pro uhlí.
Tatínek naštěstí byl na nějaké schůzi.
Jiří spolykal mlčky večeři, připravil si učení na zítřek a ulehl.
Utrmácený, ale vzrušený něčím podivným, čemu ani sám dobře nerozuměl.

8 Paní Nemoc

Druhý den drobně pršelo. Jaro najednou jako by se ztratilo.
Jiří čekal ráno před domem na Tondu Pazderů, chtěl se mu svěřit s příhodou, zažitou včera v Přístavní čtvrti.
Dnes nějak nebyl ve své kůži. Už včera, když bloudil neznámými uličkami, jím začala lomcovat taková podivná zima, což přisoudil velmi lehkému oblečení.
A teď je tady ten protivný studený déšť a Jiřímu je ještě hůř, ač jindy je tak otužilý!
A ten Tonda dnes pořád ještě nejde! Ještě přijdou pozdě do školy! Ale když už je tady, tak bude ještě chvíli čekat.
Aby se uchránil před deštěm, vešel Jiří do průjezdu domu, v němž Tonda bydlel. Pomalu kráčel po schodech vzhůru, Tondovi naproti.
Ale na schodech Tondu nepotkal. A když došel po špičkách až ke dveřím jejich bytu, slyšel výhružný hlas pana Pazdery. Pak něco bouchlo a vzápětí se rozletěly dveře a na chodbu vyběhl uplakaný Tonda s učením v ruce. Na levé tváři se mu rýsovala vytisknutá ruka.
Jiří zamkl v ústech rozhorlená slova, která chtěl Tondovi říct za to, že tak dlouho nejde. Mlčky seběhli ze schodů.
Dole v chodbě si Tonda otřel trpitelsky oči a pospíchali do školy. Nepromluvili po cestě ani slova a Jiří litoval, že dnes na Tondu vůbec čekal. Viděl, že Tondu zahanbilo, co Jiří jistě zpozoroval.
Tondova tvář nabíhala. Učitel si toho povšiml: "Copak máš na tváři?"
Hoši se poťouchle pochechtávali.
"To byl doma řezanec..." šeptal Tondův sousedv lavici tak, aby to bylo slyšet až na stupínek.
"Maminka ho pohladila pohrabáčem ..."
"To von tak dobře vypadá ..."
O vtipy nebylo nouze a hoši se v nich předháněli.
"My jsme se prali," lhal Tonda namáhavě a kvapně si sedl, aby se učitel snad dál nevyptával.
A Jiřího jal úžasný stud. Nevěděl proč, ale styděl se za to vše, co zde viděl, slyšel, i za to, co věděl.
Zavřel oči, zacpal si uši a říkal si, že už nikdy nepůjde k Pazderům, ani když mu Tonda bude přísahat, že tatínek není doma...
Po celou dopolední školu se Jiří neodvážil na Tondu podívat. Připadalo mu, jako by tím pohledem Tondu zahanboval.

On sám, být teď v Tondově postavení, by se jistě hrozně styděl, kdyby se na něj podíval někdo, jenž ví, co se mu doma přihodilo.
Když se pak hoši řítili po schodech ze školy, připojil se Tonda k Jiřímu sám. Zdálo se, že už je s ním vše zase v pořádku.

Zato Jiřímu bylo ze včerejšího nachlazení stále hůř a hůř. Měl rudé rozpálené tváře, bylo mu horko a hned opět zima. Ani nevěděl, jak se dostal ze školy domů.
Maminka hned poznala, co se děje. Uložila Jiříka okamžitě do postele a její tvář ještě víc zestárla.
Dávala Jiřímu obklady a kvapně vařila čaj s citrónem.
Do domácnosti se vplížila Nemoc a Jiří byl její obětí.
Tatínek přišel k večeru s radostnou zprávou, že už jsou náhradní peníze pro strýce Karla všechny, ale radost z toho kalilo Jiříkovo onemocnění.
Druhý den nebylo ani pomyšlení, aby šel Jiří do školy. Zůstal ležet, dopoledne přišel laskavý starý lékař, změřil mu teplotu a předepsal lék.
"A ležet! Pořád ležet! A dlouho ležet!" pravil k vystrašené Jiříkově mamince. "Přijdu se zas podívat na našeho nemocného. Kdyby bylo hůř, vzkažte pro mne!"
První dny nemoci byl Jiří pořád jakoby v ohni a malátný. V rukou měl takovou slabost, že je nemohl ani sevřít v pěst. V noci nespal, unaveně se převaloval v horké posteli. Mezi dnem někdy usnul vysilujícím nepříjemným spánkem, v němž ho mučily těžké sny.
Probouzel se zpocený, s podvědomou hrůzou, a když večerní červánky stoupaly po zdi místnosti jako červené ohnivé skvrny, mluvil v horečkách o krvavém zlatu.
Doma teď bylo ticho, maminka s otcem hovořili jen polohlasně. Stínidlo lampy bylo po celém svém obvodu zacloněné zeleným papírem, aby večer Jiřího světlo nerušilo.
Matka i otec byli teď k němu laskavější než kdy jindy. Jen paní Zábranská, jejich všetečná sousedka, chodila se několikrát denně na Jiřího přísně dívat a tvrdila jeho rodičům, že se uhnal a že by ho víckrát neměli samotného pouštět ven.

A každou tou návštěvou stoupal Jiříkův hněv vůči ní, už z dřívějška dost velký.
9 Jiříkův nejlepší nápad
Po prvních týdnech nemoci se Jiřímu poněkud ulevilo.
V noci dost dobře spal a mezi dnem mohl volně a jasně myslet, aniž se mu myšlenky pletly horečkou. Ležel ovšem stále.
Pomalu se mu začaly vracet vzpomínky na vše, co dělal před svou nemocí a zejména na poslední události v Přístavní Čtvrti a s Tondou, které byly jaksi předehrou jeho nemoci.
Vzpomínal si na vše jenom namáhavě a znenáhla. Zdálo se mu to vše tak vzdálené, jako kdyby se to stalo už někdy dávno – dávno!
Venku začínalo léto. Bylo světlo až pozdě do večera. Listí na stromech i keřích vzrostlo a ztratilo svou svěží jarní zeleň.
Pod okny v ulici slyšel Jiří hlasy zdravých, prohánějících se hochů, kteří nevěděli docela nic o tom, že zde nahoře leží jeden z nich, který se právě vrací od prahu Smrti.
A ty hlasy připomněly Jiřímu jeho svět. Znovu se v myšlenkách vracel k onomu podivnému podvečeru tam v Přístavní čtvrti a před jeho duševním zrakem se znovu odehrával ten výjev tam na malém prostranství u žluté zdi.
A ten------eh------jak jen se jmenoval------ten Vilemín, jak tam stál tehdy hrdě mezi svými pronásledovateli, jak se na ně díval s opovržlivým, vznešeným úsměvem. Ó – jak byl zvláštní a tak nějak obdivuhodný!
Ano – čím víc teď na Vilemína Jiří myslel, tím víc se mu obdivoval.
Vlastně si ho skoro už ani nedovedl představit, vždyť ho viděl jen jednou. Ve své fantazii si tedy představu Vilemína doplňoval, jak uměl nejlíp.
Opakoval si jeho hrdá slova a snažil se vymalovat si jeho Přesnou podobu. Kéž by ho ještě jednou spatřil!
A kdo byli ti, kteří ho pronásledovali?
Panečku – to musí být vzrušující život, mít stále za zádyj smečku takových rváčů, číhajících za vraty domů, napadajících

z temných výklenků a nadbíhajících spletitými průchc dy!
Nic takového nemůže prožít on ve své široké moderní uli-j ci, jasné a bezpečné, s hochy bez podnikavosti, línými nebol zakřiknutými, netoužícími po něčem neobyčejném.
Za dlouhých odpolední, když Jiří ležel doma sám a když se jeho oči upíraly na trhliny v omítce stropu, v duchu s Vilemí-nem vedl celé rozhovory.
Vymýšlel různé nejpodivnější příhody, v nichž samozřejmě byli hlavními hrdiny a prožíval je ve své fantazii s úžasnou živostí.
Ta vymyšlená dobrodružství si ovšem vždy představoval jen v Přístavní čtvrti. Snad to bylo tím, že tam poznal Vilemí-na, snad na to působil celkový tajemný vzhled té části města, Přístavní čtvrť zkrátka udělala na Jiřího veliký dojem a v duchu se tam stále vracel.
Pak Jiří vzpomínal na Vilemína častěji a častěji a viděl ho i ve svých snech. O kéž by ve svém okolí nalezl takového kamaráda, jako byl Vilemín! Duševně vznešeného a čistého, který by byl lepší a neobyčejnější, než všichni ti hoši, které znal.
Takového, který by neměl za každým druhým slovem nějakou nadávku nebo neslušný výraz. Takového, jenž by s ním sdílel dobré i zlé, byl věrný a čestný.
V Jiříkově třídě bylo plno zdánlivých přátelství, ale ta Jiřímu nevyhovovala.
Například všichni hoši mluvili a snažili se být v přátelství s Bohanesem, který seděl v první lavici. Ale jen proto, že Bo-hanes seděl v první lavici a dovedl skvěle napovídat. Když byl přesazen až do sedmé lavice, přátelství hochů k němu ihned opadlo.
Kruliš měl také takové pochybné přátelství. Nosil do třídy a rozdával bonbóny a zlomkovou čokoládu z otcova cukrář-ství. Nikdo si ho nechtěl rozhněvat. Hoši se nabízeli, že s ním budou sedět v jedné lavici. Sochor ho chtěl učit plavat a Slánský ho pořád vábil odpoledne na kopanou. Každý měl nějaký nápad, jak by se vemluvil do Krulišovy přízně a měl z ní sladký užitek.
Hoši, kteří si nemohli ostatní ničím naklonit, odbývali školu ve lhostejném soužití. Nebylo mezi nimi nic, co by je poutalo. Jakmile se rozprchli ze školních vrat, nemysleli už jeden na druhého, už se neznali.
Takové lhostejné soužití nestačilo Jiřímu k navázání věrného a krásného přátelství. Mohl šije snadno koupit tím, kdyby své dobrodružné a detektivní povídky půjčoval zadarmo. Ale s přátelstvím koupeným se Jiří teprve nechtěl spokojit.
Už brzy bude smět vstát z postele a jít do školy.
Pravda – bude se muset ještě trochu šetřit, ale bude aspoň trochu žít jako hoch a ne jako Lazar připoutaný k posteli.
Ale s uzdravením přijde opět stará trýzeň: co bude Jiří dělat? S kým bude kamarádit?
A pak v jednom z posledních dnů své nemoci, mezi vzrušeným vymýšlením příhod s Vilemínem, Jiří připadl na myšlenku, která jím otřásla:
Když touží po takovém chlapci, jakým je Vilemín – proč ho hledat dlouho a snad i marně někde tady? Proč nejít do Přístavní čtvrti a nesetkat se tam někde s Vilemínem samotným?
Pro Boha! To je nápad! Ano – tohle Jiří udělá!
Jakmile bude zdravý, ještě tentýž den podnikne výpravu do Přístavní čtvrti, nalezne tam Vilemína stůj co stůj a naváže s ním přátelství.
Jistě Vilemína najde. Bude se ptát všech hochů, které tam potká. Pro panička, to bude podnik! Nehne se z Přístavní čtvrti, dokud Vilemína nenalezne!
A Vilemín ho jistě neodmítne.
Cím víc se Jiří obíral svým novým nápadem, tím toužebně-Ji očekával den, kdy mu bude dovoleno vstát z postele a jít ven.
A když ten den konečně nastal a Jiří poprvé po své těžké

nemoci vyšel z domu, bledý a vyhublý, shledal s podivným trapným úžasem, že se sotva drží na nohou, jak je slabý.
S obtížemi došel do školy.
A ta cesta mu napověděla, že bude ještě dlouho trvat, než
26
se mu vrátí síly k takové daleké výpravě, jakou je cesta do Přístavní čtvrti.
10 Jiň poznává Otu Sperka
Jiříkovu první cestu do školy po dlouhé době provázel pocit rozpačitosti.
Věděl totiž, že učitel se ho bude před celou třídou ptát, jak se mu daří, jak probíhala jeho nemoc a jiné podobné věci.
Ale Jiří byl tak strašně nerad předmětem veřejné pozornosti.
I setkání se svými spolužáky se jaksi obával. Připadalo mu, že už mezi ně ani nepatří. Měl obavy, že se mu budou vysmívat pro jeho zesláblost a že ani v učení, které nemocí zameškal, vše nedohoní.
Před školou a na chodbách potkal některé spolužáky a v rozpačitém rozhovoru s nimi vešel do třídy. Za chvíli naštěstí začalo vyučování a rozhovor s ostatními hochy se zatím odložil.
Učitel dějepisu byl k Jiřímu tak milosrdný, že se ho nijak nevyptával.
"Buď teď na sebe opatrný a hleď také vše dohonit," pravil mu.
To bylo vše, co Jiřímu řekl. A ani jiní učitelé Jiřího netrápili zvláštní pozorností.
Ale hned první den, sotvaže se Jiří trochu rozhlédl, udivily ho změny ve třídě, které se staly za jeho nepřítomnosti.
Několik hochů sedělo jinde.
Na stěnách visely nové obrazy.
Stará odřená skříň u tabule byla šedivě nalakovaná.
To vše ovšem nebylo nic tak světoborného, aby se tomu Jiří neobyčejně divil, ale bylo tu i něco jiného, co plně zaujalo jeho mysl.
Byl to nový hoch, který přibyl do třídy za Jiříkovy nepřítomnosti. Jmenoval se Ota Šperk.
"Ten je senzací naší třídy!" pravil o něm Tonda Pazderů Jiříkovi o přestávce. "Je nejbohatší z celé školy. Jeho táta má asi deset baráků! Všichni ho tady chovají jako v bavlnce!"
Jakápak bavlnka!" rozkatil se Jiří a krev se v něm vzpěnila.
"Bohatý nebohatý – ve škole jsme si přece všichni rovní!"
Dobře, dobře," chlácholil ho Tonda. "Samozřejmě – dostává pětky i poznámky do třídnice jako každý jiný. Ale všichni kluci ve třídě jsou k němu jako med! A do školy jezdí autem. Jen si na něj někdy ráno počkej! Šestiválec jako hrom! To je kára – panečku!"
Jiří se po očku zadíval na Otu Šperka. Byl to hoch podivného, neobvyklého typu. Měl vznešené pohyby a výraz nudy ve tváři. Na sobě měl přepychový sportovní oblek, dokonale padnoucí. Maminky ostatních by se snad obdivovaly látce, hoši se obdivovali střihu a množství důmyslně umístěných kapes a kapsiček.
"Už je ve třídě dlouho?" obrátil se potom Jiří zase na Tondu.
"No – přišel brzo potom, když jsi přestal chodit do školy."
"A kamarádí s někým?"
"Málo! Kluci by kamarádili, což o to! On ale o nikoho moc nestojí!" vysvětloval mrzutě Tonda. "Snad to dělá to auto nebo co! A proč se o něj tak zajímáš?" vyjel pak prudce na Jiřího.
Jiří se lehce začervenal. Ale nemohl to zapřít. Měl o Otu Sperka jakýsi zájem. Ne pro bohatství jeho rodičů, ale pro celou jeho neobvyklost.
Zvonění, ohlašující konec přestávky, zachránilo Jiříka před vymýšlením odpovědi Tondovi.
Vklouzli do lavice a Jiří ještě pohledem zaletěl ke Šperkovi o tři lavice dozadu.
Netušil přitom, jak důležitou úlohu v jeho dalších, naprosto neočekávaných příhodách bude Ota Šperk hrát!

11 Cesty za přátelstvím

Pak nastaly Jiřímu protivné dny, v nichž musel dohánět vše, co ve škole zameškal svou nemocí.

29

Laskavost matky i otce, která mu tak lahodila v době ne- \
moci, opět ochladla, oba byli k němu jaksi tvrdí a v učení \
neúprosní.

;

Jeho volné chvíle, jindy protoulané v ulicích, teď naplno-; vála úmorná práce. Čekalo na něj i několik výkresů a rysů a spousta dopisování do sešitů.

A přece si někdy Jiří našel chvilečku pro sebe a tu zasvětil přemítání o Přístavní čtvrti i o úkolu, který tam měl provést: nalézt Vilemína!

Ale do Přístavní čtvrti se Jiří dostal až později, kdy už neměl tolik co dělat. Pak se kteréhosi dne s podivným vzrušeným očekáváním vydal do té podivuhodné, tajuplné čtvrti za svým zvláštním posláním.

Tentokrát ulicemi k mostu neprocházel s tak unuděnou zoufalou myslí jako tehdy, kdy zde šel po prvé. Dnes jeho duši plnilo jak nezvyklé očekávání, tak nejistota.

Najde v tom rozsáhlém bludišti uliček Vilemína? A jestliže ano – co mu tedy řekne? Jak vůbec začne rozhovor?

Ale i když hned Vilemína nenalezne, přesvědčí se, jestli i on dokáže vyskočit na tu žlutou zeď jako tehdy Vilemín, unikající svým pronásledovatelům.

Jiří míjel ulici za ulicí – a už přicházel k mostu, vedoucímu do Přístavní čtvrti.

Přeběhl ho v rozčilení a takřka s rozkoší se nechal pohltit tím tajemným lidským mraveništěm.

Ano – touhle uličkou zde se dal tenkrát! A tady teď vpravo! Kolem té pumpy! A u těch plakátů tehdy stál...

Z počátku ještě Jiří poněkud poznával uličky, kudy tehdy po prvé vnikal do středu Přístavní čtvrti, ale brzy se mu uličky staly zcela neznámými.

Ano – nebylo pochyby – v těchto místech nezažil Jiří tehdy příhodu, při které poznal Vilemína! Bylo to docela jinde!

Probíhal opět průchody, uličkami a dvorky. Objevoval nová zákoutí a celé neprozkoumané části.

Ale třebaže probloudil v Přístavní čtvrti celé odpoledne, nenašel ani onu žlutou zeď, za kterou tehdy Vilemín zmizel, tím méně Vilemína samotného.

30

Nastal soumrak a v úzkých ulicích byla už skoro tma, ač nebe bylo ještě fialově rudé.

A Jiříka se náhle zmocnil děs, že by mohl zase tak bloudit, jako při své první cestě.

Dnes si naštěstí pamatoval směr, kterým sem přišel. Ale přece spěchal z Přístavní čtvrti k mostu zpět dřív, než se úplně setmí.

Poražený, zklamaný a se zjitřenou touhou po Vilemínovi se Jiří vrátil domů.

Ale ani když v pozdějších dnech opětoval své výpravy do Přístavní čtvrti, nikdy neměl v hledání Vilemína úspěch.

Pomalu se však ty marné cesty staly Jiřímu dobrodružnými výpravami, v nichž si připadal jako Bílý muž, jdoucí za ztraceným pokladem do neznámé daleké země.

Dokonce se na ně těšil.

A jednou konečně na jedné z těch výprav – až dosud marných – nalezl Jiří stopu, která ho snad mohla přivést k Vilemínovi !

12 Setkání s bandou

Jiří si od svého uzdravení opět vedl deník a v něm přesně zaznamenával své neúspěšné hledači výpravy do Přístavní čtvrti. Při té šesté se čistou náhodou srazil s bandou, která tehdy pronásledovala Vilemína.

Byla to úžasná náhoda. Jiří vlastně už mířil zpět k domovu, když k němu zaletěl hluk z jednoho průchodícího domu. Vběhl dovnitř s podvědomou předtuchou – a – ejhle – v uličce na

druhé straně průchodu stáli hoši, které Jiří poznal jako pronásledovatele Vilemína!
Vilemín dnes mezi nimi nebyl. Jiří se zarazil, ale banda už Jiřího zpozorovala a výhružně ho obstoupila.
Jiří se smířlivě usmál.
"Chybí tu jeden z vás, viďte?" pravil ke všem dohromady.
Banda posupně mlčela, ale pak se jeden z hochů, právě ten, kterého tehdy jmenovali Michalem, otázal:
31
"Koho tím myslíš?"
"Vašeho zajatce! Vilemína přece! Tenkrát vám utekl přes tu žlutou zeď," připomínal Jiří. "Neznal jsem vás tenkrát, ani jeho, ale viděl jsem všechno!"
"I to, jak mne kopl do brady, když už visel na zdi?" zuřivě vykřikl jeden z hochů a ostatní se rozchechtali připomenuté nehodě.
Smích byl známkou přátelství. Jiří si oddychl. Usmál se také a dále vyzvídal:
"Chytili jste ho tenkrát?" N
"Holenku – toho jsme chytili několikrát," ušklíbl se významně jeden z hochů a jiný dodal: "A kolikrát ho ještě chytíme ..."
"Už jste vypátrali jeho adresu?"
"Dávno! Ale moc nám to nepomohlo. Bydlí v nejživější ulici, nemůžeme tam proti němu nic podniknout. Je tam pořád plno lidí!"
Jiří docela zapomněl, že už chtěl jít domů. Se vzrušením ze sebe vyrazil: "A proč ho vlastně pronásledujete?"
Ó – kéž by se nebyl ptal! Proč jen ho to napadlo!
Co uslyšel, ten důvod pronásledování, Jiřího zdrtil.
"Nic ti do toho sice není," hovořil rozvážně a s jakousi nechutí Michal, "ale povíme ti to, když už máš takový zájem!"
Naladil tvář i hlas jakoby k dlouhému povídání a zeptal se:
"Znáš továrnu Rádioglobus?"
"Nevzpomínám si zrovna----------" pronesl rozpačitě Jiří.
"To je ta továrna, co dělá ty přijímače v zelených skříňkách," pomáhal jeden z hochů.
"Ale na tom konečně nezáleží," máchl pak rukou Michal. "Hlavní je, co nám Vilemínův otec v té továrně udělal! Byl tam jako dílovedoucí a měl na starosti celé oddělení číslo 12. Naši otcové pracovali pod jeho vedením."
"No – oni toho uměli možná víc než on!"přerušil Michala jeden z hochů. "Můj tatínek, kdyby byl chtěl, tak se mohl stát dílovedoucím taky!"
Michal pokračoval: "Najednou začaly proskakovat pořád takové divné řeči, že se dvanácté oddělení nevyplácí a že ho továrna asi zruší a dělníky z něj přeloží do pobočného závo-
32
du v Machově. Vilemínův otec obvinil dělníky ze špatného výkonu, kazí prý spoustu materiálu, dokonce vyslovil i podezření, že se materiál ztrácí. – První tři dělníky pak přeložili do Machova."
"Ten jeden byl můj tatínek," pravil lítostivě jeden z hochů.
"----------a za čtrnáct dní potom zrušili dvanácté oddělení a do Machova museli i ostatní dělníci. Jen pan dílovedoucí zůstal! Vilemínův otec! Přešoupli ho hezky do teploučka, nahoru do konstrukčního oddělení. Všichni říkají, že on to celé zrušení dvanáctého oddělení i přeložení našich otců až do Machova zavinil. Je to tak daleko, že přijíždějí domů jenom na delší svátky. Na neděli by se to ani nevyplatilo. A v Machově je ještě k tomu hlídají jako nějaké špatné ulejváky. Pomluva Vilemínova otce tam šla s nimi!"
Jiříkova mysl horečně pracovala na nějaké záchraně. Každé slovo obžaloby, kterou vznášeli ti hoši zde na otce toho skvělého chlapce Vilemína, působilo na Jiřího jako rána.
"A dá se nějak dokázat, že to zrušení oddělení a přeložení vašich otců zavinil Vilemínův tatínek?" otázal se stísněně.
"Heleď –" řekl opovržlivě Michal, "nám je přece jedno, jestli nám to věříš nebo ne! Řekli jsme ti, nač ses ptal – a teď víš,

proč Vilemína pronásledujeme!"
"No dobře –" vzdychl pak Jiří těžce. "Byla to tedy od Vilemínova otce velká špatnost. Ale Vilemín sám přece za svého otce nemůže. Jistě i on, jestli ví, co jeho otec způsobil, s tím činem nesouhlasí..."
"Cha-cha-cha – nesouhlasí – –" posměšně se zasmál Michal. "Ty jsi ale dobrý! Měls ho slyšet, co nám vzkázal! Dobře prý se nám stalo, prý naši otcové se svou prací stejně za mnoho nestáli – a měl plno vtipů na to jejich nešťastné přeložení!"
Tohle už byl důvod, aby hoši Vilemína nenáviděli a Jiří ve svém smyslu pro spravedlnost musel uznat, že Vilemín je tedy vlastně velmi špatný hoch, když může takhle mluvit o nehodě jiných.
"Ano – máte pravdu –" řekl Jiří a hlas se mu škrtil v hrdle. "Máte všichni pravdu, když ho pronásledujete. Je to ničema!"

Ale ve svém srdci se Jiří pořád ještě vzpíral tomu, co jeho ústa říkala nahlas.
Bylo tak těžké, aby změnil v té malé chvíli svůj názor na Vi-lemína, po tolik týdnů uměle udržovaný a zkrášlovaný.
"Je to takový nafoukaný panák," pravil pak jeden z hochů. "Dělá, jako by měl pro strach uděláno – ale když ho tenkrát Michal zbil před námi všemi, to byl zkroušený – viď Michale?"
Ten se jen samolibě usmál a Jiří si v duchu představil hrdého Vilemína, ztlučeného a zahanbeného. Brr – to byla ošklivá a těžká představa!
"Odvahu ale má------" pravil pak zase jeden z hochů, který až dosud vůbec nepromluvil. "Ví, že mu při každém setkání s námi hrozí výprask a pořád se mezi nás odvažuje!"
"Spoléhá jen na své nohy," tvrdil jiný. "To není odvaha!"
"Ale teď už mu opravdu dlouho přálo štěstí."
Pak se Michal obrátil k Jiřímu: "Přijď sem ve čtvrtek odpoledne! Nemáme školu a vypátrali jsme, že se Vilemín v ten den chodí učit hrát na housle. Je to v místech, kde ho můžeme snadno přepadnout, nechodí tam moc lidí. Uspořádáme na něj honbu a zase jednou mu trochu naklepeme!"
"Přijdu------" pravil Jiří.
"Sejdeme se tady ve tři hodiny odpoledne!" určil pak ještě Michal. "Vymyslím si zatím do čtvrtka nějaký plán, jak Vilemína nejlíp polapit."
Všichni hoši – kromě Jiřího – na Michala pohlédli s obdivem.
Když Jiří toho dne odcházel z Přístavní čtvrti, byl ve velmi špatné náladě.
Tolikrát sem chodil, aby nalezl aspoň stopu po onom neznámém hochovi------a nyní, když se mu to podařilo, musí shledat, že ten tak toužebně hledaný chlapík se ani trochu nehodí za jeho kamaráda, protože nemá ty vlastnosti, jaké mu Jiří v duchu předem připisoval!
Mezi těmito trapnými úvahami si Jiří po cestě domů představil – jako snad už tisíckrát předtím – onen výjev, jak Vilemín stál mezi svými pronásledovateli, krásný, hrdý a klidný.

Ale hned tu představu zapudil. A ponenáhlu se jeho roz-mrzelost a zklamání měnily v hněv, namířený proti Vilemínovi.
Tak takový je to tedy ničema! Smát se dovede a vtipy vzkazovat těm, kteří trpí vinou jeho otce!
Ó – jak je to špatné, jakou nízkou povahu Vilemín skrývá ve své hezké skořápce ...!
S takovými hněvivými pocity uléhal Jiří toho dne na své lůžko.

13 Honba v Přístavní čtvrti

S podivnou nedočkavostí očekával Jiří čtvrtek, kdy se měl v honbě setkat tváří v tvář s Vilemínem.
Bude se mu ještě zdát tak vznešený a silný i obdivuhodný, jako tenkrát po prvé? Jistě už ne, když se dověděl, jak je Vilemín špatný!
Pak nadešel konečně čtvrtek a Jiří se vydal do Přístavní čtvrti.

Banda už Jiříka netrpělivě očekávala.
"To je dost, že jdeš – Ľ–" zahuhlal nevrle Michal. "Nemám rád čekání!"
Jiřímu se to přivítání nezdálo zrovna přátelské, vycítil Michalovu pánovitost a nadutost. Bylo zřejmé, že si dělá na Jiřího nárok jako na sobě podřízeného nového člena bandy.
"Abych vám vysvětlil svůj plán," pravil pak Michal k hochům. "Tadyhle Kočkodan vypátral přesně ulici i dům, kam Vilemín chodí fidlat na ty housle."
Hoch, nazývaný Kočkodanem, se tvářil velmi důležitě, ale banda přešla jeho detektivní výkon mlčením a nezájmem.
Michal pokračoval: "Je to dole v Klášterní ulici. Nemusíme dělat nic jiného než obklíčit ten dům, kam Vilemín chodí hrát – a máme vyhráno."
"No – a co chceš dělat dál------?" řekl bez nadšení ten, kterému ostatní říkali Lexo, a Jiří zpozoroval, jak se Michal zatvářil mrzutě i trochu rozpačitě. "Nemůžeš čekat na ulici u domu a tam přede všemi Vilemína spráskat!"

"Kromě toho na rohu Klášterní ulice stojí obyčejně strážník," prohodil jiný z hochů.
Michal se kabonil.
"Skoro máte pravdu," pravil po chvíli neochotně, "ale vždyť my ho nemusíme chytit právě před domem! Víme směr, kterým bude odcházet! Rozestavíme se v tu stranu a budeme se stahovat za ním. Obklíčíme ho z různých stran a stiskneme ho u dobytčích ohrad. Tam není nikdy ani živá duše. Podívejte se, takhle si to představuju!"
Vyňalz kapsy sáček od mouky a okousanou tužku a kreslil plánek ulic. Uličky, průchody, náměstíčka a zákoutí pod jeho rukou vyrůstaly na papíře.
"Tady je dům, kde Vilemín hraje na housle,'* pravil po chvíli kreslení Michal. "Označíme ho na plánku křížkem. Ten dům má ale průchod. Průchody vyčárkujeme, abychom se v plánku lip vyznali. Na druhé straně domu tudíž musí stát někdo z nás, kdyby snad Vilemín vyšel z domu průchodem do Černé ulice místo do Klášterní. Víme sice jistě, že to neudělá a že do Klášterní ulice vyjde, ale přesto si někdo z nás k východu do Černé ulice stoupne, abychom se pojistili."
"To budu já," nabídl se jeden z hochů.
"Dobrá!" přisvědčil Michal a připsal k průchodu do Černé ulice na plánku JEDNIČKU. Pak mluvil dál: "Vilemín se tedy vydá Klášterní ulicí směrem k Provaznické.
Nevíme ještě přesně, jestli půjde přímo do ulice Lípové nebo jestli odbočí vlevo do Mejstříkovy. Tam na rohu proto potřebujeme druhou hlídku!"
"To zastanu já," přihlásil se Jiří a jeho nabídka byla přijata. Michal nakreslil do plánku DVOJKU na místo, kde měl Jiří hlídkovat.
"A já obsadím Malé schody, kdyby snad šel vpravo," řekl Kočkodan a Michal ho už zakresloval na plánek jako TROJKU.
Pak pokračoval: "V Lípové ulici budeme mít čtvrtou hlídku. Ta je nejdůležitější, protože musí zaútočit na Vilemína a zatáhnout ho z Lípové ulice naproti mezi ohrady, kam by jinak sám docela jistě nešel. To by se vzdaloval od svého domova! Vemu si tu čtvrtou hlídku proto sám," rozhodl sebevě-

domě. "Ale hned naproti u ohrad musí stát záloha, aby mně přispěla na pomoc, kdyby Vilemín dělal nějaké hlouposti!"
?To jsem já," vykřikl nadšeně jeden z posledních dvou čle-nů"bandy, kteří dosud neměli žádnou úlohu.
Správně!" řekl Michal, "a Rákos bude stát ještě dál mezi ohradami jako šestý pomocník."
Naznačil na plánek své stanoviště jako ČTYŘKU, pomocnou hlídku jako PĚTKU a Rákose jako ŠESTKU. A už zase hovořil dál: "Každá hlídka se bude pomalu plížit za Vilemínem směrem k ohradám. V případě jeho útěku pískejte na klíč!"
Jiří chtěl pískat na prázdnou patronu, ale Michal nesvolil a

dal Jiřímu dutý klíč, vyluzující stejný tón jako všechny °statní klíče, kterých používala celá banda.
Plán byl hotov.
37
Je už nejvyšší čas," pokračoval Michal. "Vilemín před; chvílí začal hodinu. A je to dost daleko ..."
Vydali se rychle na cestu.
Proplétali se uličkami a průchody, klidně a bez tápání.
Jiří, ač byl v Přístavní čtvrti už tolikrát a při svých pát cích výpravách protoulal tak ohromné plochy toho podiv ho lidského mraveniště, zde ještě nikdy nebyl.
Ale banda se tu pohybovala bezpečně a znalecky. Znal snad každý zdejší kout a průchod. Jiřího to udivovalo.
Po dlouhé době se konečně zastavili.
"Nemůžeme jít přímo kolem domu, kde Vilemín hraje,! pravil Michal. "Ten starý jezevec by nás při svém fidlá mohl zahlídnout z okna. Musíme se na svoje místa dost; každý zvlášť a oklikou!"
Rozprchli se jednotlivě na všechny strany, jen Jiří šel di s Michalem společně, protože neznal cestu.
Nepromluvili ani slůvko, Jiřímu byl Michal velmi nepí jemný a Michal zase příliš nadutý na to, aby s Jiříkem začín hovor.
Dovedl Jiřího na stanoviště, v plánku naznačené dvojkou, a ukázal mu, odkud Vilemín vyjde.
"Nemusíš se nijak zvlášť schovávat," řekl mu přitom, "Vilemín tě jistě nezná, nevyplašíš ho tedy. Nehni se ani na krok, už to brzy začne!"
Pak ještě Jiřímu ukázal, v kterém směru stojí on – Mich; – sám a kam asi Vilemín půjde. Pak zmizel směrem k své: stanovišti.
Jiří se procházel v nejbližším okolí určeného místa.
Chvílemi předstíral, že se učí ze slovníčku, který měl s s< bou a do kterého chvílemi nahlížel. Snažil se vypadat co ne; míň nápadně, ale ve spáncích mu tepny bušily rozčilení
Vžíval se do postavení lovců, číhajících na svou kořist. C na tom, že v tomhle případě má být kořistí stejný tvor jaki lovci. Je to tím zajímavější!
Náhle se Jiřímu skoro zastavilo srdce.
Dole v ulici bouchly dveře. Někdo vyšel z domu, kde dební škola. Je to dost daleko a Jiří ještě dobře nerozeznávi kdo to vychází. Jen ta okolnost, že v ulici nejely žádné povozy a že v ní bylo úplné ticho, umožnila Jiřímu zaslechnout hluk vrat.
38
Ale – ano – skutečně, je to Vilemín, a drží si loktem pouzdro s houslemi.
A kráčí stále k Jiřímu, zvolna------klidně------důvěřivě ------bez nejmenšího podezření.
Jiří je zmatený a rozčilený.
Myslí, že se mu srdce rozskočí vzrušením.
Po očku vrhá zkoumavé pohledy na blížícího se Vilemína. Teď už ho vidí jasně, i obličej zřetelně rozeznává. Kdykoli Vilemín zabočí k nějakému výkladu, leká se Jiří, že snad změní směr své cesty.
Ale on jde stále blíž k Jiřímu. Líbí se mu dnes ještě víc než tehdy, když ho viděl po prvé.
Do čela Vilemínovi spadá pramének vlasů. V očích je vidět zase tu klidnou hrdost.
Na sobě má velmi krátké kalhoty ze světlé látky a modrou rozhalenou košili. Je do bronzova opálený. V celém jeho těle hrají svaly při každém pohybu rukou v krátkých rukávech, při každém kroku jeho rovných nohou s ponožkami stočenými ke kotníkům.
Jiří zápasí několik vteřin sám se sebou. Srovnává Vilemína s bandou. Jak ušlechtile vypadá proti kterémukoli jejímu členu ! A takového obdivuhodného chlapce že má vydat do jejich špinavých rukou? A sám být jejich společníkem? Jen násilím si Jiří musí připamatovat špatnost, která Vilemína obklopuje, aby se vzchopil a nezradil bandu v poslední chvíli.
Vilemín zatím došel k Jiřímu.

Vrhl na Jiříka lhostejný pohled, trvající sotva zlomek vteřiny.
Jiřího bodlo u srdce a zrudl až do kořínků vlasů. Ještě snad nikdy v životě tak rychle nezčervenal jako v té chvíli. Cítil žár své krve v obličeji, tolik ho zahanbil ten lhostejný Vilemínův pohled.
Ó – jak rád by byl Jiří v tu chvíli vypadal tak hezky a obdivuhodně jako Vilemín!
Co by byl dal za to, co by přimělo Vilemína, aby si ho důkladněji povšiml!
Pšá! A s takovým hrdým a pyšným hochem chtěl Jiří ještě nedávno navázat přátelství!
40
Zatvrdil se znovu proti Vilemínovi a zatoužil náhle ještě víc po tom, aby Vilemínova chladná hrdost dnes došla náležitého trestu.
Vilemín kráčel zvolna, teď už byl asi dvacet kroků za Jiříkem. Mířil zvolna do Lípové ulice, kde číhal Michal.
Vzruše-' ní Jiřího dostupovalo vrcholu. Dal se zvolna a nenápadně za Vilemínem.
Teď Jiříka dohonil onen člen bandy, který dřív hlídal druhý vchod domu, kde Vilemín hrál na housle a který byl na plánku označen jedničkou. Kryl se za výklenky domů a chvílemi se schovával i za Jiříka.
Od Malých schodů se k nim přikradl Kočkodan, který přes Provaznickou ulici viděl Vilemína přejít do Lípové.
Na chvíli všichni tři stopaři ztratili Vilemína z dohledu, když zašel za první ohyb domů v Lípové ulici.
Bylo to snad jen dvacet vteřin, ta chvíle, kdy ho přestali vidět, ale v těch dvaceti vteřinách se stalo něco velmi podivného a nevysvětlitelného:
Dřív než došli k prvnímu ohybu, zaslechli ostrý hvizd klíče.
Nebylo pochyby o tom, že hvízdá Michal.
Něco se děje! Něco asi nepředvídaného!
Všichni tři se dali v ostrý běh a právě na ohybu, za nímž jim Vilemín zmizel, se srazili s uříceným Michalem.
Byl sám!
"Kde je Vilemín?" zařval vztekle.
"Vždyť šel před námi pořád směrem k tobě!" vydechl překvapeně Kočkodan.
"Nesmysl!" vybuchl Michal. "Zahlídl mě v druhém záhybu a dal se na útěk zpátky. Musel vás přece potkat!"
"No přece nejsme slepí..."
"Ťulpasové jste a------" náhle se Michal zarazil a uhodil se do čela. "Pro pět ran do hlavy, zapomněli jsme na průchod! Zatímco jsme se oběma směry přibližovali sem do Prvního ohybu, utekl jeho průchodem, když byl první ohyb na těch několik vteřin nehlídaný!"
»Rychle do průchodu!" vykřikl Lexa.
Vrhli se tam všichni, bezhlavě, bojovně. Nemělo to však už smysl.
41
Neboť Vilemín zatím už dávno vyběhl průchodem do Mej-stříkovy ulice, přeběhl Provaznickou a Malými schody, nyní už nehlídanými Kočkodanem – a tam se ztratil někde ve změti uliček u přístavišť.
Od té doby pak chodil domů z houslové školy vždy jen živějšími ulicemi, kde ho banda před množstvím lidí nemohla dobře napadnout.
Příležitost byla nadlouho pryč a banda musela hledat nové Vilemínovy cesty osamělejšími místy Přístavní čtvrti, kde by přepadení bylo snadnější.
Ale Jiří pravidelně každý čtvrtek přicházel do Přístavní čtvrti k bandě, i když po Vilemínovi nebylo ani vidu, ani slechu.
14 Mužstvo Michalovy bandy
Jiří se brzy vžil do toho podivného úkolu, o kterém se až dosud vždycky domníval, že by ho nebyl schopen: kamarádit s

hochy, o nichž se přesvědčil, že jsou špatní!
Ale v hoších z bandy bylo něco, co k nim Jiřího přitahovalo. Byla to jejich nezkrotná divokost, které se obdivoval, a jejich smysl pro dobrodružství, které on miloval a vyhledával a pro něž neměli pochopení ostatní hoši, které znal ze třídy nebo ze své ulice.
Vše to, co banda z Přístavní čtvrti dělala, mělo jediný, hlavní účel: znepříjemnit život Ladislavu Vilemínovi, pokořit ho, připravit my bolest tělesnou i duševní!
Když opět vyčenichali, kam chodí, jaké má záliby a kudy se nejčastěji vracívá domů, připravovali na něj honby s pirátskou zuřivostí a opravdovým hněvem.
A Jiří se těch lovů účastnil. Nikoli už s hněvem jako ostatní členové bandy, neboť jemu Vilemín vlastně neublížil. Do toho pronásledování prostě vložil celou svou nevybitou touhu po dobrodružném vzrušení.
A co víc mu mohlo poskytnout ten požitek vzrušení, než ty

– tak pečlivě vypočítané – přípravy bandy k útokům na Vi-jemína, jimž vždy předcházelo hlídání různých průchodů, uliček, stopování, vyptávání a které končily – až dosud – po prudkých honičkách vždy neúspěchem bandy!
Jiří si nedělal výčitky z utrpení, jež banda Vilemínovi stále připravovala a jehož byl spoluviníkem. Jiří si klid svého svědomí koupil přesvědčením o Vilemínově špatnosti, o které vyprávěla banda.
Často až dvakrát týdně se Jiří vydával vždy odpoledne ze své jasné široké ulice na dalekou cestu za most, do záhadné přístavní čtvrti, aby se s bandou sešel.
Příležitost k pronásledování Vilemína se nenaskýtala často, ale banda měla stále co dělat.
Odpoledne protoulaná s ní v tajemné Přístavní čtvrti byla nabitá událostmi a Jiří, který vše pozoroval a o všem přemýšlel, si odtud odnášel pokaždé nové a nové dojmy.
S Jiřím teď banda čítala šest členů.
Po Michalovi, který byl jejím pohlavárem, byl nejstarším Kočkodan. Říkalo se mu tak pro jeho opičí zjev. Měl neobyčejně dlouhé ruce, pokřivené nohy a i v jeho tváři bylo cosi opičího. Třebaže byl po Michalovi nejstarší, neměl v bandě naprosto žádný vliv.
Bylo to velmi podivné! Banda držela pohromadě dobrovolně, nikdo nikoho k členství nenutil, a přesto si všichni její členové nebyli rovní!
Michal žárlivě střežil své vedoucí místo. To se mu konečně nikdo neodvážil upírat. Byl značně starší než ostatní.
Ale byl tu Lexa, obyčejný člen bandy, který jediný ze všech ostatních Michalovi neprojevoval patřičnou úctu.
Lexa na vše, co Michal udělal nebo řekl, měl uštěpačnou poznámku, kritiku a vtip, které rozchechtávaly celou bandu, ac se smích snažila před Michalem ukrývat.
Hoši se Lexovi za tuhle odvahu vůči Michalovi obdivovali.
A Michal se Lexy tajně obával, aby ho jednou nezesměšnil Před ostatními tak, že on – Michal – bude v bandě nemož-ný a jeho postavení vedoucího se otřese. Nejraději by byl Le-Xu z bandy vyrazil, ale bylo tu nebezpečí, že by s Lexou ^ožná odešli i jiní hoši, a tak Lexa nevědomky držel Michala v šachu.

Na pohled Lexa nevypadal nijak výbojně. Měl skoro ještě dětský obličej, s nevinným úsměvem a s mírnýma, hnědýma očima.
Ale někdy v těch očích bleskl oheň vzdoru a duševní síly a neviňoučký úsměv se změnil v zdrcující úšklebek. To "někdy" přicházelo tehdy, když odporoval Michalovi.
Primát v hrubosti držel nesporně Michal. Užíval své tělesné síly, kde se dalo, ba používal jí i proti členstvu bandy, kromě Lexy. Nikdo si aspoň nepamatoval, že by dal Lexovi pocítit svou pokořující sílu jako jiným.
Podobně jako Michal vynikal v hrubosti, ve sprostotě řeči i celého jednání všechny předčil další člen bandy, Karos.

Za každým druhým slovem užíval neslušný výraz, který by nikdy nesměl pronést před učitelem nebo před rodiči.
Hochy zásadně oslovoval nadávkou, třebaže ji nijak zle nemyslel. Hoši byli na to zvyklí, vždyť oni sami nebyli svatí. Ale Jiřímu byl nejprotivnější z celé bandy. Ba někdy jako sám Michal!
Nejzajímavější z celé bandy byl drobný chlapec, jemuž se přezdívalo Mandragora. Někdy ani tenhle název nevyhovoval a pak se mu říkalo Oběšencův provázek.
Měl věčně nakrátko ostříhané vlasy, jako mívají trestanci. Byl bledý a zřejmě nezdravý. Jeho tělo bylo slabé a nevzhledné. Nikdy se nemohl ani trochu opálit, stále byl tvarohově bílý.
Mandragorova matka měla prádelnu a žehlírnu. Byla velmi pověrčivá a její pověrčivost přešla i na syna. Každou chvíli přišel Mandragora k bandě s nějakým zvykem nebo pověrou a navrhoval bandě, aby se podle toho řídila.
Někdy se banda Mandragorovi smála, jindy ho zase naopak poslechla. Nikdy na příklad – po jeho výstraze – nedělala nějaký větší nebezpečný podnik v pátek.
Podivnou shodou okolností se vyplnilo už několik věcí, k nimž se vztahovaly Mandragorovy pověry hodné zavržení-Jednou z nejhroznějších, která bandou přímo otřásla, byl pří' pad, který se stal v domě, kde Mandragora bydlel:
Zemřel tam jakýsi starší muž a Mandragora tvrdil, že do roka ve stejném bytě zemře ještě někdo další.

Uvidíte------" pravil tehdy. Mandragora prorocky k bandě','"že se tak stane! Vynášeli mrtvolu ze dveří hlavou ven! To se'mrtvý prý pak vrací! Mrtvola se vždycky vynáší ze dveří nohama napřed, aby se nikdy její duch nemohl vrátit!"
Když pak po krátké době v onom bytě zemřel druhý člen rodiny, bandu ohromilo to náhodné a přesto tak děsivé vyplnění Mandragorovy pověry.
Jen on sám zůstal klidný a své další pověry pak pronášel s ještě větší jistotou a důrazností než dříve.
15 Zábavy Oty Šperka
Od té doby, kdy musel Jiří dát své vydělané peníze připravené na koupi kola otci a matce, aby vypomohli strýci Karlovi z jeho tísně, ztratil veškerý zájem o svůj obchod, který až dosud ve škole pěstoval.
Jeho půjčovna dobrodružných povídek přestala fungovat. Knížky uložené v malé Jiříkově bedničce doma zahálely. Nevydělávaly!
Jiří už neobchodoval ani s pery a násadkami, nenabízel už poštovní cizozemské známky, ani se nedřel s výkresy a rysy pro ty, kteří je nedovedli nebo kteří si mohli za lenost zaplatit.
Jiří už peníze nepotřeboval. Netoužil po ničem, jenom po kole a na to kdyby chtěl znovu střádat, trvalo by to zase další dva či tři roky, tedy asi právě tak dlouho, jak může očekávat splacení peněz půjčených strýci Karlovi. A na takové čekání nebo na nové střádání Jiří už neměl sílu.
I když Jiří na kolo myslel dál, shledal s úžasem, že vlastně uz ani po něm tak bláznivě a zoufale nebaží jako tenkrát! Teď celou jeho mysl zaměstnávala už jenom Přístavní čtvrť.
Život v jeho třídě se zatím pomalu měnil v něco, co zde °Pravdu ještě nebylo! Jen Jiří pro ty změny neměl oči.
Pustil ze zřetele i Otu Šperka, o kterého se tolik zajímal, ^yž se vrátil po své nemoci opět do školy.
A přece to byl právě Ota Šperk, kdo způsobil, že třída vy-

bočila z kolejí svého dosavadního nudného způsobu života a že se v ní začaly odehrávat věci zcela neobvyklé! Ota Šperk měl na hochy zvláštní vliv. S nikým nijak příliš osobně nekamarádil ani nemluvil. Nikdo nemohl říct, že s ním mluví Ota Šperk víc než s jinými hochy. Choval se ke všem stejně. Nenadělal nikdy mnoho řečí, ale co řekl, to na třídu platilo. Byl povýšený a činil dojem, že každým opovrhuje a nikdo že mu není dost dobrý.

Hoši, kteří byli až dosud hlavními osobami ve třídě, se snažili dostat Šperka do své společnosti.
Chudí hoši usilovali o jeho přízeň kvůli neustále naplněné kapse. A to se muselo Šperkovi přiznat, že lakomý nebyl. Dával si od hochů sloužit, ale za každou maličkost platil. Mělo to po jedné stránce dobrý význam, a to ten, že chudší hoši, kteří se nestyděli na příklad za padesátník očistit Šperkovi střevíce svým kapesníkem, přišli k nějakému krejcaru. Na druhé straně však Šperkovo počínání zase zhoubně působilo na povahu těch hochů; za Šperkův peníz, který jim nebyl podán, ale hozen a který si museli ve vzduchu chytit nebo zvednout ze země, zapírali svou hrdost a rodící se mužnost. Někteří hoši se hádali a prali mezi sebou o to, co kdo má Šperkovi prokázat, aby si vysloužili nějaký ten padesátník nebo korunu.
Ale nezůstalo jen při tom!
Otu Šperka zřejmě ty spory hochů o jeho peníze bavily. Jednoho dne o nejdelší přestávce mezi desátou a jedenáctou hodinou, když hoši začali zase kroužit kolem něj, aby vymámili něco z obsahu jeho tobolky, prohodil Ota Šperk svým unuděným tónem: "Dvořický – podívej se – chtěl by sis vydělat? A ještě někdo s tebou? Třeba tadyhle Dražan----------"a ukázal přitom prstem na Jiřího, "beztak kouká na každou korunu jako na zázrak a chodí tu tak hladově kolem!"
Jiřího ta urážlivá řeč pobouřila. Zmocnil se ho zuřivý vztek. "Kašlu na tvé prašivé drobňáky, ty jeden panáku z muzea," rozkřičel se na Šperka, "kašlu i na tebe!"

Ota Šperk zbledl zlostí. Nebyl zvyklý, aby s ním někdo takhle mluvil a aby se vzpíral jeho penězům. Byl navyklý, že si a sVé peníze může koupit všechno, i hrdost a rovnou páteř.
Vztek zíral z jeho zúžených, podivných očí.
Jednou budeš možná litovat, že sis to se mnou rozházel!" pravil jedovatě k Jiřímu, "tak jako toho dnes už lituje jeden jiný tvrdohlavec. Ale ty ještě rád přilezeš! Jako otrok přilezeš!"
"Ale jó – jen si žvaň ty svoje plácaniny," křičel na něho Jiří rozčileně. Výhrůžka Oty Šperka ho zmátla. Nerozuměl jí. Kdo měl být oním litujícím tvrdohlavcem? A proč by on – Jiří – měl někdy ke Šperkovi přilézt? A k tomu ještě jako otrok?
Šperk si zatím vybral jiného hocha. Vždyť jich tu bylo tolik, kteří by za peníze udělali všechno!
A tak tu stáli, Dvořický a Tomsa, dva šťastní vyvolenci, v kruhu zvědavců a Šperk k nim hovořil: "Podívejte se tady na tu pětikačku------" Zbrusu nová pětikoruna se zatřepetala v jeho ruce. "Bude toho z vás, kdo zvítězí ve rvačce. Rvete se, kluci, ta pětikoruna vám přece za to stojí!"
A Tomsa a Dvořický, hoši, kteří byli spolužáky už třetí rok, sice k sobě lhostejní, ale jinak neschopní ublížit jeden druhému, se tu tloukli jako dva úhlavní nepřátelé!
Bušili navzájem do svých svalů, políčkovali se, kroutili si ruce, kopali a váleli se po podlaze. Jen pro tu pětikorunu!
Pak začal Dvořický umdlévat a Tomsa převzal útok. Zdvojnásoboval jeho prudkost i účinnost.
Nakonec počala Dvořickému téct z nosu krev a hoši si povšimli, že vrávorá. Neplakal, ale v očích měl výraz podivného bolestného úžasu.
Tomsa musel přerušit rvačku a vzápětí už vešel do třídy učitel. Hoši kvapně zasedli do lavic na svá místa. A nepřeložená krásná pětikoruna Oty Šperka putovala pod lavicemi lafetou k Tomsovi.
Ale to byl všechno jen začátek! Pak přišel Ota Šperk ještě s Jmými podniky, které ho měly vytrhnout z jeho nudy.
Pořádal nové zápasy hochů, ale zatáhl do toho i bohatší "ezápasící chlapce, aby na toho nebo onoho hocha ze zápasí-

cích dvojic sázeli. Někdy Šperk na ty sázky těžce doplácel, jindy museli klopit zase hoši Šperkovi.

Ota Šperk se sázel o všechno možné. Uzavíral sázky na to které mužstvo zvítězí v nedělní kopané, i jestli třídní učitel' bude mít dnes vázanku zelenou nebo černou s bílými tečkami.
Ustanovil si svého stálého cídiče bot.
Nedělal ani jeden úkol sám, vše si dal napsat, nakreslit nebo narýsovat. Vždy ovšem za peníze!
Největší obliby dosáhla jeho "americká loterie".
Byl to jeho vlastní vynález a nikterak se tím netajil.
Mohli se ho účastnit jen hoši, kterým nějaká ta koruna cinkala v kapse. Ostatní, kterým doma rodiče peníze opatrněji odpočítávali, byli z té akce vyřazení, ale účastnili se jí tím horlivěji jako pouzí diváci.
Šperkova "americká loterie" vypadala takhle: Bylo vydáno vždy deset losů, každý za dvě koruny. Hlavní výhra byla deset korun, druhá sedm, třetí tři. Ale výhry vyplácel Šperk teprve tehdy, když výherce splnil podmínku, která se ovšem případ od případu měnila.
Tak například jednou výherce musel vhodit při vyučování na stupínek skleněnou kuličku se smrdutou náplní.
Kančák z druhé lavice se té věci odvážil pro těch deset korun! Ale byl přistižen učitelem a potrestán snížením známky z mravů.
Menší výhry se spojovaly s menším nebezpečím. Jednou například tříkorunová výhra závisela na tom, že se výherce dobrovolně přihlásí k vyzkoušení aspoň ze dvou předmětů toho dne.
Připadlo to na Mázla.
Skoro každá podmínka byla jiná, aby loterie nepozbyla přitažlivosti.
Nikdo – kromě Šperka ovšem – nikdy nevěděl, jaký úkon která výhra přinese. To se výherce dověděl, až když se o výhru přihlásil. Tah losů také nikdy nezačal dřív, dokud se všech deset losů neprodalo.
Často se stávalo, že úkol byl tak nebezpečný nebo nemožný, že se výherce raději své výhry vzdal, než aby se pokusí' o jeho vykonání.
48
Hlavsa mohl získat hlavní výhru, kdyby dal kalamář naplněný inkoustem nahoru na rám dveří tak, aby kalamář spadl vcházejícímu učiteli na hlavu. Hlavsa se ovšem provedení neodvážil !
Na Měřičku připadl úkol vložit si za košili živou krysu! Krysu slibovalo pořadatelstvo loterie obstarat ze školního sklepa.
Nebylo divu, že většina hlavních výher propadla.
Ota Šperk také půjčoval peníze na úroky, někdy však i bezúročně.
Brzy měl kolem sebe celý štáb svých zaměstnanců a ti mu vyřizovali všechny záležitosti. On sám pak osobně už nikdy a o ničem nevyjednával.
Měl svého bankéře – byl to Radouň – který měl na starosti žádosti o půjčky peněz, upomínal dlužníky, vedl je v záznamu a opět od nich přijímal peníze pro Šperka zpět.
Častolovického Šperk pověřil prováděním "amerických loterií" a rozprodejem losů. Šperk jenom vymýšlel úkoly, které měli výherci splnit a kontroloval pak se zřejmou radostí jejich výkony.
Machánek se stal ředitelem sázek. Z příkazů Šperka uzavíral s hochy sázky na ty nejnemožnější věci.
A Benda byl osobním tajemníkem Oty Šperka. Přehlížel činnost Radouně, Častolovického i Machánka a kromě toho vyjednával, kdo a zač bude který úkol, výkres nebo rys pro Šperka dělat.
Peníze otevřely Šperkovi cestu do srdcí hochů.
Ale ne do všech!
A jedním z jeho nejnesmiřitelnějších odpůrců se stal Jiří Po tom ponížení, jež mu Šperk způsobil tehdy při oné výzvě k zápasu s Dvořickým.
49
16 Odvaha a zbabělost
Celá banda – Michala nevyjímaje – brzy vycítila, že Jiří je v

každém směru lepší než oni.
Nikdo z bandy například nikdy nepřiměl Jiřího k tomu, aby zahnutým drátem ukradl jablko nebo pomeranč z košíku před krámem.
Nikdy banda neslyšela, že by Jiří nějak sprostě mluvil.
Pravda – Jiří také nebyl zrovna svatoušek, občas mu uklouzlo lecjaké slovo, ne právě nejslušnější, ale před bandou se měl jaksi na pozoru. Lichotilo mu, že ho pokládají za slušného.
Banda věděla, že je Jiří divoch, kterému nezáleží na ráně, ať už dané nebo přijaté, ale v jiných věcech byl slušnější než ostatní členové bandy. Michal to věděl a nelibě nesl, že se Jiří od nich odlišuje.
Jiří se mu dokonce tajně zamlouval, jak se lišil od ostatních, ale sám se nikdy neuměl tolik přemáhat, aby jednal jako on.
Jiří všechny duševně převyšoval a Michal jako vedoucí se cítil zahanbený.
Začal na Jiřího znenáhla pohlížet s tajnými obavami jako na Lexu. Jiří mu byl nepohodlně nebezpečný.
A tak, aby aspoň trochu zmírnil všechny ty rozdíly a sebe upevnil ve své náčelnické pozici, přišel skoro pokaždé s nějakou zábavou nebo podnikem, o kterých už napřed věděl, že v nich vynikne.
Ale třebaže celá banda uznávala Jiříkovu duševní převahu, jednu věc mu přece vytýkala: zbabělost!
"Nemáš k našim podnikům dost odvahy," říkal občas Michal otcovsky, aby přehlušil své obavy z toho, že Jiřík nad něj vyniká.
A Jiří musel doznat, že k takovým věcem, jaké banda dělala, odvahu opravdu nikdy neměl a také už asi mít nebude!
Třásl se strachem, když se banda vydala na tržiště krást ovoce.
Také do smrti nezapomene hrůzy toho večera, kdy banda vhodila do koňské stáje v Černé ohradě výbušnou kuličku.

Koně se tehdy splašili a několik jich utržilo nebezpečná zranění. Nejhorší však bylo, že bandu téměř přistihli při činu
a ihned pronásledovali kočí, naštěstí pro bandu však – bezvýsledně!
Hoši z bandy se později Jiřímu vysmívali, když jim vyprávěl, jak toho večera utíkal strachy až domů a v noci volal ze spaní o pomoc.
A přece se Jiří nemohl bandy zříct, i když většina jejích činů byla tak ohavně ničemná.
V tom ustavičném napětí a strachu totiž Jiří vybíjel svou touhu po něčem vzrušujícím. A tak se opět a opět vydával na cesty do Přístavní čtvrti, třebaže jeho návraty z nich byly mnohdy velmi kvapné a obtížné.
A jen jedna věc Jiřího trápila: že mu banda vyčítá nedostatek odvahy.
Jiří odvahu měl a byl si toho vědomý! Ale měl odvahu jen k činům, které nehraničily s nějakou ničeqiností. A ta jeho čistá odvaha hraničila se šílenstvím.
Loni v zimě přešel řeku na prvním tenkém ledu. Něco ho tehdy k tomu nutilo. Sám se pak až otřásl, když si uvědomil, jak blízko byl Smrti, tam uprostřed řeky na tenkém ledovém škraloupu!
Ve škole při tělocviku dělal krkolomné přemety na bradlech. Nebál se podstoupit jakýkoli zápas i s tím nejsilnějším hochem ve třídě.
Nebo: Zeman přinesl do školy nějaký bílý prášek – prý jed, a s tváří úžasně zachmuřenou tvrdil, že ho spolkne, jestli ve čtvrtletí propadne!
Jiří tomu nevěřil a přes varovné protesty Zemana si prášku lízl dřív, než ho Zeman mohl odtáhnout od Jiříkova jazyku.
A nic se nestalo! Prášek byla obyčejná nastrouhaná křída a Zeman se jen tak chlubil, aby se v očích třídy ukázal jako

odvážný a ke všemu odhodlaný hrdina.
Zeman pak stržil dost posměchu, ale odvahu ukázal vlastně Jiří! Neboť nemohl určitě vědět, zda prášek opravdu jed je ci ne – a přece okusil!
51
A bylo dost i jiných příkladů, větších i menších, z nichž přímo čišela Jiříkova odvaha a opovrhování nebezpečím. Proto ho teď tím víc trápilo, když mu banda vytýkala zbabělost. A tolik chlubivosti v sobě neměl, aby bandě vyprávěl o různých svých minulých činech a tím se očistil. Ale brzy se naskytla příležitost, která bandu přesvědčila o tom, že Jiří odvahu má!
17 Jiří předstihuje Michala
Za pošmourného chladného čtvrtka vydal se Jiří odpoledne jako obvykle k své bandě.
Dnes nijak nepospíchal. Věděl, že pro dnešek není v plánu nic důležitého, co by vyžadovalo přesný příchod.
Ani s Vilemínem nic nebylo. Po jeho posledním, téměř zázračném uniknutí, Michal určil, že ho ponechají nějakou dobu v klidu, aby pozbyl opatrnosti a později aby ho polapili tím snadněji.
A tak nebyl na obzoru žádný větší podnik. Banda se spo-kojovala s pouhým touláním Přístavní čtvrtí bez cíle a napadáním osamocených hochů.
A přece dnes Michal vyrukoval s něčím zajímavějším!
Zavedl bandu k zadní zdi starého zrušeného hřbitova. Hřbitov byl na svahu, ale vrchol zdi se nesvazoval jako země, nýbrž se stupňovitě zvyšoval, takže zeď byla stále vyšší.
"Kdo z vás skočí z vyššího stupně?'.' ptal se u zdi Michal.
Byl to opět jeden z jeho úmyslných činů, kterými chtěl dokázat, že udělá něco víc než kterýkoli jiný člen bandy.
Byl ze všech největší a nebylo mu obtížné skočit tedy z větší výšky než ostatní hoši. Mohl tu soutěž směle navrhnout.
Kočkodan se svými opičími pohyby se vyšvihl na nejnižší část hřebene.
"Myslím, že skočím nejvýš z pátého stupně," pravil trochu nejistě a kráčel po zdi stále výš a výš.
Na pátém stupni se zastavil. Zadíval se do hloubky a sešel zpět na čtvrtý stupeň.
52
Banda se posměšně rozchechtala. Ale Kočkodan nedbal je-jího výsměchu.
Skočil ze čtvrtého stupně, protože na pátém ho jímala z té výšky už hrůza.
"Vo co, že tě vezmu!" vykřikl rozvášněně Lexa.
Dost obratně se dostal na zeď a skočil ze šestého stupně.
Upadl na kolena a ruce, ale zřejmě si neublížil.
Všichni členové bandy – krom Michala a Jiřího – vy-zkoušeli pak svou odvahu.
Sedmý stupeň byl až dosud rekordem. Dosáhl ho Karos.
Nyní zbývala řada už jenom na Michalovi a Jiřím.
"Skákej!" procedil Michal na Jiřího skrz zuby.
Jiří už chtěl odpovědět, že bude raději skákat až úplně poslední, když Lexa vyštěkl na Michala:
"Ale no tak jen se neboj skákat napřed------stejně sebou plácneš!"
Banda se neodvážila smát. Michal se zlověstně ušklíbl na Lexu a hrabal se na zeď.
Z jednoho stupně na druhý vystupoval, už byl u sedmého, dosud rekordního------a ještě stoupá dál------
U devátého se zastavil.
Rozhlédl se vznešeně po chlapcích stojících dole. Zdálo se mu, že pohled na ně ho uspokojuje, protože se sebevědomě pousmál.
Pak skočil.
Byla to značná výška. Dopadl těžkopádně, současně na ruce i nohy a pak se ještě převalil. Ale ani teď se nikdo nesmál. I Lexa zůstal vážný a nedovolil si žádnou poznámku. Vždyť ani on, ani jiný člen bandy by z takové výšky neskočil!

"Inu jó – to dokáže zase jen Michal!" pravil patolízalsky Mandragora.
"Ze země se ta výška ani tak nezdá," řekl pak zadumaně Kočkodan, "teprve tam nahoře člověk dostane strach!" Jeho čtyři skočené stupínky v porovnání s devíti Michalovými se mu zdály směšnými.
"A teď skáče Jiří!" přerušil jeho úvahy Lexa.
Jiřímu se rozbušilo srdce. Teď anebo nikdy musí dokázat svou odvahu, aby mu banda pořád nevyčítala její nedostatek-
54
Mrštně se vyšvihl na zeď u jejího nejnižšího stupně.
S pohrdáním přeběhl druhý a třetí stupeň. Banda se na ně-jio se zájmem dívala.
Čtvrtý stupeň. Z toho přece Jiří skákat nebude, ten je dobrý tak nanejvýš pro Kočkodana nebo Mandragoru!
Pátý, šestý a sedmý stupeň. Jiří pohlédl dolů. Výška se mu zdála už dost značná. A přece musí ještě výš!
Zpomalil svůj útok na stupně.
Vystupuje zvolna na osmý.
Teď je na devátém, ze kterého skočil jediný Michal. Před ním se rozkládá už opravdová propast.
Jiří je zpocený. Pozoruje znovu hochy. V jejich tvářích čte zvědavost i obdiv, v Michalově tváři vidí zlobu nad tím, že ho snad překoná.
A Jiří cítí, že Michala překonat musí, má-li zarazit hochům ty jejich věčné zahanbující řeči o své malé odvaze.
Přešel přes desátý stupeň a zastavil se na jedenáctém.
Dole mezi hochy se ozval šum údivu.
"Nebav se, z toho přece neskočíš!" křičel pochybovačně Lexa.
Pak se výkřiky množily. Zněly i vtipně, ale myšleny byly vážně.
"Pozor – sirka."
"Nemysli si, že jsi aeroplán ..."
"Udělej si z kapesníku padák!"
"Neblázni a jdi trochu níž!"
Jiří zaťal pěsti, zavřel na okamžik oči a odrazil se od zdi.
Vzápětí oči opět otevřel. Morek v kostech mu ztuhl. Jeho duše byla ochromená. Skočil z té ohromné výše!
Proud vzduchu mu zasvištěl do uší. V očích se mu rozmazal svět v jedinou slitinu.
Zdálo se mu, že letí úžasně dlouho a přece viděl, jak se * němu země blíží šílenou rychlostí.
Pak pocítil v nohou strašlivý náraz, jdoucí až do kyčlí, který z něj vyrazil dech. Dopadl na nohy i ruce a udělal bez své vůle několik poskoků po čtyřech.
Potom se vzpřímil a zmateně si otíral uprášené ruce.
Vítězoslavný úsměv, naplněný pýchou, se mu bez jeho vědomí obJevil na rtech.
55
V bandě propuklo pochvalné mručení. Nikdo nezačal chvalořečit a přece Jiří cítil, že svou pověst u nich dokonale napravil.
Ale Michal se nepřipojil k projevům obdivu. Byl překonaný.
Jiří nad ním opět vynikl.
A aniž si to uvědomil, začal Michal Jiřího nenávidět víc než Lexu.
18 Plán se SPORT-KLUBEM
"Dnes mám něco ohromného!" řekl zase tajuplně Michal jednou, když se banda sešla na obvyklé schůzce.
Zavedl hochy k lampě na malém náměstíčku, kde jim nemohl nikdo naslouchat a tam se rozhovořil: "Vím, jak se dostat ke skladišti SPORT-KLUBU. Je tam všechno jeho sportovní nářadí. Spousta kopacích míčů! A volejbalové! Taky tam jsou luky, s kterými SPORT-KLUB vyhrál ty lukostřelec-ké závody. A těch boxerských rukavic!"
"No – a co z toho, že tam znáš cestu? My tam přece trefíme taky!" opáčil Lexa.
"Dobře, nejedná se o cestu," zuřil Michal, "ale o způsob, jak se nepozorovaně dostat do skladiště a vypůjčit si tam něco na

věčnou oplátku!"
"A myslíš tam jít hned?" ptal se Kočkodan.
"Co tě napadá, počkáme, až se setmí!"
Ale pak měl Lexa zase námitku: "A to půjdeme přímo do vrátek, kudy chodí členstvo SPORT-KLUBU? Nebo polezeme přes ohradu?"
"Jen se nestarej!" odbyl ho nevrle Michal. "Nepůjdeme vrátky, ani přes ohradu! Skladiště na jedné straně sousedí s dvorky, na které se snadno dostaneme. A jak budeme na těch dvorečcích, máme vyhráno."
"A víš, že ve skladišti nikdo nebude?"
"Samozřejmě! Ve čtvrtek se ve SPORT-KLUBU nikdy nic nedělá. Díval jsem se na seznam schůzí a cvičení, napsaných u vrat SPORT-KLUBU!"
Jiřímu se z té věci začala tak trochu točit hlava. Byl zvyklý a ledaco, co s bandou podnikl. Ale krádež ve větším měřítku byla pro něj přece jen silným soustem.
"Není to na nás příliš nebezpečný podnik?" namítl.
|,A jéjej------" spustil výsměšně Michal, "náš strašpytlíček už je zase na útěku. To víš – tohle je něco trochu ostřejšího než skákání ze zdi! Člověče – co si myslíš, tady nejsi v žádném sdružení nemluvňat, to radši koukej vypadnout, když máš vždycky ze všeho hned strach!"
Banda se pochechtávala a po delší době začaly padat opět vtipy na Jiříkovu odvahu. To i Michalova slova na Jiřího působilo jak ledová sprcha. Myslel, že výčitky o zbabělosti jsou dávno ty tam.
Už víc nepromluvil. Banda se radila s Michalem, kudy a jak lze nejlíp vniknout do skladiště, ale Jiří jen mlčky naslouchal.
Procházeli zvolna uličkami daleko od skladiště SPORT-KLUBU, aby na ně nepadlo podezření, až se na krádež přijde.
Napjaté očekávání zaháněl dlouhou chvíli.
Michal tlumeně vysvětloval nejvhodnější způsob, jakým se lze do skladiště dostat. A rozdílel úlohy jednotlivým členům.
Jiří a Mandragora budou hlídat na přilehlých dvorečcích.
Lexa bude stát u hlavního průchodu, kterým prochází dost lidí.
Michal vleze odtrženými prkny do skladiště, Karos s Kočkodanem budou stát před otvorem a přijímat věci, které Michal ze skladiště vyhodí.
Hvízdnutí na klíč, pro nezasvěcence zdánlivě bezvýznamné, značí nebezpečí. V takovém případě se každý člen bandy stará o svou záchranu sám.
19 Večer hrůzy
Ani v nejdelších letních dnech nedalo na sebe šero v Přístavní čtvrti dlouho čekat.
57
Dnešní den byl ještě k tomu podmračný, tmavý, a soumrak se dostavil dřív než obvykle. Banda to ovšem jen vítala.
Oklikami a po jednotlivcích došla do blízkosti skladiště Stmívalo se víc a více.
Jiří tonul opět v onom nepříjemném strachu, jak vše dopadne. Vlastně to nebyl ani nepříjemný pocit, bylo to rozrušení drásající nervy. A přece bez toho nemohl Jiří být! Musel mít pořád něco takového, aby ukojil svou sžíravou touhu po dobrodružství.
Mlčky a s rozechvěním zaujal svou stráž.
Stál na malém setmělém dvorku. V domech už svítili. Jiří mohl nahlédnout do přízemních bytů, jejichž dveře vedly přímo na dvorek.
Za dvorkem se rozkládaly další dvorečky, oddělované od sebe chatrnými ploty nebo zídkami, přeplněné dřevěnými kůlnami, vozíky a nejrůznějším harampádím.
Občas přišel domů některý nájemník přízemních bytů, jejichž dveře vedly do dvorku, na kterém se Jiří schovával.
Jiří vždy nejprve slyšel jeho kroky v průjezde, pak nájemník vešel na dvorek a Jiří se po každé skrčil mezi staré bedny, sudy a všechno to ostatní haraburdí, aby ho nikdo nezpozoroval.
Napadlo ho náhle, že se dnes domů z Přístavní čtvrti vrátí

velmi pozdě.
A ještě nemá ani jeden úkol! A zítra má být vyvolaný ze zeměpisu a z fyziky! Skoro celá třída už z těch předmětů byla vyzkoušená, jenom on s několika hochy dosud ne. Pro Boha – to bude už několikátá pětka!
Jiří začíná být netrpělivý. Už aby to zde skončilo!
Půjde domů nejkratší cestou, chvílemi poběží. Zůstane déle vzhůru a naučí se trochu z toho protivného "zeměáku". Fyziku také trochu, když neusne nad knihou. Nebo snad ráno vstane dřív a podívá se na ni!
A ty úkoly až o přestávce ve škole, před hodinou – vždyt on se nikdo nezblázní! Tuhle myšlenku o zbláznění si Jiří po* dával po každé, když nevěděl starostmi, kudy kam.
Náhle Jiřího z trapného přemítání vyrušila pekelná rána. Bylo to jako píchnutí jehlou do srdce.
58
Řinkot rozbitého skla v ohromném množství.
Michal porazil ve skladišti okna vysazená z vikýřů!
Ozval se zmatený dupot.
V oknech se kvapné rozsvěcelo, dveře na dvorcích se otevíraly a jimi vybíhali muži i ženy podomácku oblečení. Někteří nesli rozžaté petrolejové lampy.
Bylo to všechno dílem několika okamžiků.
Někde se ozval hvizd klíče a Jiří se bezhlavě rozběhl k průjezdu.
"Ve SPORT-KLUBU jsou zloději!" ozval se výkřik.
Nějaký muž vyběhl proti Jiřímu s rozpřaženýma rukama.
S úděsem se Jiří obrátil zpět k bednám, za kterými se až dosud ukrýval.
Muž se hnal za ním a několik jiných se k němu připojilo. Jiří v hrůze vyletěl na hradbu beden a sudů, jako by měl křídla. Poskakoval ve tmě po těch barikádách stále dál a dále, dávaje v sázku svůj vaz i nohy. Ze všech stran se ozývaly hlasy a míhala se světla. Přeběhl tak několik dvorků.
Pak se Jiří zřítil i s několika bednami na zem. Jedna z nich ho takřka omráčila. Ležel bez dechu pod nimi, polomrtvý hrůzou a bolestí.
Hlasy se blížily. Jiří se chtěl vzchopit. Bedna na něm vážila jako ze železa.
Pak kdosi vykřikl: "Tam za bednami se něco černá – podívejte!"
Jiřímu se ta slova zaryla až do morku. S nasazením posledních sil odvalil bednu ze sebe, vyskočil a v divém útěku prchal do tmavého výklenku, kde tušil východ do ulice.
Někdo mu zaskočil cestu, posvítil elektrickou lampičkou do obličeje a chytil ho za kabát.
Jiří se mu vyškubl a cítil, jak v rukou neznámého zůstalo kus podšívky z jeho kabátu.
. »Stůj! Stůj!" slyšel za sebou. "Poznali jsme tě! Víme, kdo Jsi! Nic ti to nepomůže! Chyťte ho!"
Hrozná slova se rozeřvala ztichlými dvorky ozvěnou. Celá ústavní čtvrť najednou jako by byla vzhůru.
Jiří se jako šílenec vyřítil na ulici. Bylo na ní málo lidí. Zde
59
na ulici se nevědělo, co se děje za domy na dvorcích. Zalétalo sem jen nejasné vzdálené volání.
Jiří běžel, omámený hrůzou, aniž cítil únavu. Nezastavil se ani za mostem vedoucím z Přístavní čtvrti. Teprve ve známých ulicích, blízko domova zmírnil svůj šílený běh a uvědomil si svou únavu a vyčerpanost.
Ó – jak v tu chvíli najednou miloval tu svou ulici, moderní a střízlivou, bez událostí!
Když přišel domů, byla u nich paní Zábranská.
"Tak kdepak se mladej pán zase toulal – co?" byla její první slova, v nichž zanikl Jiříkův "Dobrý večer".
"Já kdybych byla tvojí maminkou," řekla pak ještě paní Zábranská jedovatě a s výhrůžkou, "já bych tě naučila chodit

večer včas domů!"
Jiří něco zahučel, ale teď vystřídala paní Zábranskou maminka sama a pověděla Jiřímu mnoho ostrých slov.
Jiří s vyjevenou tváří shltl večeři. Dnes na něj žádné výtky neúčinkovaly. V mysli znovu prožíval dnešní děsné dobrodružství z Přístavní čtvrti se všemi podrobnostmi.
Vzal do ruky zeměpis, ale byl tak rozrušený, že ani nevnímal, co čte. Písmenka mu skákala před očima.
Ale schválně ještě dlouho držel knihu otevřenou, aby mu maminka nemohla vytknout, že se dnes neučil.
Zíral do ní bezmyšlenkovitě.
V srdci se mu usadila hrůza.
20 Dopadení Vilemína
Potom Jiří do Přístavní čtvrti po dlouhou dobu ani nepáchl
Potácel se v děsu.
Zaříkal se, že už nikdy do Přístavní čtvrti nepůjde. Stále slyšel výkřik onoho neznámého muže, snažícího se ho zadr-žet na útěku od skladiště: "Stůj! Stůj! Víme, kdo jsi! Poznali jsme tě!"
Byla to jen léčka, aby se tehdy zastavil? Nebo ho ten muž poznal opravdu?
60
jiří teď žil v strašné nejistotě. Každé zazvonění u domovních dveří ho vyděsilo. Vykládal si je jako návštěvu policie. Lekal se všeho.
A ten stav trval dlouho. Aspoň Jiřímu se zdál úžasně dlouhý-ĽĽ
Ale den za dnem míjel a nic se nedělo.
Už dávno by vše propuklo, kdyby ho ten muž tehdy opravdu poznal.
Vlna zděšení a nejistoty opadávala. Jiří se uklidňoval.
A jednoho dne se opět odvážil do Přístavní čtvrti. Obnovil své styky s bandou!
I ji případ ve SPORT-KLUBU notně vyplašil. Žádného jejího člena tehdy nepolapili, ale strachu zažili všichni víc než dost.
A zdálo se, že aspoň na čas je přešla chuť k něčemu podobnému. S dychtivostí se vrhli na nové pronásledování Vilemína. Ale ani v tom neměli štěstí.
Vilemín unikal! A smál se všem nástrahám.
Ty neúspěšné výpravy bandy za ním začaly Jiřího pomalu dráždit.
Michal je sváděl na nešťastné náhody a na nepřesné plnění svých rozkazů. Lexa zase veřejně, nebojácně a před Michalem vytýkal různé chyby v plánech, které na chycení Vilemína Michal spřádal.
Ostatním členům – včetně Jiříka – chyběla Lexova odvaha, ale každý z nich měl své mínění o celé té věci a ponechával si své názory pro sebe. Jiří si myslel, že dobře ví, proč jim Vilemín stále uniká: Vilemín je bystřejší než celá banda dohromady! To bylo to celé! Prohlédl každou jejich lest. Snad také znal Přístavní čtvrť a její uličky i průchody lip než banda a dovedl to při svém unikání náležitě uplatnit.
Někdy se Jiřímu zdálo, že si z nich Vilemín opravdu tropí šasky a své pronásledování trpí jedině proto, že mu působí zábavu. A že kdyby chtěl, ihned by se dovedl bandy trvale zbavit.
Ale, ať už se dal pronásledovat dobrovolně nebo nedobrovolně, jisté bylo, že mu banda způsobila mnohou horkou chvíli.
61
Jiří se těšil na každou honbu, kterou banda na Vilemína podnikala, ale vždy se přitom potají třásl obavami, že bude-lj Vilemín chycen, musí se účastnit jeho týrání a úžasného za. hanbování, v čemž banda vynikala.
Obavy se Jiříkovi splnily v nejbližší době.
Přišlo to tak náhle, bez sebemenší přípravy, neočekávaně že to Jiřího až popletlo!
Stalo se to na jedné z potulek s bandou po odlehlých částech

Přístavní čtvrti. Toho dne nikdo z členů bandy po Vile-mínovi ani nevzdychl.
Nejdřív se banda dlouho vozila na lehkém opuštěném dvoukoláku po nevydlážděném prostranství mezi domy, skoro liduprázdném, až ji zahnal majitel vozíku, když vyhlédl ze svého krámku.
Pak zvonili na domovní zvonky a otevírali dveře u obchodů.
Tak v rozjařeném chechtotu s veselým vzrušením proběhli několik uliček.
A najednou na něho doslova narazili. Na Vilemína!
Stál na rohu prázdné ulice a četl nějaký plakát.
Jiříka až zamrazilo v zádech, ale banda byla duchapřítom-
na.
ti.
Lexa zezadu skočil dravě Vilemínovi na záda. Ale nic víc!
To byl zákon bandy, že první ránu dal vždy Michal.
Ten se teď přitočil ze strany a hrubě udeřil Vilemína do tváře. Vše se dělo v naprosté tichosti. Banda nikdy při svých činech nenadělala hluk. Znamenal pro ni nebezpečí.
"Nazdáreček – že jsme se dlouho neviděli – co?" chechtal se tlumeně Michal.
"Ani mi to moc nevadilo!" klidně řekl Vilemín, ač leknutím byl ve tváři bílý.
Ulice byla prázdná a topila se v odpoledním slunci. Naproti před domovními vrátky klímala stařena s šátkem posu-, nutým hluboko do očí. Jinak v tom zákoutí nebylo človíčka který by se Vilemína zastal a přišel mu na pomoc.
Z jedné strany ulička končila domovní zdí bez oken. Vilemín byl v dokonalé pasti a věděl o tom.
Lehká červeň mu už počala stoupat do tváří. Ale zůstal klidný.
62
Stál nehybně u zdi domu, tak zoufale vysoké a znemožňující útěk.
jiří si ho se vzrušujícím zájmem prohlížel, zatímco banda Vilemína častovala nadávkami a posměšným hovorem.
Vilemín byl v bílých plátěných kalhotách a v tričku rovněž bílém. Vše na něm svítilo čistotou.
Jiří si zase povšiml jeho čistých nohou i paží, do bronzova opálených. Celé Vilemínovo tělo bylo svalnaté a dobře rostlé.
Opíral se zlehka o zeď domu rukama vzadu složenýma.
Usmíval se pohrdlivě na bandu kolem sebe. Jeho hrdé, ocelově šedé oči se teď zastavily na Jiříkovi. Poznal v něm snad onoho chlapce, kolem kterého tehdy před svým přepadením prošel v Lípové ulici?
"Tak mám zase o nepřítele víc------" pronesl kousavě a Jiří zrudl jakousi podivnou hanbou.
Pak Vilemína znenadání udeřil Kočkodan dvakrát do tváře.
Proti hezkému Vilemínovi Jiříkovi připadal jako opičí nestvůra.
"Ty sedej – co?" chechtal se Karos a připojil hned svou ránu.
Najednou se sesypali na Vilemína všichni a on se stěží chránil před nejprudšími ranami.
I Jiří se účastnil! Pocítil najednou k Vilemínovi jakousi zuřivou závist – za to, že Vilemín je v každém směru zřejmě lepší než on. A snaha ublížit mu co nejvíc působila Jiřímu v té závisti rozkoš.
Záviděl Vilemínovi jeho hezký zjev. A jeho vznešenost.
Pochopil, jak vysoko je Vilemín nad ním, oč je ušlechtilejší a vůbec lepší. Jiří mu záviděl, protože věděl, že on sám nikdy nemůže být takový!
Vlna hněvu mu projela srdcem.
Uhodil prudce Vilemína přes jeho rozpálené tváře.
Ale ten dotyk na něj zapůsobil jako elektrická rána.
Pozdě, s hrůzou si uvědomil ničemnost, kterou udělal: udělal to, zač bandu nenáviděl tehdy při své první návštěvě v Přístavní čtvrti – tloukl někoho, kdo mu nikdy neublížil
Kao navíc byl zde sám proti takové přesile!
Teprve tou ranou, tím ničemným činem se upsal Jiří ban-

63
dě, stal se jejím rovným členem. Stal se ničemný jako její členové.
S hrůzou na to pomyslel.
Banda už ztýraného, potlučeného Vilemína nechala a odcházela uspokojená tím víc než důkladným výpraskem, který mu dnes uštědřila. A Jiří odcházel s ní.
Vilemín zůstal u zdi. Teď, když byl už volný, neutíkal opačným směrem, nenadával bandě, jak by snad učinil každý jiný obyčejný chlapec! Stál mlčky a klidně si přičesával vlasy.
Banda se s chechtotem vzdalovala a jediný Jiří byl zničen.
Po celou dobu své dlouhé nemoci myslel tenkrát na Vilemína.
Tolik výprav konal do Přístavní čtvrti, aby ho nalezl a mohl se stát jeho přítelem!
A když se mu to konečně podařilo, věnoval mu místo přátelství jenom hněv, zostřený ranou do tváře!
21 Prázdniny
Jiří den ze dne klesal hlouběji do špatností. Jeho mysl patřila jen Přístavní čtvrti a kouskům, které tu prováděl.
Banda sama o sobě ho nijak zvlášť nevábila. Ale příliš si zvykl na vzrušení, jež zažíval při všech jejích nebezpečných výpravách a podnicích.
Jeho oči znenáhla dostávaly vylekaný, nervózní výraz. Spal nepokojně a ze sna mluvil podivné věci.
Matka s otcem neměli ani tušení o jeho výpravách do Přístavní čtvrti.
Ve škole se Jiří dosud učil s prostředními výsledky. Teď však se i ty zhoršovaly. Byl roztěkaný, často ani nevnímal, když ho učitel zavolal.
Oči upínal kamsi doneurčita, jeho duše dlela v Přístavní čtvrti a sousedé v lavici ho museli upozorňovat, že je vyvolaný!
S Jiřím do třídy chodil Karel Šmíd, který byl víc dnů "za školou" než ve škole.
Ustavičně se toulal. Ve škole ho téměř ani neznali, byl tam
64
snad jen několikrát. Učitel jeho rodičům posílal stále vzkazy, ale matka se syna ještě zastávala.
Kryla jeho ulejvání a když přišel nějaký hoch ze třídy s dotazem od učitele, vzkázala, že Karel leží doma nemocný, ačkoli se toulal buhvíkde, zdravý jako ryba.
Tak si Karel Šmíd příjemně zařídil svůj chlapecký život, aniž přemýšlel o následcích, zatímco Jiří se v potu tváře a ve zlobě i v častém strachu protloukal školou den za dnem a měsíc za měsícem. Ani ho nenapadlo, že jednou by mohl také nejít do školy, udělat si prázdno a utéct někam do Přístavní čtvrti!
Toho se až dosud zdržel! Stačilo mu, když mohl do Přístavní čtvrti odejít brzy odpoledne a vrátit se s prvním soumrakem, jednou až dvakrát týdně.
Paní Zábranská sice stále nebezpečně ryla do Jiříkových rodičů a na vlastní pěst prováděla pátrání, kam se Jiří ztrácí na celá ta dlouhá odpoledne, ale bez výsledku.
A přesto stále strkala všetečně prsty do jeho záležitostí.
Kdykoli se teď Jiří zamyslel sám nad sebou, hrozil se všech změn, které se s ním staly. Ale protože to byly velmi nepříjemné myšlenky, raději je vždy hned zapudil, aby zbytek svého udupaného svědomí, které v něm snad ještě zůstalo, nepo-bouřil.
Od té doby však, co se tak hrubě a ničemně dotkl Vilemí-novy tváře, ztratil k němu tu zatrpklou nenávist a snahu mu ublížit.
Naopak – touha spřátelit se s ním začala opět vystupovat na povrch.
Ale Jiří věděl, že po tom, co Vilemínovi udělal, je to teď nemožnější víc než kdykoli předtím.
Pak přišly prázdniny. Jiří je strávil ve vyprahlé vsi daleko °d města u svého strýce.

Ani tam nemohl zapomenout na bandu. Jeho myšlenky stale zalétaly do Přístavní čtvrti. Každý den, prožitý prázdně a nudně v té zapomenuté vesnici, byl pro Jiřího trýzní.
Bylo to skoro až podivné! Každý jiný hoch se na prázdnily těšil, nemohl se jich dočkat a když přišly, byl nejšťastnějším tvorem pod sluncem.
65
Ale Jiří ne! Loučil se s Přístavní čtvrtí těžce a nevěděl, jak bez ní prázdniny přečká.
Jako v mátohách chodil teď po vyprahlých prašných cestách v okolí vesnice, nebo bezmyšlenkovitě ležel v trávě, spálené sluncem.
Někdy zaletěl jeho zrak toužebně k modravým lesům, které vystupovaly v nízkém pásu daleko na obzoru. Tam by mu snad bylo lip, ve stinném lese! Nechápal, jak si lidé mohli postavit vesnici právě zde, na holé rovině, bez jediného lesního stromečku, bez řeky, bez většího rybníku. A hrozil se pomyšlení, že by tu měl strávit celý život. Ošklivost ho jímala při té myšlence!
Ve vesnici bylo dost hochů, ale žádný se Jiřímu nezdál být dobrý k tomu, aby se stal jeho kamarádem. Ne snad proto, že by byl Jiří nějaký nafoukaný patron – to ne! Ale ti hoši zde byli docela z jiného těsta, než s jakými se Jiří stýkal ve své ulici doma. Zdejší hoši měli docela jiné zájmy, podivné a odlišné od zájmů jeho. Nerozuměl jim a neměl pro ně pochopení. Nemohl si s nimi povídat o knížkách, ani o škole, ani o sportu, zkrátka o ničem.
Hoši tady chodili pást kozy a krávy. Někdy jen hadrovým míčem hráli podivnou kopanou, při které se používalo i rukou, váleli se po zemi, křičeli, prali se a nadávali. Když Jiří srovnával chování i vzhled těch hochů s Vilemínem, dopadlo to se zdejšími hochy vždy velmi uboze.
Trochu se pak s hochy sblížil teprve tehdy, když sousedův chlapec Franta začal v potoce hloubit na jednom místě dno a o kus níž stavět přehradu.
"Pojď stavět s námi!" řekl Franta Jiřímu. "Budeš se pak smět s námi koupat!"
A Jiří šel.
Kameny, které se snad celá staletí máčely v potoční vodě, vyndávali hoši na travnatý břeh. Tam je od nich přebírali druzí a odnášeli je o kus níž, po proudu, kde z nich budovali základy hráze přes potok.
Bylo zde plno křiku, veselí, ale také hrubostí a nadávek. To zejména tehdy, když někdo z hochů bezohledně pocákal jiné při vyhazování kamenů.
66
Můžeš trhat drny a házet nám je sem!" volal na Jiřího jeden ze starších hochů, kteří řídili stavbu hráze.
Jiří poslechl.
Chvíli rval trávu s kusy hlíny a házel ji hochům na kraj vody. Pracoval bez nadšení, jen s touhou, aby přehrada už byla hotová a aby se v potoční nádrži už mohl trochu vymáchat. Bude velká a pěkná. Plavat v ní sice moc nepůjde, ale i za to větší smočení musí být člověk tady v té krajině bez řeky a bez rybníku vděčný!
Teď si Jiří povšiml hocha, který stál na kraji ve vodě a odebíral z břehu drny. Proboha – vždyť on tak trochu vypadá jako Láďa Vilemín! Ovšem – nemá ve tváři ušlechtilý vznešený výraz – a je trochu menší------ale má v sobě něco, co Vilemína připomíná! Jsou to oči? Nebo účes?
Jiří přestal trhat drny a udiveně se na toho chlapíka dívá. Podoba je chvílemi a zejména z jedné strany skutečně dost značná. A mohla by být snad ještě větší, kdyby ten zdejší chlapec dbal trochu na celý svůj zevnějšek! Kdyby si upravil vlasy a kdyby například neměl tak nemožně špinavé tričko a směšně dlouhé trenýrky, sahající mu až po kolena! Také výraz jeho tváře, takový nějaký urputný, podmračený, by musel zmizet.

"Tak dělej – kam čumíš?!" rozkřikl se teď Vilemínův dvojník na Jiřího. "Potřebujeme drny, hni sebou!"
Jiřího až polilo horko. Za prvé z toho, že ho tady chce někdo tak hrubě nutit k práci, ale ještě víc snad proto, že představitel Vilemína je tak nevilemínovsky hrubý.
Jiří se zase shýbl pro drny. Beze slova. Na hocha, který mu připadal trochu jako Vilemín, se už ani nepodíval. Ale v duši mu dál zrála touha setkat se s pravým Vilemínem, slušným a mírným.
Pak byla hráz jakžtakž hotová. Voda z ní sice na několika místech unikala, ale nová stále přicházela a té bylo víc. Dřív bylo vody v potoce stěží po kolena, v nádrži jí teď bylo nad Pás.
Chlapci se nahrnuli do vody jako diví. Křičeli, cákali, skákali do ní ze břehů a voda byla za chvíli zkalená zvířeným bahnem a hlínou.
67
Jiří tu dlouho nevydržel. Nelíbilo se mu to prostředí zde plné křiku a hádek – a pak také dostal nápad, který chtěl hned uskutečnit.
Napadlo ho totiž, aby Ladislavu Vilemínovi do Přístavní čtvrti napsal dopis! Omluví se mu v něm za tu ránu, kterou mu uštědřil tehdy do tváře, když ho s bandou tak náhle přepadl. Pak snad bude mít pokoj, pak bude mít teprve čisté svědomí. Snad mu pak v dopise napíše – možná – ještě i něco jiného, něco víc. Co,.to zatím ještě sám nevěděl.
A Vilemín mu snad dokonce i odpoví! Snad mu něco napíše ! Ta možnost Jiřího rozradostnila. A vzápětí přicházejí nové nápady, které měly úspěch dopisu zabezpečit: Jiří si uvědomil, že když do dopisu přiloží neupotřebenou známku na zpáteční odpověď, Vilemín bude muset odpovědět chtě nechtě. Tak je to přece zvykem u slušných lidí!
A aby Vilemín věděl, kam odpověď zaslat, napíše Jiří samozřejmě zpáteční adresu. Adresa! Ale probůh – to slovo mu připomnělo------vždyť Jiří sám nezná Vilemínovu adresu! Proč jen se na ni někdy nezeptal bandy! Každý člen ji jistě znal, jen on, Jiří, se po ní nikdy nepídil, z protivné pohodlnosti a z vědomí, že adresu znají ostatní! A teď by ji zde tolik potřeboval!
Ale ani to neodradilo Jiřího od provedení plánu. Napíše si bandě o Vilemínovu adresu! Nějakou záminku si už najde! Bandě lhát, to si Jiří nijak nevyčítal!
Rozradostněný utíkal do chalupy, kde trávil prázdniny. Tam vzal desky s dopisními papíry, plnicí pero, a šel si sednout za chalupu do trávy.
22 Jiří píše dopisy
Odpoledne už pokročilo a výheň vychládala. Už nebylo takové horko. Jiří chvíli hleděl nečinně do kraje, který se skláněl dolů k obzoru.
Pak začal psát dopis bandě. Adresa zněla na Lexu, ale dopis patřil všem.
68
"Milí kluci, jak se pořád máte, co děláte? Co je nového v Přístavní čtvrti? Já bych odsud nejruději ujel, nic mne tady nebaví a už bych byl zase rád s vámi. Těším se už na konec prázdnin. A co je s Vilemínem? Potřeboval bych jeho adresu! Chci mu napsat několik výhružných dopisů, kterými ho vyplaším a pokazím mu prázdniny. Podepíšu se třeba Černý Sup nebo tak nějak, aby nepoznal, kdo mu to píše. Tak mně, prosím vás, tu adresu hned pošlete, budu ji pozítří čekat. Posílám vám na dopis známku, abyste neměli vydání. Nazdar. Jiří Dražan."
Sám nevěděl, jak ho ta výmluva s poplašnými dopisy napadla! Ale nemohl přece bandě napsat, že chce psát Vilemínovi dopis smířlivý, že ho v něm chce dokonce nějak odpro-šovat!
V přemítání a snění zůstal pak Jiří sedět v trávě s výhledem do dalekých obzorů ještě dlouhou dobu.
Večer přicházel. Nebe podivně a tajuplně zelenalo.
A pak načal Jiří ještě jeden dopis. Vilemínovi! Věděl, že ho

nemůže odeslat dnes, vždyť teprve před chvílí psal bandě o Vilemínovu adresu!
Ale z přemýšlení o Vilemínovi a z hledění do tmavějících dálek Jiřího popadla touha aspoň písemně se hned teď s Vilemínem dohovořit, hodit na papír všechny ty myšlenky, které ho tady v tom zvláštním podvečerním snění napadaly. Co na tom, že dopis může odeslat až za několik dnů?
"Ladislave Vilemíne," začal Jiří ten zvláštní dopis, "píše Ti jeden z těch, kteří ti mnohokrát ublížili. Jmenuji se Jiří Dražan a jsem členem bandy, která Tě pronásleduje. Rozdíl mezi mnou a ostatními členy bandy je ten, že oni nikdy nelitovali a nebudou litovat příkon, která Ti způsobují, já však ano. Snad se na mne tak trochu pamatuješ! Šel jsi kolem mne tehdy, když jsi odcházel z hudební školy a banda Tě pronásledovala. Stál jsem tehdy na hlídce na rohu Klášterní a Mej-stříkovy ulice. Mohl jsem Ti tenkrát dát výstrahu, ale neučinil jsem tak. To byla moje první špatnost vůči Tobě.
69
A pak přišla druhá: Jak jsme Tě přepadli s bandou, víš –. tenkrát na rohu té slepé uličky, pamatuješ se – viď – dal jsem Ti také jednu ránu, ač Ty jsi mně nikdy předtím neublížil, ba ani jsi mne neznal. Ano, to jsem já, ten, kterému jsi tam tehdy řekl: Tak mám zas o nepřítele víc!
Lituji velmi toho všeho, stydím se za své špatné jednání a nevím, jak bych je napravil. Jestli můžeš, prosím Tě, odpusť mně je! Píši Ti tady svou adresu, snad mi napíšeš několik řádků.
Jiří Dražan."
Dopis skončil.
Slunce už docela zapadlo a od země šlo večerní vlhko. Jiří se zamyšleně zvedl a šel zvolna do polí.
Vzduch byl chladný, ale větřík chvílemi vmetl Jiřímu do tváře vlnu vlažného vzduchu z rozehřátých mezí a luk.
Na nebi se objevila první hvězda.
23 Zklamání
A dny v Jiřího vyprahlé vesnici šly dál.
Jiří se zase ráno nebo večer koupal v potoční nádrži, zase se neklidně převaloval v žlutozelené povadlé trávě nebo chodil bez cíle po lučních cestách.
Ale to vše jen proto, aby nějak přečkal tu dobu, která bezpodmínečně musela uplynout, než mohl očekávat dopis od bandy s Vilemínovou adresou.
Ale dopis nepřicházel!
Marně vyhlížel každý podvečer přespolního listonoše, marně mu šel někdy v nedočkavosti i kus cesty před vesnici naproti.
"Nic pro tebe nemám, chlapče." – "Dnes zase nic!" To byly listonošovy obvyklé odpovědi Jiřímu.
Tisíckrát za tu dobu snad pročetl Jiří svůj dopis, připravený pro Vilemína.
A pak psaní od bandy přece jen došlo!
70
Na obálce poznal Jiří hned Lexovo drobné a dost úhledné písmo. Byl už chladný podvečer – ale dřív listonoš do vesnice nikdy nedorazil.
Jiří se vytratil s psaním zase za chalupu. Tady to místo s výhledem do kraje, běžícího z mírného svahu dolů k obzoru, se mu od té doby, co zde psal ty dopisy, zalíbilo. Desky s dopisními papíry i s psaním pro Vilemína, už předem napsaným, měl s sebou.
Chvatně roztrhl obálku Lexova dopisu. Ale uvnitř nebylo Lexovo písmo! Psal Michal sám, svým neupraveným humpo-láckým písmem. A psal tak nějak divně, skoro podezřívavě:
"Jen si nech ty svoje poplašné dopisy, "bylo tam doslovně. "Nic sám s Vilemínem nezačínej! To je záležitostí nás všech! Takové věci vypusť z hlavy. Adresu ti raději ani nenapíšeme, jsi všeho schopný! A zakázal jsem také u nás všem ostatním, aby ti ji někdo sám snad řekl nebo napsal! Nejsi na to dost spolehlivý..."

Pak bylo v psaní ještě několik zpráv, co banda o prázdninách prožívá, Mandragora že měl otravu krve, ale už je zase zdravý, Kočkodan rozbil okno u pekaře a strážník ho chytil – ale nic z toho už příliš Jiřího nezajímalo!
V mrzutém zamyšlení kráčel pořád dál od vesnice, dolů do polí a luk. Co Michal vyčenichal v jeho žádosti o adresu Vilemína? Vycítil z ní, že Jiří chce adresu pro jiný účel, než jaký udal? Žádost byla asi příliš dychtivá, překotná, a to vnuklo Michalovi podezření. Všechno je teď pokažené!
Nemožnost dorozumět se s Vilemínem těžce na Jiřího dolehla. Poznal, že sblížení s ním mu asi není souzené.
Vyňal z kapsy svůj dopis Vilemínovi, o kterém ještě před hodinou pevně věřil, že se dostane Vilemínovi do rukou. Znal každé své slovo, tam napsané, už skoro zpaměti. Ale 2novu četl ještě jednou.
Pak zvolna dopis roztrhal – a ještě jednou napříč – a za-Se a ještě, až mu z psaní pro Vilemína zbyly v ruce jen desítky malých čtverečkových útržků.
71
A jak šel, vítr mu bral útržky z otevřené dlaně, tu po jed. nom, tu po houfu, roznášel je do všech stran po strniskách, až v ruce nezbyl ani jediný.
Pak se Jiří obrátil a kráčel zpět k vesnici.
A když prázdniny skončily, jel domů rád.
V té vyschlé bezvodé vesnici neprožil nic, co by ho v ní zdržovalo. Naopak v Přístavní čtvrti toho bylo tolik, co ho tam volalo a táhlo silou nepřekonatelnou.
24 Muž v černém
Z Přístavní čtvrti se Jiří vracíval domů pokaždé s prvním soumrakem, aby matka s otcem snad nezačali pátrat, kam chodí na celá ta odpoledne.
Výjimkou byla jen ona výprava do SPORT-KLUBU, která Jiříka nedobrovolně zdržela v Přístavní čtvrti až do pozdních hodin večerních.
A přece se jednoho říjnového čtvrtka naskytla příležitost, kdy Jiří směl v Přístavní čtvrti beztrestně zůstat jak dlouho chtěl.
Na ten den obdrželi Jiříkovi rodiče vstupenky na Zábavný večer kovodělnické sekce. A protože se představení konalo v jiné části města, vyšli rodiče z domova už brzy před večerem ještě předtím, než se Jiří musel vracet domů. A nebylo možné, aby přišli zpět z představení dřív než v jedenáct hodin v noci. Což jinými slovy znamená, že Jiří může být v Přístavní čtvrti aspoň do deseti hodin večer!
"To ti povídám," řekl otec Jiřímu při obědě, kde ho naposledy viděl, "ať jsi večer v sedm hodin doma! Vezmi si klíce od bytu. Já jdu na představení přímo z práce, nestihl bych začátek."
"A večeři budeš mít na stole," dodala starostlivě maminka.
Jiří svatosvatě slíbil všechno udělat, jak mu bylo nakázáno. Dobře se na noc zamknout a vytáhnout ze dveří klíče, aby si v noci mohli rodiče při příchodu svými klíči odemknout, az pocitem, že
72
on už bude spát. Zhasnout světlo a nikomu neotvírat. Nečíst dlouho. A co hlavního: přijít domů nejpozději v sedm hodin!
Proč by to všechno neslíbil? Od jisté doby, co chodil s bandou, přestala mu slova otce i maminky být tím nepřekročitel-ným zákonem, jakým byla dřív.
Kdo mu může dokázat, že nepřišel v sedm hodin?
S lehkým srdcem se toho dne vydal do Přístavní čtvrti. Banda dnes neměla nic zvláštního na programu, ale Jiří se přece nenudil!
V Pekařské ulici dnes rozbili okno vykopnutým kamenem. Pak pokoušeli několik malých chlapců a jednomu z nich rozmlátili koloběžku.
U kupce v Loďařské ulici Karos hrábl při chůzi do vyloženého pytle s burskými oříšky. Zachránili se všichni jen útěkem

spojeným s chechtotem a sprostým nadáváním Karose kupci.
Bylo dost takových a podobných příhod, z nichž každá sama o sobě značila jisté nebezpečí a příjemné vzrušení.
K večeru se banda začala rozcházet. Nejdřív odešel Mandragora. Musel pomáhat matce při stahování rolet u krámu.
Pak se odtrhl Michal s Károsem a za chvíli po nich Kočkodan.
Zbyli Lexa s Jiříkem.
"My domů nepůjdem!" pravil Lexa výbojně. "Naši jsou v bijáku a Jiří má dnes hromadu času. To bude něco!"
Zavedl Jiřího před dům, v němž bydlel a přinesl pro sebe i pro něj po krajíci chleba. A pak se vydali na další potulky po setmělé Přístavní čtvrti.
Ulice se vyprazdňovaly.
Byl tajuplný, větrný večer.
V zákoutích a zšeřelých výklencích se pohybovaly podezřelé lidské stíny.
Starodávné plynové lampy podobající se náhrobním svítilnám rozhazovaly své nazelenalé světlo.
Vítr se prohánět v uličkách. Někde tloukl špatně upevněným závěsem.
"Půjdeme se podívat nahoru k průplavnímu kanálu," pra-vil Lexa.
73
"Snad se nechceš koupat?"
"Ani nápad! Ale dole v mříži bývají někdy zachycené tenisové míčky z hořejších kurtů. Slezeme po žebříku ve zdi k vodě a podíváme se. Mám s sebou baterku!"
"A už jsi tam někdy našel nějaké míče?" ptal se Jiří.
"Aby ne! Už kolik! Ale musíme být opatrní, je tam rozdrobená zeď a nerad bych se dnes máchal. Průplavní hlídač nám bude asi trochu překážet!"
Za řeči se dostali do temných uliček, kde Jiří ještě nikdy nebyl.
Vítr nabýval na prudkosti. Plynové lampy zhasínaly a opět se rozžínaly.
Hoši potom už spolu mnoho nehovořili, jen Jiří se několikrát poněkud otočil dozadu. Pozoroval něco, co mu rozbušilo srdce jako zvon.
Za chvíli nenápadně vrazil loktem do Lexy a zašeptal: "Le-xo – Lexo, už dlouhou chvíli jde za námi nějaká postava! A je pořád blíž a blíž! Vypadá to, jako kdyby nás stopovala!"
Lexa se po Jiříkových slovech zachvěl, ale neotočil se.
"Neblázni, člověče!" zašeptal nejistě. "Snad se mýlíš! Možná někdo má s námi náhodou stejnou cestu!"
Oba mimoděk zrychlili kroky, ale zdálo se, že i postava za nimi počala jít rychleji. Její kroky bylo slyšet stále blíž.
Na ulici jinak nebylo živé duše, která by jim pomohla v případě nutnosti.
"Jak přijdeme za roh, dáme se do běhu!" zašeptal Lexa.
Ale dřív, než mohli k rohu ulice dojít, zrychlila postava ještě víc, ba skoro utíkala, až najednou rázem stanula těsně za oběma hochy.
"Potřebuju dva siláky, aby mi pomohli!" ozval se za nimi podivný dutý hlas.
Chlapci leknutím zůstali stát jako přibití k zemi a mráz jim proběhl tělem. Rázem se otočili.
Před nimi stál člověk v širokém černém klobouku, v černém plášti až k zemi, s límcem ohrnutým až ke klobouku tak, že mu nebylo vidět ani trochu do obličeje.
"Tak se rozhodněte, čas kvapí! Dostanete zaplaceno! ozvalo se zase zpod pláště.
;A v čem vám máme pomoct?" vydechl Jiří stísněně.
V kopání zdi. Pěkná a poctivá práce ..." Neznámý, podle hlasu muž, se chraplavě zachechtal.
Oba hoši byli v rozpacích. Krev jim bušila ve spáncích.
"Dobrá – půjdem teda s vámi," pravil pak odvážný Lexa. Ale musíme být do půl desáté doma!"
"Budete!" zněla určitá odpověď.

Všichni tři tedy ostře vykročili.
Vítr naříkal ve vikýřích. Z blízkých sadů harašilo po ulicích suché spadalé listí. Po nebi se v divém zmatku honila roztrhaná mračna a mezi nimi chvílemi prohlédl uzoučký srpek měsíce.
Někde daleko začal výt v některé kůlně pes, dlouze a naří-kavě.
Oběma hochům se večer nikdy nezdál být tak příšerný a strašidelný. Šli vedle svého záhadného průvodce a v myšlenkách se zaměstnávali nejpodivnějšími otázkami.
Kam vlastně jdou? Kdo je ten neznámý zakuklenec? A jaký účel vlastně má to kopání? A kde? Nehrozí jim nebezpečí života?
Jiří měl ruku v kapse na svazku klíčů, kterým by se bránil v případě nějakého útoku. Lexa potají držel otevřený svůj nůž.
Po delší chůzi prošli neosvětleným průchodním domem, vešli do velkého dvora, kde nesvítilo ani jediné světlo, pak museli přelézt několik zdí, projít dalšími menšími dvorky, vše pokud možno nejtišeji, podle nařízení neznámého muže.
Vyšli ze dvorků jiným průchodícím domem a šli dál opuštěnými, liduprázdnými uličkami.
Konečně stanuli v zákoutí u polorozbitého domu. Neznámý otevřel malá dvířka v nejtemnějším koutě domu, a vešel s hochy dovnitř.
"Teď co nejtišeji!" zašeptal.
Octli se v tmavé chodbě. Po pravé straně na zdi visel kříž s Kristem a dole pod ním blikala olejová lampička.
Jiřího objala nevysvětlitelná hrůza a třásl se na celém těle. Snad na něj působilo hrobové ticho domu nebo chodba s čer-Venou lampičkou, vypadající jako připravená k nějaké po-
74
75
hřební slavnosti, nebo snad všechny události toho večera - to Jiří nevěděl.
Byl však vyděšený jako ještě nikdy. Cosi ho nutkalo, aby se obrátil a muži v černém plášti uprchl.
Chodba ústila na zanedbanou zahradu. Tam se všichni tři pozdní návštěvníci museli prodírat křovinami, až přišli k nějaké zdi. Neznámý pustil k jejímu úpatí proužek světla elektrické svítilny a hochům se objevil otvor u země, tak malý, že by se dospělý člověk jím stěží protáhl.
Neznámý opět zhasl a pak zavelel: "Za mnou!
Hoši ve tmě spíš jen vytušili, než viděli, že si neznámy lehl na zem a namáhavě se vsoukával do otvoru. Lexa ho zdraha-vě následoval a Jiří za ním.
Otvor byl větší, než si mysleli, mohli jim docela snadno projít shrbení.
Octli se v jakési nevelké místnosti, spise podzemní jame, jejíž stěny byly částečně hliněné a částečně kamenné
Vzduch zde byl skoro nedýchatelný a zatuchly. Nalevo ležely dva krumpáče a dvě lopaty.
Muž v černém vzal jeden z krumpáčů a lehkými údery klepal na zeď vpředu. Tam, kde zvuk zněl nejdutěji, zarazil krumpáč a vypáčil ze zdi veliký kámen. Vše to ten podivný muž dělal s největšími obtížemi. Stále si přidržoval plast a klobouk, zřejmě proto, aby mu nebylo vidět do tvan. Jeho pohyby byly neobratné.
"Nyní přicházíte na řadu vy!" zasípěl pak k hochům. Uka-zaíjim, co a kde mají kopat.
Chvílemi kopali jen v zemi, pak zase vylamovah menši i větší kameny. Když mezi nimi a zdí vyrostla uz znacna hromada, odklízeli ji lopatami do vzdáleného kouta. A najednou se stalo něco hrozného! Vysoký a divně šitý límec neznámého muže se rozepp
a celý plášť padal.

Muž si ho chtěl divokým pohybem stáhnout zpět pres ra
měno, neboť plášť neměl rukávy, ale srazil si phtomsin*
který mu až dosud zakrýval hlavu ucast obličeje, na ktero
nestačil límec. Plášť spadl úplně.
"Ježíši Kriste - Dvouhlavec - -" zaječel Lexa a vyklou
zl z podzemního doupěte.
A Jiří spatřil něco strašně nestvůrného. Muži od levého spánku
až k rameni z hlavy vystupoval ohromný nádor – zvící lidské
hlavy.
Jiřímu bleskly mozkem povídačky o znetvořeném muži z Přístavní
čtvrti. Nebylo pochyby, že je to on, muž v černém, který stojí
před ním!
Ten objev i pohled na znetvořeného muže byly dílem zlomku
jediné vteřiny.
Ve smrtelné hrůze se Jiří šílenou rychlostí obrátil za Lexou.
Ale muž-příšera byl rychlejší. Přiskočil k Jiřímu a zasyčel:
"Jestli prozradíte, že jste se mnou dnes kopali tu zeď, zle se
vám povede. Pamatujte si to dobře! Našel bych vás, i kdybyste
se skrývali a i kdybyste měli ochranu sebedůkladnější!"
Smýkl zlobně Jiřím k východu z jámy a Jiří, umírající hrůzou,
prchal.
Lexu nenašel nikde. Ani se nepamatoval, jak se po bloudění
dostal z Přístavní čtvrti domů.
V noci k němu maminka musela dvakrát vstávat. Křičel ze spaní
divočeji než obvykle a na čele mu stál studený pot.
25 Jiří přerušuje styky
V ten večer plný hrůzy byl Jiří u bandy naposledy.
Zatvrdil se proti ní. Jeho dosavadní styk s ní mu přinesl až
dosud jen samé hrozné věci:
Chtěl se seznámit s Vilemínem a zatím – díky bandě – se stal
jeho podlým nepřítelem! Kdo ví, zda byla pravda, co o něm
banda tvrdila.
Sám se změnil na pomocníka hochů-zlodějů!
Pak ta hrůza se SPORT-KLUBEM!
Velmi špatný prospěch ve škole!
Bomba v koňské stáji a všechny ty ostatní drobné špatnosti
bandy!
A teď nakonec Dvouhlavec, jemuž měl s Lexou za odměnu
prokopat cestu k nějaké krádeži.
Ó – banda už nikdy Jiřího neuvidí! Umínil si to v nejlep-
ším předsevzetí. Takového vzrušování a takových dobrodružství
už se nasytil, už se z touhy po nich vyléčil.
Vydržel nejít do Přístavní čtvrti dokonce celou zimu.
Nudil se, ale zoufale se snažil nesetkat s bandou. Neboť
věděl, že by opět začal ten starý hrozný život.
Pokoušel se něčím zabavit. Vrátil se k zábavám, pro které měl
dřív jen útrpný úsměv. Lepil řetězy k vánočnímu stromku a
dělal různé jiné ozdoby z barevných papírů.
Koupil si arch s vystřihovacím modelem letadla a vydržel ho po
dvě hodiny odpoledne stříhat, skládat a patlat se v lepidle.
Zdokonalil se v bruslení a naučil se hrát hokej.
Hodně teď zase četl. Trochu také dohnal výpadek ve škole,
polepšil si prospěch v několika předmětech.
Ale spokojený nebyl! Ten klid, do nějž se vnutil tím, že
přerušil styky s bandou, byl jen vylhaný, předstíraný.
Jiří něco chtěl! Něco potřeboval!
Ne však už ty rozčilující příhody s bandou. Toužil po něčem
jiném.
Opět a opět se mu vracely na mysl všechny události, v nichž
hrál úlohu Vilemín.
Situace, při které Vilemína poprvé spatřil u žluté zdi v
Přístavní čtvrti, mizela do pozadí před jinými, novějšími, v
nichž Vilemín vždy znovu vystupoval.
A nejživější z nich byla vzpomínka na ten strašný den, kdy
Jiří udeřil Vilemína přes jeho rozpálené tváře. Vracela se mu
znovu a znovu, vždy trapnější a trapnější.
Jiřímu se zdálo, že pořád cítí v ruce tu horkost Vilemínovy
tváře. Přistihl se, že se při pouhé vzpomínce na svou špatnost

červená.
Co to jen tehdy provedl? Kde vzal tenkrát tu odvahu a sílu udeřit Vilemína? Omlouval se sám sobě, říkal si, že ho banda svedla. Ale cítil přitom nedostatečnost své omluvy.
Stará touha mít kamaráda podle svých představ se Jiřího znovu zmocnila. A jenom Vilemín ji mohl ukojit.
Ano – Jiří znovu zatoužil po Vilemínově přátelství tak zoufale silně, jako tehdy ve své nemoci, po svém návratu z Přístavní čtvrti.
79
A když nadešlo jaro se svými kouzelnými vůněmi a tajemnými silami, jež nutí člověka, aby uspíšil a uskutečnil svá rozhodnutí, vydal se Jiří do Přístavní čtvrti.
Ale ne k bandě.
Šel nalézt Vilemína, aby ho požádal o přátelství.
26 Jiří nachází Vilemína
Při každé ze svých bezpočetných cest do Přístavní čtvrti byl Jiří vždy v jakémsi příjemném vzrušení, jaké nepoznal, když se toulal ulicemi v blízkosti svého bydliště.
Af už to byly jeho cesty počáteční, když po svém uzdravení chodil do Přístavní čtvrti hledat – tehdy ještě neznámého – Vilemína nebo později, když cílem oněch cest bylo setkání s bandou – vzrušení zde bylo pokaždé.
Ale nikdy nedostoupilo takové výše a takového prazvláštního odstínu jako teď, když se vydal do Přístavní čtvrti, aby se s Vilemínem smířil!
Šel najisto. Věděl už, kde Vilemín bydlí.
A přece šel k jeho bydlišti nejdelšími cestami, nevyužíval průchodů, které mu mohly cestu značně zkrátit.
Toužil po spřátelení s Vilemínem – ale nyní, když se odhodlal, přistihl se, že by byl skoro až rád, kdyby ho nenašel!
Neboť Jiří si nebyl jistý, jak ho Vilemín přijme. Dokáže zapomenout, že Jiří byl jedním z těch, kteří ho v přesile týrali? Neodmítne Vilemín Jiřího jako špatného, ničemného člověka?
Ta nejistota byla velmi zahanbující a přece nedovedla Jiříkovy kroky odvrátit od směru, kterým Vilemín bydlel.
Byl krásný jarní den. Kouzelná vůně jara opět omámila svět a dodávala chuti i síly k činům. Nebe bylo tak úžasně modré! Tmavomodré, s bílými letícími oblaky.
Jiří chvílemi běžel. Pociťoval touhu po pohybu. Měl pocit nejistoty, ale Vilemína se nebál.
Velikým obloukem obešel místa, kde se setkával s bandou. Pohlížel tam s podivnými, neurčitými pocity.
Když přicházel k domu, kde Vilemín bydlel, nejistota a rozpaky v jeho mysli stouply.
A skoro u domu na Vilemína narazil.
Vilemín prohlížel zběžně ilustrovaný časopis, ale Jiřího spatřil ihned. Jeho příjemná tvář dostala nepřátelský výraz. Zřejmě Jiřího poznal jako člena bandy.
"Kdes nechal své kumpány?" oslovil posměšně zmateného Jiřího. "Jsi jejich přední stráž?"
"Nechal jsem je velmi daleko," pravil Jiří a podivil se sám své významné odpovědi. Ano – nechal je velmi daleko, už se k nim nikdy nevrátí...
Vilemín setrvával v podezřívavém postoji a Jiří zajíkavě pokračoval:
"Přišel jsem – a chtěl bych, abys byl mým kamarádem!"
Zrudl ve tváři a cítil nemožnost a nepřirozenost svých slov. A přece to neuměl říct jinak. A povědět to musel!
Pak chtěl ještě požádat Vilemína o prominutí za příkon, která mu způsobil, ale to se mu nedostalo ze rtů.
Nesouvislými slovy jen rozpačitě vykládal, jak se poprvé dostal do Přístavní čtvrti, kde viděl bandu i jeho, Vilemína. Jak se s ním chtěl spřátelit a banda jak ho od toho přátelství odradila svým vyprávěním o Vilemínově otci.
Až dosud poslouchal Vilemín vše s úžasem. Teď však jeho údiv

přešel v hněv.
"Už je tu zase ta povídačka s Rádioglobusem!" zvolal popuzeně. "Nezatahujte mého otce do ničeho! Nebyla to žádná pravda! Můj otec nezavinil zrušení toho oddělení v továrně. Takovým pánem tam nikdy ani nebyl, aby mohl rozhodovat o takových věcech nebo aby je vůbec mohl přivodit.
A bandě jsem nic nevzkázal, žádné posměšky jsem na ně ani na přeložení jejich otců nedělal.
To je jen dílo jednoho ničemy, který se mně mstí za to, že jsem ho zpražil. Poštval na mě bandu – pod záminkou, že jsem se vysmíval jejich otcům a že můj oteč zavinil jejich přeložení – a nemám teď od ní pokoj!"
Vilemín mluvil rozhorleně, ale pak se mu opět vrátil klid. S každým slovem jeho obhajoby padal Jiřímu kamínek ze srdce.
Vilemín tedy není špatný hoch!
80
81
Hovořili pak dlouho o bandě.
Jiří řekl Vilemínovi své jméno a Vilemín si přál, aby ho Jiří oslovoval "Láďo".
Byli oba tak trochu zmatení tím neobvyklým a nechlapec-kým navázáním přátelství, že ani nepostřehli, jak chodí po-řád po jednom chodníčku sem a tam, sem a tam. Připadali si v té chvíli jako dospělí lidé, kteří se nikdy předtím neviděli najednou se potkají, představí se obřadně navzájem a hned si mají co povídat na celé odpoledne ...
Jiří vykládal o členech bandy a o jejich činech. Rozpačitě se vyhýbal vyprávění o tom čtvrtku, kdy Láďu přepadli při čtení plakátu na zdi a za pomoci Jiříka ztýrali.
Láďa mluvil o svých příhodách při pronásledování bandou. Také on se vyhnul zmínce o tom čtvrtku, kdy Jiří klesl na úroveň ničemy. Ne z rozpačitosti, ale ze šlechetnosti. Nechtěl Jiřího zahanbit.
Stmívalo se.
Jarní večer, naplněný kouzlem, padl na Přístavní čtvrť, když se oba noví přátelé loučili.
A když si umluvili příští schůzku a stiskli si ruce pevným mužným stiskem, bylo každému z nich zřejmé, že nalezl kamaráda, jakého ještě neměl.
27 Láďa Vilemín
Jiří měl tedy opět důvod, pro který mohl chodit do tajemné Přístavní čtvrti.
Měl tam přece kamaráda!
Vzorného, čestného, obdivuhodného kamaráda!
Teď se Jiří na výpravy do Přístavní čtvrti těšil ještě víc, než když se tam setkával s bandou. Celý život se Jiřímu zkrášlil a měl pro něj větší cenu než kdykoli před tím.
Dvakrát týdně spěchal k Láďovi – a co nejpodivuhodnějšího : doma obnovil opět svá vzrušující přemítání o něm a vymýšlení si různých událostí s ním, jako tehdy ve své nemoci.
Jiří tajně Láďu pozoroval všemi smysly. Tajně proto, aby
82
Láďa nepoznal, jak se mu obdivuje. To by Jiří nesnesl, cítil by se velmi zahanbený, kdyby Láďa ten objev učinil.
Ano – Jiří se Láďovi skutečně velmi obdivoval!
Láďa ho přiváděl do úžasu svými myšlenkami a nápady. Svým uhlazeným vystupováním.
Celým svým čistým příjemným vzezřením. Zkrátka vším!
Láďa byl stejně starý jako Jiří. Byl i stejně velký.
Oči měl šedé, vlasy žlutohnědé a vždy pečlivě učesané do podlouhlého účesu.
Byl štíhlý a mrštný. Jeho pružnosti se Jiří velmi podivoval. Láďa nebyl zrovna nejsilnější hoch, ale každý jeho sval byl jako z oceli. Byl sportovec. Nebylo jediného sportu, který by neovládal. Každý den se myl ve studené vodě, ráno i večer, v létě i v zimě.
Ještě než ráno odcházel do školy, vždy doma čtvrt hodiny cvičil. Měl celý cvičební systém s dřepy, kroužení rukou i

nohou, poklusem na místě, předklony s dlaněmi až na zem, aniž se kolena přitom ohýbala, s cvičením s činkami, s otáčením trupu a s mnoha jinými cviky.
To vše způsobovalo, že Láďovo tělo bylo dokonale rostlé a krásně vypěstěné. Jeho svaly byly opravdu obdivuhodné, jeho pružnost byla nepřekonatelná, málokterý hoch se mohl podobnou předností pochlubit.
Jeho nohy byly rovné a plné. Svaly mu na nich hrály při každém našlápnutí. Byly zvěstí Láďovy veliké sportovní budoucnosti, věnuje-li se běhu.
Okolo pasu Láďa nosil úhledně obtočené švihadlo, jehož obě dřevěná držadla vsunoval po každé straně kalhot do jedné kapsy. Vypadalo to spíš jako opasek než jako provaz nebo dokonce skákadlo. Nikdo z nezasvěcených to nepoznal.
Ale Jiří věděl, co to značí. Při svých toulkách Přístavní čtvrtí nebo při veselých dováděních na tajemných dvorečcích každou chvíli odmotal Láďa švihadlo od pasu a trénoval své skvělé nohy skákáním.
Točil švihadlem a přeskakoval je s nohama rovnýma i zkříženýma, oběma i zase jen jednou a stále si vymýšlel ještě jiné způsoby, jak trénování nohou udělat zajímavější, novější i těžší.
83
A Jiří na něm mohl oči nechat, když ho viděl tak cvičit, pružného, se svalnatýma nohama, které se poslušně a úžasně lehce zdvíhaly před rychle se točícím švihadlem.
A v takových chvílích víc než kdy jindy probíhala Jiřímu v mysli jediná touha, žhavá a zdánlivě nesplnitelná:
Podobat se tělem i duší Láďovi!
28 Modrý život
Jiřím teď zmítaly různé přepodivné pocity, jaké nikdy dříve neznal, a jejich původcem byl Láďa Vilemín.
Někdy to byl pouze obdiv pro Láďu, pro vše, co dělal, mluvil a vůbec jaký byl.
Jindy Jiří dostával touhu dokázat Láďovi své přátelství nějak zjevně. A tu by se s ním rozdělil o všechny své poklady, které měl doma porůznu schované.
Láďa však nechtěl nikdy nic přijmout. A tím zase jen nabýval u Jiřího ještě větší ceny.
Velká většina hochů, které Jiří znal, loudila o vše, co viděla, ať už to byla jakákoli věc. Jiřímu říkali: "Ale ne – vždyť já nechci – –" přitom však nastavovali ruku, aby snad dárce nebral jejich slova doopravdy.
Ale Láďa byl důsledný a mírně, ale důrazně odmítal všechny velké dary, které mu Jiří občas na zpečetění přátelství nabízel.
Ať už to byla Jiříkova sbírka známek nebo jeho parní strojek či několik krásně vázaných dobrodružných knih, nic z toho Láďa od Jiřího nevzal.
"Jsi dobrý kamarád," řekl jednou Jiřímu při takovém odmítnutí, "a neměl jsem ještě takového. Ale nevezmu si od tebe nic. Docela nic. Děkuju ti." A usmál se tím svým mírným, klidným úsměvem, který Jiřího vždy odzbrojil.
Jiří si v hlavě nemohl ani srovnat ty rozdíly. Zatímco ve škole hoši rozdávali povětšinou své pochybné přátelství, až když něco dostali, zde se mu dostalo přátelství tak vznešeného bez nejmenší snahy využít ho k nějakému prospěchu.
A pak jednou odhalil Láďa Jiřímu svůj "Modrý život".
Bylo to vpodvečer jednoho z těch krásných dnů prožitých s Láďou.
Seděli oba na zdi nekryté střešní pavlače jednoho z nejvýš položených domů Přístavní čtvrti a podpatky svých střevíců klepali do zdi.
Pod nimi se dole rozkládalo moře všelijak lomených střech a stříšek Přístavní čtvrti, tajemné se svými kouřícími komíny, zšeřelé a hlučící.
Jen tu a tam probleskovala světýlka. Tady na nejvyšším bodě Přístavní čtvrti bylo ještě skoro denní světlo, zatímco tam

dole v uličkách večer už roztahoval své závoje.
Láďa se za tělem opíral o natažené ruce a hleděl do dálek k červenavému západu. Jeho obličej byl červenou oblohou ozářený do bronzova a v tváři mu pohrával zase ten milý úsměv.
Už dlouhou dobu tady tak seděli a mlčeli.
Jiří Láďu nenápadně pozoroval. Viděl jeho vlasy, jak si s nimi pohrává větřík. Pak se zahleděl do jeho obličeje ze strany a zkoumal jeho hrdý, pěkný profil. Láďova ústa byla lehce sevřená a Jiří si uvědomil, že z nich ještě nikdy neslyšel jediné špatné slovo.
"Ty jsi docela jiný než všichni ostatní hoši, které znám!" řekl pak Jiří Láďovi opatrně. "Mezi nimi a tebou jsou ohromné rozdíly. Jak je to možné?"
Láďa se obrátil k Jiřímu svým poctivým pohledem.
"Snad je to tím, že se snažím žít Modrým životem –" pravil.
Jiří byl udivený.
"Čemu říkáš Modrý život? Je to zase nějaký tvůj nápad, o kterém jsem ještě neslyšel?"
"Ale není to nic tak zvláštního," pravil odmítavě Láďa. "Pokusím se ti to vysvětlit. Snad víš, že se o aristokratech říká, že mají modrou krev?"
"Ano – to vím," přisvědčil Jiří poněkud rozpačitě. "Ale jak to spolu souvisí?"
"Velmi dobře," hovořil dále Láďa. "Snažím se žít jako aristokrat. Praví a správní aristokraté jsou a byli přece lidé vzác-

ných a krásných vlastností, pro které byli právě do šlechtické' ho stavu povyšováni. Nu – a já chci být takový aristokrat. Ne z nějakého zděděného šlechtického titulu, který by na mě přešel bez mé zásluhy, ale abych si ho zasloužil vším, co dělám.
A tak jsem si utvořil takový vzorný Modrý život a snažím se jím žít."
Tím skončil Láďa své vysvětlení.
Západ vybledl. Zpod střech počal vycházet odlesk zelena vé záře plynových lamp.
Netopýři se vydali na večerní cesty. Na východě už obloha" docela ztmavěla.
Ale Jiří zde dosud seděl vedle Ládi a v mysli mu zněla jeho slova o Modrém životě.
Musel o nich dlouho přemýšlet, než jim dokonale rozuměl. Ale když je pochopil, stoupl jeho obdiv k Láďovi ještě víc.
29 Jiří napodobuje
A když Jiřího touha podobat se Láďovi dostoupila nejvyššího vrcholu a trýznila ho tak, že setkání s Láďou mu bylo vždy radostí i bolestí zároveň, pochopil konečně, že musí něco učinit.
Láďa ho udivil tolika věcmi! A nejen udivil, nýbrž i zahanbil. Ano – Jiří se v hlubinách duše tajně styděl za to, že je Láďa lepší než on!
Byla jediná možnost, kterou Jiří měl, aby se zbavil toho zahanbujícího pocitu, že Láďa nad ním vyniká: snažit se Láďu napodobit v celém jednání!
Usmyslel si žít podle Láďových zásad, tedy "Modrým životem", jak to Láďa jmenoval.
Když k tomu nápadu a rozhodnutí Jiří došel, byl slavnostně nadšený a podivně vzrušený.
Bude se tedy podobat Láďovi. Bude tak obdivuhodný jako je Láďa! Totéž, co cítil k Láďovi, ten obdiv i úctu, budou možná cítit vůči němu, Jiřímu, ostatní hoši, podaří-li se mu ovšem být takový, jako je Láďa!
A bylo toho tolik, čím Láďa Jiřího udivoval, že Jiří opravdu nevěděl, kde má s napodobováním začít!
Konečně však připadl na nápad, kterým načal celou tu úžasnou změnu svého života, vnuknutou mu Láďou.
Opatřil si sešit s tuhými deskami bez štítku, jejichž barva

byla velmi případná: byly jasně světlemodré!
Do hořejší poloviny desky napsal Jiří krasopisně:
Zásady mého Modrého života.
V pravém rohu desky dole se podepsal.
Dovnitř sešitu měl Jiří v úmyslu psát takové příhody, které by se nějak týkaly jeho změněného života, které by ukazovaly na jeho chyby a které by ho vedly.
Tak za prvé sem přece musel napsat, jak k tomu Modrému životu vlastně přišel.
Psal tedy podrobně o svých cestách do Přístavní čtvrti, o tom, jak se seznámil s Láďou, který ho do Modrého života zasvětil.
Na konec toho zápisu připojil Jiří zásadu číslo 1:
"Budu žít Modrým životem, jako žije Láďa Vilemín, a vynasnažím se, abych nikdy nejednal proti zásadám, které zde vypíši!"
Bylo to jistě velmi krásné ustanovení, jež sem Jiří vepsal jako první a základní. Ani netušil, jak se jím přiblížil k napodobení Ládi!
Pak obrátil polodopsanou stránku a na nové se rozepsal o tom, jak Láďa vypadá. Zmínil se i o tom, jak hned při jeho prvním spatření tehdy u oné žluté zdi si povšiml Láďových svalů na pažích a na nohou. A jak ho pak Láďa udivil svou mrštností.
"Láďa cvičí každý den, venku i doma," psal Jiří dál v tom zápisu, "a nic mu není dost obtížné! Dokáže všechno lip než já! Vyšplhal se mnohem rychleji než já na sloupy v přístavišti. A zdá se mi, že také dovede rychleji běžet. Rozhodně nedokáži vyskočit na ty čtyři schody v jeho ulici jako on. Ani padnout rukama dozadu na zem a udělat most. Ale chci ve všem Láďu dohonit!"
A k tomu zápisu přidal svou zásadu číslo 2: "Budu každý den ráno cvičit alespoň čtvrt hodiny, abych měl takové svaly, jako má Láďa, i jeho rychlost a ohebnost."
86
87
I to bylo v programu Modrého života! I tím udivoval Láďa Jiřího! Jiří chtěl získat Láďovu mrštnost, rychlost a sílu. Chtěl mít také tak svalnaté, sportovně vypěstěné tělo, jako má Láďa.
Nejbližší ráno po napsání té zásady se nechtělo Jiřímu vstávat o čtvrt hodiny dřív, aby cvičil.
Ale pak si vzpomněl na svou zásadu číslo 1, která říkala, že nikdy nebude jednat proti ustanovením v knize vypsaným.
Trochu se zastyděl, že hned ze začátku chtěl svůj Modrý život opustit.
Představil si Láďu, jak teď už cvičí své skvostné tělo, jak mu hrají svaly ...
A na konci té představy Jiří vyskočil z lůžka, shodil košili a začal poprvé cvičit. Napodoboval prostná cvičení, která mu byla ve školním tělocviku vždy tak jednotvárná, a proto tak protivná.
Druhý den cvičil už radostněji a ani další dny pak nevynechával.
Na svém těle sice hned změny nepozoroval, ale věděl, že kýžené svaly a celý vzhled těla nemůže získat za týden nebo za čtrnáct dnů. A touha mít tělo vypěstěné jako Láďa, Jiřího každé ráno vyháněla z rozehřáté postele cvičit tak, jak velela jeho zásada číslo 2.
Nějaký čas zůstal Jiří pouze u těch dvou zásad, které si jako první napsal do své knihy Modrého života. Ty zásady považoval Jiří za železné, nezměnitelné zákony a často dával sám sobě čestné slovo, že je nezruší.
A pak se stalo něco, co Jiřího přinutilo, aby k dosavadním dvěma zásadám připsal ještě jednu, třetí.
30 Třetí zásada
Jiřího stále víc a více lákalo dovědět se, zda je Láďa silnějš^ než on či naopak.
Pravda – poznal už, že v Láďovi je síly dost. A že je taká pružný a rychlý. Každou chvíli měli spolu nějakou veselou

tahačku, kroutili si ruce a otvírali jeden druhému násilím
ěs
ti nebo se snažili vyrvat si z náruče pevně držený kopací míč.
Ale to nebyl žádný regulérní zápas, z něhož by bylo vidět, kdo
má větší sílu.
Jiří si toužebně přál dovědět se to! Hledal příležitost k
přátelskému zápasu – a přece se ho tajně obával.
Věděl, co by po zápasu následovalo: zvítězí-li Láďa, bude Jiří
hrozně zahanbený a přestane snad dokonce Láďu mít rád. Cítil,
že by nemohl mluvit se stejně starým kamarádem, který mu
dokáže napráskat!
A zvítězí-li Jiří nad Láďou, ztratí snad k němu obdiv a Láďa
zase jistě ochabne v přátelství vůči Jiřímu.
Proto se Jiří úmyslně vyhýbal takovému přátelskému zápasu,
který by mu přinesl odpověď na jeho palčivou otázku.
Tajnými pohledy jenom zkoumal Láďovy svaly a jeho výkony,
když spolu bloudívali uličkami Přístavní čtvrti a dělali
přemety na zábradlích.
Až jednou k tomu došlo:
Láďa odmotával opět své pevné pletené švihadlo a Jiří mu je
žertem chtěl násilím vzít.
Bylo to jedno z těch oblíbených "kočkování" všech zdravých
chlapců, které dospělí lidé většinou tak neradi u hochů vždy
vidí, třebaže to je pouhé vybíjení zdravé chlapecké bujnosti.
Láďa ovšem švihadlo nepustil. Smál se a Jiříka odstrkoval.
Pak se silný provaz rozmotal a každý z obou hochů ho držel na
jednom konci.
Hoši se nohama opřeli pořádně o zem a začali se o provaz
tahat. Kdyby zde byl sportovní soudce, který by dal start a
sportovní dozor, byl by to docela regulérní "přetah lanem".
Provaz byl napjatý téměř k prasknutí.
Chvílemi se posunul o několik centimetrů na tu či onu stranu,
jak některý z obou hochů povolil nebo opět přitáhl ruku, v níž
držel jeho konec – a opět se vrátil do původní polohy.
Ale Jiří i Láďa stáli na svých místech, opření nohama o zem,
zrudlí námahou.
Boj byl nerozhodný, soupeři rovnocenní.
S podivnými zmatenými úsměvy a beze slova na sebe pohlédli,
když provaz přestali napínat a tahačku ukončili.
88
89
Ale ten večer byl Jiří doma po delší době zase neobyčejně
zahanbený. Vyčítal si, že nebyl k Láďovi upřímný.
V duchu viděl znovu a znovu, jak se Láďa směje tomu nápadu
přetahovat se provazem, poctivý a bezelstný, zatímco on – Jiří
– se třásl vnitřním rozčilením, kdo zvítězí, kdo je silnější.
A ještě ten večer si napsal Jiří do své knihy novou – třetí –
zásadu:
"Budu čestným, upřímným kamarádem, nefalešným, otevřeným!"
31 Jiříkův úspěch
A tak se zásady Jiřího v jeho knize Modrého života množily a
všechny je odpozoroval od Ládi.
"Nebudu lhát!"
"Nikdy neublížím slabšímu!"
"Budu užitečný!"
Ke každé z nich se vázala vždy nějaká příhoda s Láďou, která k
vydání té či oné zásady dala popud.
A všechny je Jiří poctivě dodržoval, ač mu to mnohdy působilo
nesnáze. Ale po každém takovém vítězství nad sebou zalil
Jiříka pocit velkého uspokojení, neboť si vždy ochotně hned
uvědomil, že právě jednal jako Láďa.
Láďa vyplnil Jiřímu celý život a s Jiřím se stala ohromná
změna.
A uprostřed těch radostných dnů se přihodila ještě jedna
veliká radost, která Jiříka naplnila zdravou pýchou: Na konci
čtvrtletí prohlásil třídní v Jiřího třídě, že v tomto
čtvrtletí je nejlepším žákem on, Jiří Dražan!
Jiří myslel, že ho raní mrtvice, když z úst třídního vyšlo to

ohlášení.
Byl to pouhý řetěz šťastných náhod, ten Jiříkův úspěch. Sám nevěděl, jak k němu přišel.
Několikrát byl vyvolaný právě na věci, jež pouhou náhodou uměl. Dvakrát dostal z písemných prací slušné známky-

Pak si zlepšil fyziku tím, že se dobrovolně přihlásil na opakování z minulé hodiny.
V zeměpise byl slabý, ale když měl být vyvolaný, právě odzvonil konec hodiny a do příští se Jiří po té výstraze důkladně připravil!
Skoro o všechny dobré známky, s nimiž Jiří dobyl svého úspěchu nad celou třídou, se přičinila nějaká "šťastná náhoda". Jiří to věděl!
Ale k něčemu byl ten úspěch přece dobrý: Jiří získal ctižádost, chtěl být stále přede všemi, stále víc umět než ostatní. Jen vpřed! Jen vpřed!
Dal se do práce hned na začátku příštího čtvrtletí.
Pokaždé, když byl vyvolaný, pozoroval Jiří, jak ho celá třída s napětím pozoruje a naslouchá jeho odpovědím na učitelovy otázky.
Někteří špatní hoši záviděli Jiřímu úspěchy a pošklebovali se mu, protože sami se na nic nezmohli. Říkali mu "dříč", "štváč" a podobně. Ota Šperk mezi nimi.
Ale Jiří našel v tom přesném a správném odpovídání při zkoušení na známku zvláštní a hrdou radost. Cítil, že pověst nejlepšího žáka ve třídě, když už mu řetězem šťastných náhod spadla do klína, nesmí ztratit.
Nesmí zklamat ty, kteří naslouchají jeho zkoušení s podobným napětím, s jakým se poslouchá fotbalový zápas v rozhlase. Ani nesmí dát příležitost závistníkům k štiplavému smíchu.
Dřív mu škola i učení doma představovaly nejprotivnější věci na světě. Když měl psát domácí úkol, odkládal to vždy na poslední chvíli večer a celý den měl zkažený tou ustavičnou nepříjemnou připomínkou:
"Ještě nemám úkoly!" – "Musím dnes dřív domů!"
A pak, když už byl večer a nadešla poslední chvíle, kdy mohl úkol napsat a vše se naučit, ještě vždy od sešitu nebo knihy rozpačitě vstal a věnoval se nějaké své zálibě, knížce nebo hře aspoň chvilku.
To bylo dřív!
Ale teď, po svém nahodilém úspěchu ve škole, nalezl Jiří způsob, jak navléknout, aby ho škola i učení bavily.

Teď vedl boj o zachování pověsti. Začal se dívat na školu jako na závod, v němž má zvítězit nad ostatními závodníky.
Závod v běhu například není ani trochu věcí příjemnou. Namáhá závodníka do krajnosti, unaví ho k smrti – a přece závodník nedbá, protože chce získat vítězství nad ostatními.
A závod v učení také nebyl ničím příjemným, Jiří podstupoval tu nepříjemnou námahu jen proto, aby byl první. Jako běžec běží namáhavý a vysilující závod rovněž jen z touhy po vítězství!
Mnoho hochů si stěžovalo, že nemají čas na všechny úkoly a učení. Ztráceli totiž mnoho času po cestě ze školy domů a také spoustu času zbytečně, bezúčelně protoulali.
Ale Jiří byl jako rtuť! Nepotloukal se po ulici, když šel ze školy. Věnoval se učení ihned po příchodu a pak se s klidným svědomím pustil do svých zábav.
A druhý den klidně a sebevědomě odpovídal při zkoušení, když se dobrovolně přihlásil, k zlosti všech závistníků a k údivu ostatních, kteří nemohli pochopit, jak to Jiří dělá, že vždycky všechno umí.
I Jiříkova kniha Modrého života měla užitek z jeho nenadálého úspěchu ve škole. Neboť byla příčinou k vydání nové zásady. Zněla:
"Budu se snažit dokázat vždy více než ostatní hoši!"

A zatímco Jiřímu míjel čas, prozářený krásou neobyčejného vznešeného přátelství s Láďou, připravoval se proti němu úklad nejničemnější.
Jiřího třída byla jednou z nejhorších z celé školy. O své třídě to sice říká skoro každý učitel, je to už takový trik, aby se třída aspoň trochu vzpamatovala a zlepšila. Ale zdálo se, že o Jiříkově třídě se to říká docela oprávněně.
Ztratilo se tam už dokonce několik třídních knih.
Nejdřív pravá třídní kniha, jaká je v každé třídě: s různými předtisky na stránkách s linkováním. Byla zabalená do silného tmavozeleného papíru.
Kohoutovou povinností před každou hodinou bylo knihu vyjmout ze zásuvky, od které měl klíč, a po hodině ji tam opět uklidit. O přestávce nesměla nikdy ležet venku na stole.
Kohout tu službu pečlivě plnil. Jenom někdy dovolil, aby se hoši o přestávce prohrabovali v jejích listech, to když byli zvědaví, kdo v hodině právě uplynulé dostal poznámku a jak byla peprná.
Pak jednou o přestávce Kohout nechal třídní knihu na chvíli bez dozoru, kdosi ho totiž zavolal k nějaké legraci do kouta k věšákům------a kniha byla pryč!
Kohout si pak vlastně ani nevzpomněl, jestli ji uklízel před svým odběhnutím, či zda ji zanechal někomu v ruce, nebo co s ní vůbec učinil!
Kniha se víc nenalezla a jen její tmavozelený obal po několika dnech objevil školník pod skříní na chodbě.
To byla jediná stopa a nevedla nikam! Vyšetřování obrátilo celou školu vzhůru nohama. Mnoho hochů bylo u výslechu, dolů do ředitelny jich chodila celá objednaná procesí! Několik dlouhých hodin se promarnilo vzrušujícím pátráním, které vnáší vždy jakousi příjemnou rozčilující změnu do jednotvárnosti vyučování.
Někteří hoši při výslechu odpovídali klidně, jiní vzpurně a s potměšilou tváří, jako kdyby o knize kdovíco věděli. Také vyšetřování všelijak pletli, měnili své výpovědi a zaváděli do všeho ještě větší zmatek.
Třídní učitel, o němž se tvrdilo, že čte detektivní povídky, které zabavil hochům, přicházel s otázkami předem vypracovanými a vhodně sestavenými, do kterých se měl pachatel – nebo pachatelé – zaplést.
Ale nezapletl se nikdo!
Pak do třídy místo třídní knihy dali jen silný černý sešit, vázaný do tvrdých desek.
Ztratil se nevysvětlitelně do dvou měsíců!
Nejpodivnější bylo, že k jeho ztrátě došlo při hodině, tedy nikoliv o přestávce!
Bylo to při matematice.
Sešitová třídnice ležela zavřená na stole, kam hoši podle vyvolání učitele přicházeli a předkládali k prohlídce své seši-

ty s domácími úlohami. Každý položil sešit na třídní knihu, protože ležela na kraji stolu, právě u učitelovy levé ruky.
Učitel úlohu prohlédl, obrátil se napravo k svému notýsku, hoch sebral sešit a odcházel.
Tak to šlo stále. Ale když chtěl najednou učitel do třídní knihy zapsat Vašáka, protože vystrkoval z lavice svého souseda ------nemohl knihu najít!
Před chvílí však přece ještě na stole byla!
Někdo ji asi sebral se svým sešitem, když odcházel od tabule a když učitel zapisoval jeho úlohu do svého notýsku na pravé straně!
Nastalo prohledávání celé třídy, dostavil se též ředitel školy a školník.
Ale kniha se nenalezla!
Pak už do třídy dali jen obyčejnou písanku. Třídní učitel se ještě nutil do vtipu a řekl, že neznámý pachatel přivede školu na mizinu.

Písanka sice ukradena nebyla, ale škola ji sama brzy musela nahradit opět oficiální třídní knihou, se všemi předtisky a rámečky. V písance už totiž nebylo na poznámky o proviněních žáků místo.
Jen Zeman sám tu měl sto dvanáct poznámek psaných droboučkým písmem. Strnad se s ním sice vsadil, že ho předhoní, ale pohyboval se se svými poznámkami stále asi o dvacet pozadu za Zemanem. A bylo tu ještě dost jiných hochů, u nichž také na nějaké té desítce poznámek nezáleželo.
Jaký div, že písanka byla popsaná do tří týdnů a musela být nahrazena skutečnou třídní knihou.
Nová třídní kniha se ztratila v úterý odpoledne, za týden od dodání, ze zásuvky ve stolku. K objevení krádeže došlo hned po přestávce mezi čtvrtou a pátou hodinou odpolední.
Škola byla ihned uzamčena, okna hlídána, nikdo nesměl ven. A přece se kniha opět nenašla.
Tentokrát nikdo z hochů nedovedl pochopit, proč se třídní kniha ztratila! Krádeže dřívějších knih byly odůvodněné, neboť leckomu se do nich během doby nastřádala nebezpečná řada zápisů. A ta se mohla odstranit jedině touhle cestou.
Všichni hoši nebyli tak otrlí jako Zeman nebo Strnad, kteří si z poznámek v třídnici nic nedělali!
Ale nová třídní kniha byla ve třídě jen týden a zápisy se to v ní ještě nebezpečně nehemžilo. Důvod krádeže byl tedy zcela nepochopitelný!
Vyšetřování už neprobíhalo tak důkladně, učitelský sbor zdánlivě ztratil trpělivost s výsledky hochů-ničemů, kteří nic neprozradili, nebo hochů celkem slušných, kteří nic nevěděli. Při takových nebezpečných věcech zůstávali pochopitelně mimo.
Ale třetí den dopoledne v hodině od deseti do jedenácti přišel třídní učitel do třídy s tváří neobyčejně zachmuřenou, a sotva hoši usedli, pravil ledově: "Dražane, přines na stůl své učení!"
Jiří tak ulekaně a nechápavě učinil. Nevěděl, co se děje, právě tak, jako to nevěděli ostatní. Proč právě on má nést na stůl své učení?
Učitel bral jednu Jiříkovu učebnici za druhou, i sešity mezi nimi, a důkladně je prohlížel.
"Odcizil jsi prý třídní knihu!" pravil po chvíli vzrušeného ticha.
Do Jiřího jako když udeří blesk. Krev se mu vehnala do tváře. Cože? On že vzal třídní knihu?
"Já jsem ji nevzal," prohlásil pevně, ač byl zmatený a zcela vyděšený tím nespravedlivým obviněním.
"Dostali jsme upozornění, že ty jsi tím pachatelem!"mluvil třídní. "Nikdy bych to o tobě netušil. Působil jsi na mne vždy dobrým dojmem!"
Mezi lavicemi bylo takové ticho, že i v poslední z nich bylo slyšet šustění převracených listů Jiřího učení.
Náhle sebou učitel trhl a vyňal z Jiříkova zeměpisu několik útržků z poslední odcizené třídní knihy!
"Ale já jsem tu knihu opravdu nevzal ani neroztrhal!" rozkřičel se Jiří. "Nevím, jak se ty kousky dostaly do mých věcí!"
Tloukl pěstmi do stolu v bezmocném zoufalství a oči měl rozšířené hrůzou. Zaklínal se čestným slovem.
Až po chvíli si vzpomněl na jistou okolnost, která ho snad mohla zachránit. Chytil se jí se zoufalstvím tonoucího člověka.
94
95
"Ta kniha se ztratila v úterý odpoledne," pravil trochu klidněji. "Posledně se do ní zapisovalo v úterý ve čtyři hodiny."
"Překvapuje mne, jak jsi o tom tak přesně zpraven!" odtušil mrazivě učitel.
"To nevím přece jen já, to ví celá třída!" začal zase skoro křičet Jiří. "Vždyť se to zde při vyšetřování tolikrát

opakovalo. Ale já jsem ji nemohl vzít, protože jsem v úterý ve tři hodiny odešel k zubnímu lékaři a už jsem ten den víc do školy nepřišel. Byl jsem omluvený."
Hoši mu to dosvědčili a učitel se také upamatoval, že Jiřímu v úterý dával svolení, aby odešel ze školy dřív.
Teď řekl Jiřímu: "Tím jsi očištěn z podezření, což mě těší. Je mi milejší, když pachatel zůstane raději neznámý, než abys jím byl ty!
Ale jak se útržky dostaly do tvého učení? Někdo chtěl asi na tebe svésti vinu. Šperku, kdo to říkal, že Dražan má ty útržky v učení?"
Ota Šperk sebevědomě povstal a pravil: "Nikdo to neříkal! Já sám jsem je zahlédl v jeho zeměpise, když v něm dnes ráno tady listoval!"
Tím případ pro třídu skončil a Jiřímu počalo svítat.
Věděl zcela určitě, že zeměpis dnes ve škole ještě vůbec neotevřel a nelistoval v něm a Šperk tedy vědomě lhal, když tvrdil, že při Jiříkově listování v něm zahlédl útržky třídní knihy.
Jiřího napadlo, že knihu roztrhal sám Ota Šperk nebo některý jeho placený pomaljač a útržky že byly jeho přičiněním vloženy do Jiříkovy knihy, načež Jiřího Šperk udal učiteli.
Tím se chtěl Šperk pomstít Jiřímu za to, že se mu vzepřel tehdy při pořádání zápasu za pětikorunu. Také to vysvětlovalo důvod zmizení třídnice, v níž bylo ještě tak málo zápisů!
Dokázat ovšem nemohl Jiří nic, a .proto mlčel. Ale měl se před Šperkem na pozoru, neboť se přesvědčil o jeho ničemné povaze, která se neštítila ničeho.
Do třídy se vrátila opět jen pouhá nová písanka a ta se již neztratila, protože ji učitelé při hodině opatrovali jako oko v hlavě a o přestávce ji brali s sebou do sborovny.
33 Banda se znovu ozývá
Od té doby, kdy se Jiří seznámil s Láďou, nespatřil ani jednoho člena bandy.
Bylo to velmi podivné.
Jiří předvídal, že banda se přece jen jednou musí dovědět, že ji vlastně zradil.
Z té zrady si nic nedělal. Nevykládal si ji v tom špatném slova smyslu, jak se slovo "zrada" vykládá. On tomu říkal "útěk od špatné společnosti" a "náprava k lepšímu". Necítil se ničemným zrádcem.
Ale trnul při myšlence, jak si tu věc bude vykládat banda! On chodí s Láďou a banda přece Vilemína pronásleduje! Musí jednou přece objevit Jiříkovo nové přátelství s Láďou!
Ale po bandě jako kdyby se slehla zem.
Ani Jiří, ani Láďa o ní nic neslyšeli, ani ji nespatřili.
Až jednou, po delší době, vstoupila banda Jiřímu do cesty. Ale způsobem docela jiným, než jak předpokládal a kterého se obával.
Jiří si velmi zakládal na tom, jak dobře se s Láďou shodne. Nebylo mezi nimi žádných roztržek. Dohodli se vždy a ve všem. Neměli vždy a na vše stejné názory, ale dovedli se vyhnout ostří debaty, případné rozpory tudíž nevyvolaly hněv.
Byli k sobě jemní a slušní. Neuráželi jeden druhého.
Jejich snahou bylo vždy si co nejúčinněji navzájem pomáhat.
Byli k sobě trpěliví a odpouštěli si.
Každý z nich uplatňoval vůči druhému to nejlepší, co měl ve svém srdci. Chovali se k sobě jako hoši-rytíři.
Jiří si vážil toho, že Láďa, takový skvostný a vzorný chlapec, s ním kamarádí a rozumí si s ním.
A proto ho tím víc a bolestněji překvapilo, že jednou, když zase přicházel k Láďovi do Přístavní čtvrti na obvyklé umluvené místo, mu Láďa nepřišel naproti jak jindy. A přece ho musel vidět, jak přichází! Co se děje?
Proč ještě ke všemu marně pátrá v Láďově tváři po jeho obvyklém příjemném úsměvu?
96
97

Ale Láďa byl dnes smrtelně vážný.
Jiří se zarazil a do duše se mu vplížily obavy.
Co se Láďovi asi stalo?
"Nazdar, Láďo------proč se tak mračíš?" vyrazil ze sebe Jiří, když došel k Láďovi. "Nějak ses dnes špatně vyspal – viď?"
Pro Boha – což nepodá Jiřímu ani ruku jako jindy? Dělá, jako kdyby Jiříkovu pravici neviděl.
Jiří tedy stahuje nabízenou ruku zpět, nenápadně, ale s ustrnutím.
"Jak jsem jen mohl být tak slepý," pravil pak Láďa chladně. V jeho hlase četl Jiří lítost i opovržení.
"Jak jsem mohl být tak důvěřivý," pokračoval pak zase Láďa, "a nepoznat v tobě vyzvědače bandy!"
"Ale o čem to mluvíš?" vyjekl zoufale Jiří. "Vždyť já ti ani trochu nerozumím!"
"Dostal jsem zprávu," mluvil Láďa upjatě, "že jsi vyzvědač bandy. Musím tomu věřit, banda je všeho schopná. Chtěla se dovědět podrobnosti o mém otci, i o továrně. Jejich otcové v tom mají své ruce. Zajímají se o to. A tys to měl ze mne všechno vytáhnout!"
Jiřímu se zatočila hlava. Zbláznil se snad Láďa? Co to mluví? Nebo snad on – Jiří – má nějaké sluchové klamy?
"Kdo ti to řekl?" prudce se otázal. "Dávám ti své slovo, že jsem tvůj upřímný kamarád. Jak si můžeš něco takového o mně myslet po takové době našeho přátelství? Chci, abys mi to vysvětlil!" Jiříkovo jednání bylo najednou rozezlené, pánovité.
Láďa zachovával klid, ale byl bledý pohnutím. Vyňal z kapsy dopis. Byl napsaný na kreslicím papíře, zřejmě pocházel z nějakého zkaženého rysu, protože na rubu bylo cosi narýsovaného. Nebyl podepsaný.
A Jiří četl tu hroznou a lživou obžalobu.
"Dej si pozor na svého kamaráda, Jiřího Dražana," stálo v v dopise doslova. "Předstírá jen přátelství. Je vyzvědačetn Michalovy bandy. Má od tebe vyzvědět různé věci o továrně Rádioglobus. Buď opatrný! Přestaň s ním mluvit! Banda číhá! Pozor! Pozor! Pozor. ..!"
Tou děsivě působící výstrahou dopis končil.
Ale najednou Jiří vykřikl: "Vždyť tohle psal Šperk! Poznávám jeho písmo!"
Obrátil dopis a na jeho druhé straně určil část posledního rysu, na kterém ve třídě pracovali.
"Jakže – ty znáš Šperka? Otu Šperka?" otázal se s úžasem Láďa a chlad z jeho řeči zmizel.
"Ano –" přisvědčil ochotně Jiří. "Je to můj úhlavní nepřítel ve třídě. Všechny hochy má otočené kolem prstu a za své mizerné peníze s nimi nakládá jako s otroky. Řekl jsem mu své mínění a od té doby jsme nepřátelé!"
"Ó – teď už všemu rozumím! Je to úžasná náhoda," mluvil vzrušeně Láďa. "Šperk byl totiž dřív u nás ve škole a tehdy mě silně nenáviděl, protože – právě jako ty – jsem veřejně odsoudil jeho naduté chování. On to byl, kdo mne právě svým špatným chováním přivedl na myšlenku Modrého života!
Za mé mínění na mne poštval překroucenými řečmi hochy přeložených dělníků z Rádioglobusu, aby se mi pomstil. Úmyslně se s nimi seznámil.
Pak ho z naší školy vyloučili za špatné chování – a jak poznávám – přešel do tvé školy a k tomu ještě do tvé třídy.
A banda se samozřejmě dověděla, že jsme se my dva spřátelili. Oznámila to ^perkoví, protože věděla, že on už najde způsob, jak se nám má dál mstít. Vždyť oba jsme jeho odpůrci! Ty i já. A Šperk ten způsob našel!"
"Jaký?" zeptal se Jiří nechápavě, protože ani nestačil sledovat detektivní vývody Ládi.
"Inu – Šperk napsal tenhle ničemný udavačský dopis, aby rozbil naše kamarádství! Chápej to! To měla být msta jeho i bandy zároveň. Skoro by se byla podařila, kdybych ti neukázal ten

dopis, ze kterého jsi poznal Šperkovo písmo. Nalezl jsem ho doma ve schránce na dopisy. To víš, že ho tam vhodil tajně některý člen bandy."
"Teď už začínám rozumět," váhavě mluvil Jiří. "A taky konečně chápu, koho měl tehdy Šperk na mysli, když mně při naší hádce vmetl do tváře, že budu litovat tak, jako už lituje jeden jiný tvrdohlavec. Tím myslel tebe!"
98
99
"Ano –" odtušil pohrdavě Láďa, "jenomže co se týče Šperka, nikdy jsem nelitoval, že jsem se stal jeho obávaným odpůrcem." Spokojeně se usmíval, ale pak zvážněl a řekl Jiřímu:
"A já jsem tomu ničemnému dopisu věřil – tebe jsem pokládal za špatného. Můžeš mi odpustit – Jiří?"
"Ty mně máš víc odpouštět než já tobě!" řekl rozpačitě Jiří a zrudl. Neboť v duchu opět pocítil na své dlani horkost Láďovy tváře, jako ji cítil tehdy, když ho v kruhu bandy udeřil.
34 Nejtěžší rána
Úmysl bandy rozbít přátelství Jiřího a Ládi, posílený pomocí Šperkovou, se tedy nezdařil.
Oba hoši teď k sobě lnuli ještě víc a snažili se vymazat z myslí tu nepříjemnou událost, při níž mezi nimi z počátku padla tak nepřátelská slova.
A přece jim nebylo přáno, aby se dlouho těšili ze svého čistého vznešeného přátelství.
Připravovalo se něco, co je mělo zdrtit, co mělo zasadit hlubokou ránu jejich ušlechtilým srdcím.
Nikdo z nich se toho nenadal!
Ani Jiří, ani Láďa nic netušili.
Přišlo to jako blesk z čistého nebe.
Kteréhosi dne, když se Jiří zase jako obvykle přihnal k Láďovi do Přístavní čtvrti, aby spolu prožili několik hodin veselého přátelství, nalezl Láďu smutného a zničeného.
"Musíme se rozloučit – Jiří!" řekl Láďa těžce.
"Proč? Dostal jsi už zase nějaké udavačské psaníčko?" žertoval Jiří, ale hrklo v něm pořádně.
"Dnes v tom nemá prsty ani banda, ani Ota Šperk," usmál se smutně Láďa. "Musíme se náhle odstěhovat. Tatínek dostal výhodné zaměstnání v Dánsku. A musíme tam hned s ním. Jiří, musíme se rozloučit!"
Jiří měl sucho v krku. Pronesl několik vět, naprosto nemožných a bezúčelných.
101
Pak už o tom nemluvili. Jiříka svírala bolest.
Hlodala mu v duši a zamkla jeho ústa. Po celé odpoledne nepromluvili skoro ani slůvka.
Všechny obvyklé zábavy, které je jindy rozjařovaly, nechávali dnes bez povšimnutí.
Prochodili celé odpoledne v uličkách Přístavní čtvrti, až se večerní červánky změnily ve fialový soumrak.
35 Rozchod
Do Láďova odjezdu chybělo jen několik dnů.
A každý z těch několika dnů byl Jiří u Ládi v Přístavní čtvrti aspoň na chvíli.
Obyvatelé ulic, kterými vedla jeho cesta do Přístavní čtvrti, už Jiřího znali. Stal se jim nápadný svou každodenní rychlou chůzí tam i zpět, kterou ustavičně střídal s během.
Byla nutná ta rychlost. Cesta do Přístavní čtvrti byla daleká a Jiřímu záleželo na každé minutě, po kterou mohl být s Láďou pohromadě.
Za Láďou se teď navíc vydával i ve dnech, kdy dřív na cestu do Přístavní čtvrti neměl kvůli učení ani pomyšlení! Ale teď muselo vše ustoupit!
Těch několik dnů však uběhlo zoufale rychle a nadešlo ráno onoho dne, kdy měl Láďa odjet se svými rodiči navždy do daleké ciziny.
Jiří toho jitra vstával jako bez ducha. Srdce měl plné lítosti. Hlavou mu bzučely písničky, které s Láďou

hvízdávali.
V duchu se mu míhaly vzpomínky na vše, co spolu prožili.
Odpoledne se Jiří vydal na nádraží, naposled se s Láďou rozloučit.
Konečně se ho dočkal. Byl v novém sportovním obleku z šedé látky a byl hezčí a milejší než kdy jindy. Přiběhl k Jiřímu a usmíval se čistě a vlídně.
Rodiče Ládi si hochů příliš nevšímali. Nalezli místo ve vlaku a uložili tam spoustu kufrů. Láďa zůstal s Jiřím před vagónem.
102
Hovořili spolu bezvýznamné věci. Těžce se loučili.
Jiří byl dojatý jako dosud nikdy.
Ví, že Láďa na něj brzy zapomene! Vlak ho bude unášet do širokých dalekých krajů, Láďa uzří nová krásná města, zažije nové a nové příhody a najde si jiné kamarády, tam někde daleko, kde bude jeho nový domov.
Ale co Jiří tady? Ó – jak zde bude prázdno bez Ládi. Jiří určitě cítí, že už nikdy – nikdy – pokud jen bude chlapcem – nebude víc šťastný a spokojený!
Pohlíží teď znovu upřeně na Láďu, jako kdyby si chtěl nesmazatelně vrýt jeho podobu.
A Láďa se na něj opět usmívá. Tak krásně a mile. Proč se tak usmívá? Jeho úsměv je nějak shovívavý, jako by jím chtěl říct: Ale, ale, proč se tak smutně díváš?
Láďovi rodiče bez zájmu sedí ve vagónu a s kýmsi hovoří.
Oni budou mít Láďu stále kolem sebe, oni ho neztratí, každý den s ním budou mluvit...
Jiří by chtěl být na jejich místě, aby necítil tu bolest ze ztráty Ládi.
A tam někde daleko Láďu obklopí noví hoši, kteří si ho třeba nebudou ani vážit. Budou mít mdžnost spřátelit se s ním a přece té možnosti nevyužijí!
Co by za to Jiří dal!
Vlak píská a rodiče volají na Láďu.
Poslední pohled do jasných Láďových očí.
Poslední jeho úsměv.
A pevný, bolestný stisk ruky.
Jiří byl sám.
36 Poslední cesta do Přístavní čtvrti
Dlouho žil Jiří jako bez ducha.
Myslel, že to vše je jen těžký sen, že se z toho musí probudit a zjistit s radostí, že Láďa je tady a že není ani pomyšlení na jeho odjezd.
Jiřího teď nic netěšilo. Zmocňovala se ho tupá lítost. Už nikdy Láďu neuvidí! Zdálo se mu to tak kruté a nemožné!
103
Nikdo nevěděl, co se Jiřímu stalo. Změnil se svým zármutkem tak nápadně, že všichni lidé, kteří ho znali, si té změny povšimli.
Ale Jiří neodpovídal na vyptávání rodičů doma, ani ve škole učiteli neřekl příčinu té změny. Což mu lidé mohli rozumět? Což znali Láďu?
Bolest Jiřího byla stále větší a větší. Tonda Pazderů, kterého Jiří vyřadil ze svého života od té doby, kdy poznal Přístavní čtvrť, se Jiřího marně snažil rozptýlit.
Čekával na něj před domem a odcházeli spolu do školy, přičemž Tonda ustavičně mluvil.
Viděl, že se Jiřímu něco stalo, ale nepáčil z něj to tajemství.
Jiří mu byl vděčný. A do knihy Modrého života si napsal novou zásadu: "Budu si vážit každého – i sebemenšího – přátelství!"
Ale na Láďu nemohl Jiří zapomenout. Každou volnou chvíli věnoval vzpomínkám na něj. Jedna událost za druhou mu vystupovala v mysli, připomínal si celé dlouhé rozhovory, jež s Láďou vedl, a Láďa se mu tak znovu vracel.
A pak, po době velmi dlouhé, se Jiří opět vydal do Přístavní

čtvrti. Bylo to poprvé od Láďova odjezdu!
Ale vzpomínky na Láďu byly tak neodbytné, že neodolal. Znovu musí vidět všechna ta místa, kde poprvé Láďu spatřil. Musí jít tam, kde zažil tolik krásného, kde každý kout, každá maličkost připomíná jeho skvostného kamaráda Láďu.
Byl slunný, krásný den.
Lidé chodili kolem Jiřího, nevšímaví a lhostejní.
A Jiří se cítil se svou bolestí tak sám, tak nesmírně sám!
Když kráčel po mostě k Přístavní čtvrti, srdce se mu sevřelo a když vnikl do jejích prvních uliček, oči se mu zakalily slzami.
A ani se nesnažil je zakrývat. Byl tak nešťastný a smutný, že mu nezáleželo ani na tom, co si lidé budou o jeho slzách myslet.
Horečně, jakoby pohádaný nějakým neviditelným hlasem, spěchal v ta místa. Očima hladil vše, co s Láďou a vůbec s celou tou krásnou dobou souviselo.
Tady spolu sedávali k večeru, když slunce zapadalo. Zde na zábradlí prováděli své přemety a tamhle měřili své skoky do dálky na dlažebním kameni. A tady je to místo, kde se Jiří přesvědčil o Láďově síle, když se přetahovali. Zde u toho krámu kdysi na Láďu čekal.
Jiří je bolestně vzrušený. Na skráních cítí nový příval slz. Je zmatený, nikdy předtím ještě neslzel pro kamaráda!
A ví, že přijde ještě jedna zkouška, vzpomínka největší. Ano – tady je: dům, v němž Láďa bydlel!
Jiří se zastavuje u vrat a vdechuje do sebe chladný pach průjezdu. Očima přejíždí dům až vzhůru ke střeše. Dům je vysoký. A nahoře nad domem je modré nebe a zase ta bílá oblaka.
Jiřímu je smutno, jako kdyby mu někdo umřel. Cítí bolest, ale neumí ji vyjádřit slovy.
Vkročil do průjezdu. Tady chodíval Láďa! Tady byl jeho domov!
Jiří prohlíží každou podrobnost chodby, každou dlaždici, ozdobu zdi.
A už nikdy, nikdy nepůjde Láďa zde po těch dlaždicích a už nikdy víc nevyběhne ven k Jiřímu, čistý a usměvavý, s veselým výkřikem: "Nazdar Jirku!" Tu přezdívku "Jirku" už mu také nikdy neřekne!
Jiří v zamyšlení kráčí vzhůru po schodech, po těch schodech, po nichž v nedočkavosti tolikrát spěchal Láďovi naproti, když dlouho nešel, aby pak vždy rychle seběhl, když slyšel, jak nahoře bouchly dveře Láďova bytu.
Jiří je už nahoře a stojí před bytem, v němž Láďa zůstával. Zde je představa nejsilnější. Mosazný štítek s nápisem Vile-mín zmizel, nyní zde visí bílá vizitka s neznámým jménem nového nájemníka. Je to tak hrozně cizí, chladné.
Jiří je zničený a pro slzy skoro ani nevidí. Pomalu opět kráčí dolů. S každým schodem se loučí. Jsou to jen schody, ale viděly Láďu a on viděl je a chodil po nich! , Sluncem prozářený den Jiříka objal, když vyšel z tmavého průjezdu. Pro Jiřího však slunce dnes nemá význam. Je jako zlomený.
S hlavou skloněnou k zemi, v černém zoufalství probloudil Jiří zbytek jásavého dne Přístavní čtvrtí.
104
105
A když západ zahořel v červáncích a rudá zář ozlatila okna, opustil Jiří Přístavní čtvrť, aby se tam už nikdy, nikdy nevrátil.
Umínil si to a svůj úmysl také splnil.
V jeho mysli však pevně vrytá zůstala jasná vzpomínka na ten den, kdy byl v Přístavní čtvrti naposledy a s ní i vzpomínka na Láďu Vilemína samotného.
Kamaráda ztratil.
,
Ale Modrý život mu zůstal jako nejdražší památka na nejskvostnější přátelství, jaké kdy mohl poznat.
A Modrým životem žil stále.

EDIČNÍ POZNÁMKA VÁCLAVA NOSKA – WINDYHO

Přístav volá je první Foglarův román, který vyšel v knižní podobě (1934 – Melantrich). Jaroslav Foglar ho však napsal až jako třetí v pořadí. Foglarovou prvotinou jsou jak známo Hoši od Bobří řeky – vycházeli na pokračování od března 1934 ve Slovíčku, sobotní příloze Českého slova. Druhý byl Boj o první místo, který se dostal čtenářům do rukou ještě dřív – od září 1933 ho otiskoval časopis Skaut–Junák.

Mladý Foglar, povzbuzen tím, že mu vycházejí v časopisech najednou dva romány, dal se do psaní dalšího, aby ho mohl přihlásit do soutěže o nejlepší literární dílo pro mládež, vyhlášené nakladatelstvím Melantrich. Během tří měsíců román napsal a odevzdal. Tříčlenná porota (B. Benešová, V. Tille a B. Fučík) vybírala ze 68 prací. 15. září 1934 rozhodla rozdělit cenu 10 000 Kč mezi tři autory: Jaroslava Foglara za dílo Modrý život Jiřího Dražana, Josefa Hejduka za Hoch a džbán a J. V. Plevu za Hoši s dynamitem. České slovo 23. září 1934 napsalo o třech oceněných literárních dílech: "Vesměs knihy tak poutavé, milé a krásné, že den jejich vydání bude v dětském světě jistě dnem významným." Pro jednu z těchto knih to byla slova prorocká.

Dnes je téměř neuvěřitelné, že kniha vyšla v Melantrichu za DVA měsíce – v listopadu 1934. Změna názvu Modrý život Jiřího Dražana na Přístav volá vyžádaná redakcí nebyla právě šťastná, autorův název (resp. jeho první polovina) byl výstižnější. Začínající autor si však nemohl příliš diktovat, navíc se těšil na okamžik, až bude mít svou první knihu v ruce, a tak souhlasil.

Přes ocenění v soutěži byla první literární kritika celkem chladná. Prof. Dominik Filip v časopise Úhor 31. ledna 1935 napsal: "Kniha působí velmi nejistě. První polovice je tísnivý obraz duševní i tělesné bídy chudých chlapců dnešního Německa. Autor schematizuje a jeví málo citu pro právo. Potom následuje třicet krásných a hluboce prokreslených stran Jiříkova rozvoje a obratu. Konec je opět schematický. Kus psychosy dnešního Německa. Rodiče jako výchovný činitel tu nejsou nic. Je to výchova k síle a charakteru, k síle především. Kniha má své světlé

stránky a v každém případě za přečtení stojí." Co k tomu dodat. Kritik Foglara samozřejmě neznal a považoval ho dokonce za Němce, a tak si děj umístil do Německa. Navíc byl chlapeckému věku velmi vzdálen. Naštěstí však kniha nebyla psána pro kritiky, ale právě pro chlapce.

1. knižní vydání v Melantrichu je datováno přímo v tiráži – listopad 1934. Knížka, dnes již velmi vzácná, má poměrně malý formát (13 x 19 cm). Nepříliš atraktivní přebal byl modro-čer-no-bílý. Knihu ilustroval O. Fuchs.

Některé foglarovské bibliografie uvádějí, že druhé vydání vyšlo u Kobese v roce 1937 – ale není to pravda! Kobes uměl dobře propagovat knihy, které vydával (hlavně na zadních stranách přebalů a pomocí letáků), ale o Přístavu volá se až do roku 1941 nikdy ani neznímil. Pátráním v soudobých materiálech jsem narazil na určitou zajímavost. Záznamy v tisku o prvním vydání v Melantrichu jsou z přelomu let 1934–35, a pak dlouho nic, až zase v prosinci 1937. Tak jako dnes, již tenkrát byl předvánoční čas bohatší na produkci knih, rodiče kupovali knihy k Ježíšku a nakladatelé měli žně. V novinách a časopisech se objevovaly bohaté nabídky, o vánocích 1935 a 1936 i Mladý hlasatel nabízel knihy, převážně vydané Melantrichem, který byl jeho majitelem. Melantrich by jistě neopomněl ve svém časopise propagovat svou knihu, tím spíš, že autorem Přístavu volá byl Foglar, spolupracovník redakce. Teprve v prosinci 1937 pod heslem "Dobrou a zábavnou knihu mládeži – to je heslem Me-lantricha" (tedy nikoli Kobese) je tu opět reklama na Přístav volá. Posledním záznamem o melantrišském vydání je leták vložený do Mladého hlasatele z června 1940! Nechce se věřit, že by kniha byla pět

a půl roku stále na skladě, když mezitím vyšlo s úspěchem několik dalších foglarovek. Zdá se tedy, že Melantrich koncem roku 1937 vydal "dotisk" prvního vydání, aniž změnil datum v tiráži. Této hypotéze nahrává i výskyt dvou originálních typů vazby.
Teprve koncem roku 1941 se objevuje Přístav volá podruhé, a to ve formě sešitového vydání v edici Knihy táborového ohně jako třetí svazek. Kobes začal tuto sešitovou edici vydávat v březnu 1941. Prvním svazkem byli Hoši od Bobří řeky, druhým Chata v Jezerní kotlině. Sešity byly číslovány, Přístav volá vyšel jako třetí v sešitech Č. 20 až 26. (Celkem vyšly v této sešitové edici čtyři romány, tím čtvrtým byl Vláďa Nebojsa Jaroslava Nováka.) Na každý román byly zhotoveny i originální poloplátě-né desky s hlavou Indiána. Přístav volá měl desky modré. Svázáním jednotlivých složek tak vznikly tři kapesní (12 x 17 cm) foglarovky. Sešitová vydání však bibliografické katalogy mezi knižní vydání nepočítají, patří do jiné kategorie.
2. knižní vydání vyšlo v roce 1942 u Kobese. Je v podstatě totožné s vydáním sešitovým. Stejné ilustrace (Bohumíra Konečného) i hlubotiskové obrázky, jen formát je větší (17 x 24 cm). Kniha dostala i úplně nový barevný přebal. Kuriózní je fakt, že opět v časopise Úhor vyšla kritika téhož prof. Dominika Filipa, který tentokrát napsal: ". . .je to kniha dobrých návodů a dobrých úmyslů. A přitom obsahuje z chlapeckého života a her na ulici mnoho, co je zájmům mládeže blízké."
3. knižní vydání z roku 1947 je úplně poslední foglarovkou, která vyšla u Kobese. Od předešlého vydání se liší hlavně menším formátem, pro ostatní kobesovské foglarovky (vyjma sešitové edice KTO) netypickým. V tiráži je uvedeno 5. vydání, ale to byl omyl (z toho pramenily i omyly pozdější).
O 4. knižní vydání se po mnoha letech zasloužil opět Melantrich. První vydání sice v roce 1934 stihl rychle, ale toto na sebe dalo čekat; v tiráži je uveden rok 1969, vyšlo však až v březnu 1970. Kniha se prodávala jen vázaná, ale existuje i nepatrné množství výtisků brožovaných se stejným přebalem. Tyto brožované výtisky byly k dispozici zaměstnancům tiskárny už před vánocemi 1969.
5. knižní vydání již patří Olympii, která začala v roce 1991 vydávat edici Sebrané spisy Jaroslava Foglara. Tato kniha má tak jako celá edice pevnou vazbu, na obálce kresbu Ervína Urbana a v textu ilustrace Marko Čermáka. (Jak už jsem naznačil, foglarovky mívají chybně uvedená pořadí vydání; po předchozích chybách se to projevilo i v tiráži tohoto vydání, je označeno jako osmé.)
Roku 1991 vyšel na Slovensku ve vydavatelství Arkus Seni-ca Přístav volá. Je to zatím jediné "zahraniční" vydání této kni-hy.
6. knižní vydání je právě to, které máte v rukou. Má novou

obálku s ilustrací Marko Čermáka a na zadní straně reprodukci přebalu prvního, melantrišského vydání z roku 1934.
Pro mne byla knížka o přátelství a "modrém" životě první fo-glarovkou, kterou jsem četl v tom krásném dychtivém chlapeckém věku. Snažil jsem se potom zásady "modrého" života naplňovat. Modrá barva je dodnes mou barvou. A co ty, kamaráde – pokusíš se žít "modrým" životem ? Budeš Jiřím, nebo Láďou Vilemínem ?
21. ledna 1995
OBSAH
1 Touha po příhodách----------5
2 Jiříkův obchod----------7
3 Zmařená radost----------8
4 Paní Zábranská----------11
5 Tonda Pazderů----------12
6 První cesta do Přístavní čtvrti----------14
7 Příhoda u žluté zdi----------18

8 Paní Nemoc----------22
9 Jiříkův nejlepší nápad----------25
10 Jiří poznává Otu Šperka----------28
11 Cesty za přátelstvím----------29
12 Setkání s bandou----------31
13 Honba v Přístavní čtvrti----------35
14 Mužstvo Michalovy bandy----------42
15 Zábavy Oty Šperka----------45
16 Odvaha a zbabělost----------50
17 Jiří předstihuje Michala----------52
18 Plán se SPORT-KLUBEM----------56
19 Večer hrůzy----------57
20 Dopadení Vilemína----------60
21 Prázdniny----------64
22 Jiří píše dopisy----------68
23 Zklamání----------70
24 Muž v černém----------72
25 Jiří přerušuje styky----------78
26 Jiří nachází Vilemína----------80
27 Láďa Vilemín----------82
28 Modrý život----------84
29 Jiří napodobuje----------86
30 Třetí zásada----------88
31 Jiříkův úspěch----------90
32 Případ s třídní knihou----------92
33 Banda se znovu ozývá----------97
34 Nejtěžší rána----------101
35 Rozchod----------102
36 Poslední cesta do Přístavní čtvrti------- 103
Ediční poznámka Václava Noska – Windyho----------107

JAROSLAV FOGLAR
Přístav volá
Sebrané spisy svazek 2
Ilustroval Marko Čermák
Ediční poznámku napsal Václav Nosek – Windy
Vydalo Nakladatelství Olympia, a. s.,
Praha, roku 1995
jako svou 2755. publikaci
Vydání šesté, 109 stran
Odpovědný redaktor Vladimír Dobrovodský
Technický redaktor Jan Zoul
Vytiskla Svoboda, graf. závody, a. s., Praha 10
Tem. sk. 14/64
27-015-95
ISBN 80-7033-366-9